

**FİNANSAL RAPORLAMADA ERTELENMİŞ VERGİ VE BORSA
İSTANBUL'DA İŞLEM GÖREN ŞİRKETLER ÜZERİNDE BİR
UYGULAMA**

Hatice CAN ÖZİÇ

KASIM 2015

DENİZLİ

**FİNANSAL RAPORLAMADA ERTELENMİŞ VERGİ VE BORSA
İSTANBUL'DA İŞLEM GÖREN ŞİRKETLER ÜZERİNDE BİR
UYGULAMA**

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
İşletme Anabilim Dalı
Muhasebe-Finansman Programı**

Hatice CAN ÖZİÇ

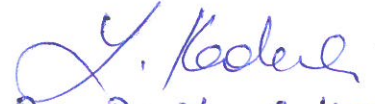
Danışman: Doç. Dr. Muhsin ÇELİK

KASIM 2015

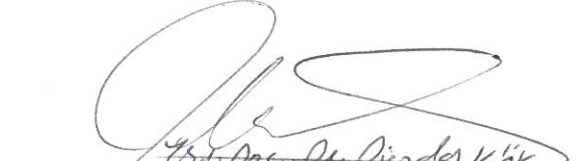
DENİZLİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

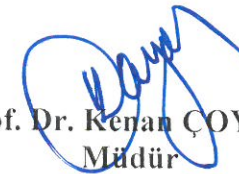
İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe ve Finansman Bilim Dalı öğrencisi Hatice CAN ÖZİÇ tarafından Doç. Dr. Muhsin ÇELİK yönetiminde hazırlanan “Finansal Raporlamada Ertelenmiş Vergi Ve Borsa İstanbul’da İşlem Gören Şirketler Üzerinde Bir Uygulama” başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 24.11.2015 tarihinde yapılan tez savunma sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Yusuf KADERLİ
Jüri Başkanı

Doç. Dr. Muhsin ÇELİK
Jüri Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Dündar KLIK
Jüri Üyesi

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 10/12/2015 tarih ve 25/16 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Kenan ÇOYAN
Müdür

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

İmza

Öğrenci Adı Soyadı Hatice CAN ÖZİÇ

ÖZET

FİNANSAL RAPORLAMADA ERTELENMİŞ VERGİ VE BORSA İSTANBUL'DA İŞLEM GÖREN ŞİRKETLER ÜZERİNDE BİR UYGULAMA

CAN ÖZİÇ, Hatice
Yüksek Lisans Tezi
İşletme ABD
Muhasebe –Finansman Programı
Tez Yöneticisi: Doç. Dr. Muhsin ÇELİK

Kasım 2015, 92 Sayfa

Uluslararası Finansal Raporlama Standartları(UFRS) ile hem ulusal hem de uluslararası platformda güvenilir, şeffaf, ortak ve ihtiyaca uygun şekilde finansal raporlanma amaçlanmıştır. Ülkemizde de “Türkiye Muhasebe Standartları” adı altında yayınlanan bu standartlar muhasebe ve finansal raporlama sistemine önemli değişiklikler getirmiştir.

Finansal Raporlama Standartları arasında en kapsamlılarından biri olan TMS 12 Gelir Vergisi standardında, kurumların kazançları üzerinden hesaplanan vergilerin muhasebeleştirilmesi düzenlenmekte ve ertelenmiş vergilerle ilgili hükümlere yer verilmektedir. Bu standartta göre vergi mevzuatı ve muhasebe standartlarının düzenlemeleri arasında ortaya çıkan ve geçici fark oluşturan durumlar, finansal tablolara ertelenmiş vergi varlığı, ertelenmiş vergi yükümlülüğü ile ertelenmiş vergi geliri ve ertelenmiş vergi gideri olarak yansıtılıp işletmenin gerçek finansal durumu ve faaliyet sonucu ortaya konmaktadır.

UFRS’ nin benimsenmesi ile literatüre giren ertelenmiş vergi kavramının hesaplanarak finansal tablolara yansıtılması, kâr ve ya kapsamlı kârın yanında hemen hemen bütün finansal tablo kalemlerini etkilemektedir ve uzun vadede finansal yapı oranların da etkilemektedir.

Bu çalışmanın amacı; uluslararası muhasebe standartları ile vergi kanunları arasındaki ortaya çıkan farklılıkları incelemek, bu farklılıkların finansal tablolarda gösterimini sağlayan ertelenmiş vergi kavramını açıklamak ve ertelenmiş verginin finansal oranlara olası etkisinin araştırılmasıdır.

Anahtar Kelimeler: TMS 12 Gelir Vergisi Standardı, İndirilebilir ve Vergilendirilebilir Geçici Farklar, Ertelenmiş Vergi Borcu ve Alacağı, Ertelenmiş Verginin Oran Analizlerine Etkisi.

ABSTRACT**DEFERRED TAXES; IN FINANCIAL REPORTING AND AN
APPLICATION ABOUT PUBLICLY-TRADED COMPANY IN THE
BORSA ISTANBUL**

CAN ÖZİÇ, Hatice

Master Thesis

Business Administration Department

Accounting and Finance Programme

Adviser of Thesis: Assoc. Prof. Dr. Muhsin ÇELİK

November 2015, 92 Pages

The reliable, transparent and common financial reporting is aimed with International Financial Reporting Standards (IFRS) in both national and international platform in accordance with the neleds. In our country, these standards under the name of Turkey Accounting Standards have brought significant changes to the accounting and financial reporting system, too.

In the income tax standard IAS 12, one of the most comprehensive IFRS standards, Accounting for the income taxes which are calculated on the earnings of the corporation is held and it is given to the provisions relating to deferred tax. According to these standards, the situations emerged between tax laws and accounting standards and make up temporary differences are to reveal the true rue financial status of the business by reflecting as deferred tax liability and tax receivables to financial statements.

The reflection of the concept of deferred tax, takes place in literature with the adopting of IFRS, with the calculation to financial statements affects almost all of financial statements in addition to income or all-inclusive income and even financial structure rations in longer term.

The aim of this research is to analyze the differences between international accounting standards and tax laws, to explain the concept of deferred taxes that enable to display these differences in the financial statements and to investigate the effect of deferred tax on financial ratios.

Key Words: Standard IAS 12 Income Taxes, Deductible and taxable temporary differences, Deferred Tax Liabilities and Receivables, The effect of Deferred Tax Rate Analysis.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	vii
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARINDA VE VERGİ KANUNLARINDA KÂR

1.1. Kâr Kavramı.....	3
1.1.1. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde Kâr.....	4
1.1.2. Türk Vergi Sisteminde Mali Kârın Belirlenme Süreci.....	7
1.1.3. Türkiye Muhasebe Standartlarında Kâr.....	10
1.2. Muhasebe Standartları ve Vergi Usul Kanunu Açısından Karda Ortaya Çıkan Farklılıkların Nedenleri.....	14
1.2.1. Değerleme Farklılıkları.....	14
1.2.2. Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler Açısından Farklılıklar.....	21
1.2.3. Amortisman Konusunda Farklılıklar.....	23
1.2.4. Karşılık Ayırma Konusunda Farklılıklar.....	26
1.2.5. Reeskont İşlemleri Açısından Farklılıklar.....	28

İKİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARINDA ERTELENMİŞ VERGİ KAVRAMI

2.1. Ertelenmiş Verginin Tanımı, Amacı, Kapsamı Ve Gelişimi.....	29
2.2. Sürekli – Geçici Farklar.....	32
2.2.1. Sürekli Farklar.....	33
2.2. Geçici Farklar.....	34
2.3. Ertelenmiş Vergi Varlıklarının Ve Ertelenmiş Vergi Borçlarının Hesaplanması.....	38
2.3.1. Ertelenmiş Vergi Varlıklarının Hesaplanması.....	39
2.3.2. Ertelenmiş Vergi Borçlarının Hesaplanması.....	41
2.3.3. Muhasebeleştirme Esnasında Kullanılacak Vergi Oranı.....	42
2.4. Ertelenmiş Vergi Varlıklarının Ve Ertelenmiş Vergi Borçlarının Muhasebeleştirilmesi.....	42

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ERTELENMİŞ VERGİNİN ORAN ANALİZLERİNE ETKİLERİ ÜZERİNE BİR
UYGULAMA

3.1.Uygulama İle İlgili Literatür Araştırması.....	56
3.1.1.Uluslararası Muhasebe Standartlarının Oran Analizine Etkisine İlişkin Literatür Araştırması	56
3.1.2. Ertelenmiş Verginin Oran Analizine Etkisine İlişkin Literatür Taraması	58
3.2. Uygulamanın Amacı ve Kapsamı	59
3.3. Uygulama Verilerinin Düzenlenmesi.....	62
3.4.Uygulama Verilerinin Analizi ve Yorumlanması.....	65
3.4.1. UFRS öncesi ve UFRS Sektörel Karşılaştırmalı Analizi.....	66
3.4.2. Alt Ana Sektörlerin UFRS Öncesi ve UFRS Sonrası Karşılaştırmalı Analizi .	69
3.4.2.1. Gıda, İçki ve Tütün Sektörü.....	70
3.4.2.2. Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri Sektörü Ortalamalar Arası Fark Analizi....	71
3.4.2.3. Kağıt ve Kağıt Ürünleri, Basım ve Yayın Sektörü Ortalamalar Arası Fark Analizi	72
3.4.2.4. Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Sektörü Ortalamalar Arası Fark Analizi..	73
3.4.2.5. Taş ve Toprağa Dayalı Sektörü Ortalamalar Arası Fark Analizi	75
3.4.2.6. Metal Ana Sanayi Sektörü Ortalamalar Arası Fark Analizi	76
3.4.2.7. Metal Eşya, Makine Ve Gereç Yapım Sektörü Ortalamalar Arası Fark Analizi.....	77
SONUÇ.....	79
KAYNAKLAR.....	82
EKLER.....	88
ÖZGEÇMİŞ.....	92

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Vergilendirilebilir ve İndirilebilir Geçici Farklar.....	33
Şekil 2: Ertelenmiş Vergi Hesaplama Aşamaları.....	36
Şekil 3:Ertelenmiş Vergi Borcu ve Ertelenmiş Vergi Alacağı.....	37
Şekil 4: Ertelenmiş vergi varlık ve borçlarının mali tablo kayıtlarını.....	41

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne Göre Gelir Tablosu	6
Tablo 2:TMS/TFRS' ye Göre Kapsamlı Kâr (Gelir) Tablosu	13
Tablo 3: VUK ve UFRS Değerleme Farkları.....	20
Tablo 4: Amortisman Uygulamasında TMS İle VUK Arasında Farklılıkları.....	25
Tablo 5: Analizde Kullanılan Finansal Oranlar.....	60
Tablo 6: UFRS Öncesi ve Sonrası Sektör Ortalaması Finansal Oranlar	62
Tablo 7:Finansal Oranların Enflasyon Düzeltmesi.....	63
Tablo 8: SPSS T test analiz sonuçları	66
Tablo 9: Sektörel Bazda Yapılan Analizlerin Sonuçları.....	69
Tablo 10: Gıda, İçki ve Tütün Sektörü T Testi Sonuçları.....	70
Tablo 11: Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri Sektörü T Testi Sonuçları	71
Tablo 12: Kağıt ve Kağıt Ürünleri, Basım ve Yayın Sektörü T Testi Sonuçları	72
Tablo 13: Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Sektörü T Testi Sonuçları	74
Tablo 14: Taş ve Toprağa Dayalı Sektörü T Testi Sonuçları.....	75
Tablo 15: Metal Ana Sanayi Sektörü T Testi Sonuçları	76
Tablo 16: Metal Eşya, Makine Ve Gereç Yapım Sektörü T Testi Sonuçları.....	77

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

GVK	Gelir Vergisi Kanunu
GKGMİ	Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri
EVV	Ertelenmiş Vergi Varlığı
EVY	Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü
IAS	Uluslararası Muhasebe Standartları
IASB	Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi
IASC	Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi
IFRS/ UFRS	Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
İGF	İndirilebilir Geçici Fark
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
UFRS	Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
UMS	Uluslararası Muhasebe Standartları
UMRS	Uluslararası Mali Raporlama Standartları
TMS	Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK	Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TTK	Türk Ticaret Kanunu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
KGK	Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
KVK	Kurumlar Vergisi Kanunu
KKEG	Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler
LİFO	Son Giren İlk Çıkar Yöntemi
mad.	Madde
MSUGT	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği
MD	Muhasebe Değeri
VD	Vergi Değeri
VGf	Vergilendirilebilir Geçici Fark
VUK	Vergi Usul Kanunu
VUKGT	Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği

GİRİŞ

Çok uluslu ve çok ortaklı işletmelerin faaliyetlerinin geniş coğrafyalara yayılması ve yatırımcıların dünya üzerindeki finansal piyasalarda hızla hareket etmeleri; sermayenin ülkeler arasındaki hareketlerinin artırarak dünyayı küresel bir ekonomi haline getirmiştir. Ülkeler, muhasebe ve finansal raporlama sistemlerini; uluslararası alanda da geçerliliğini koruyacak doğru, dürüst ve karşılaştırılabilir bilgiyi sağlayabilecek hale getirme eğilimine girmişlerdir. Bunun sonucu olarak da genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olarak hazırlanmış uluslararası muhasebe ve finansal raporlama standartları geliştirilmiştir.

Uluslararası muhasebe standartlarının temel amacı, küresel ekonomi içinde faaliyet gösteren sermaye piyasalarına tabi işletmeler arasındaki muhasebe sorunlarını ortadan kaldırarak mali tabloların hazırlanmasında birlik sağlamaktır.

Bu amaçla ülkemizde Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından oluşturulan Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) tam metni Türkçe'ye tercüme edilmiş ve Türkiye Muhasebe Standartları/Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS/IFRS) adı ile Resmi Gazetelerde yayınlanmıştır. Aynı zamanda Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler için IFRS ile uyumlu İşletmeler için Türkiye Finansal Raporlama Standardı (KOBİ IFRS) da çeviri olarak yayınlanmıştır.

Muhasebe ve finansal raporlama ile ilgili uluslararası düzenlemelere dayanan TMS' ler ile birlikte; birçok kavram ve yöntem Türkiye'de ilk defa gündeme gelmiştir. Bunlardan kavramlardan bir tanesi de ertelenmiş vergi kavramıdır ve TMS 12 no' lu Gelir Vergisi Standardının konusunu oluşturmaktadır.

İşletmelerin kayıtlarını muhasebe usul ve esaslarına göre tutarak hesapladıkları dönem karı ile vergi kanunlarındaki ilke ve esaslara göre belirlenen dönem kârı aynı olmamaktadır. Bu iki kârın yani mali kâr ve ticari kâr arasındaki farklılıklar ancak ertelenmiş vergi raporlanarak finansal tablolara yansıtılabilmektedir. Buna bağlı olarak TMS 12 standardının amacı, mali kâr ile ticari kâr arasında ortaya çıkan ve ertelenen vergi etkisi yaratan geçici farkları finansal tablolara yansıtmaktır. Böylece işletmelerin gerçek finansal durumunu yansıtarak, çıkar gruplarının sağlıklı karar vermelerine katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmanın temel amacı, mali kâr ve ticari kâr arasında ortaya çıkan farklılıkları incelenmesi, bu farklılıkların oluşturduğu ertelenmiş vergi kavramının gelişimini ve finansal raporlamadaki öneminin ortaya konulmasıdır. Ayrıca ertelenmiş verginin uzun vadede finansal oranlarına etkisi araştırılmıştır.

Bu çalışmanın birinci bölümünde; kâr kavramlarından, ticari kâr ve mali kâr arasındaki farklılıklar, bu farklılıkların uluslararası standartlar ve vergi kanunları açısından değerlendirilmesine yer verilmiştir.

İkinci bölümde TMS 12 Gelir Vergileri Standardının amacı, kapsamı ve bu standartla standartta geçen tanımların yanında, varlık ve yükümlülüklerin vergi değeri ile muhasebe değeri arasındaki farkların analizi yapılarak ertelenmiş vergi borcu ve ertelenmiş vergi varlığı hesapları ele alınmıştır. Bu hesapların muhasebeleştirilmesi işlemleri ve finansal tablolarda gösterilmesi örnekler yardımıyla açıklanmıştır.

Son bölümünde ise, finansal oranlarının standartlar sonrasında uzun vadede değişimi araştırılmak amacıyla Borsa İstanbul’ da işlem gören, imalat sanayi sektöründe bulunan 83 işletmenin bilanço ve gelir tablosu verileri kullanılarak analizler yapılmıştır. Analizler sonucunda farklılık gösteren oranlar ertelenmiş vergi kavramına değinilerek açıklanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARINDA VE VERGİ KANUNLARINDA KÂR

1.1. Kâr Kavramı

Kâr kavramı genel olarak belli bir faaliyetin gerçekleşmesi sonucunda elde edilen her türlü gelirden, bu gelirin elde edilmesi için yapılan dolaylı dolaysız tüm giderler düşüldükten sonra kalan kısımdır (Baykara,1994:1). Aradaki farkın pozitif olması halinde pozitif kâr veya sadece kar, negatif olması halinde negatif kâr veya zarar kavramları kullanılmaktadır.

Değerleme ile ilgili hükümlerin Ticaret Kanunu ile Vergi Usul Kanunu'nda farklı biçimde düzenlenmiş olmasından dolayı uygulamada iki farklı kâr kavramı ortaya çıkmıştır. Ticaret Kanunu ile aynı paralelde olan muhasebe ilkelerine göre saptanan kâra, ticari kâr; vergi kanunlarına uyularak hesaplanan kâra da mali kâr denir (Benligiray, 2009: 11).

Dönem içinde ve dönem sonunda muhasebe hesaplarına yapılan kayıtlar tamamen ticari kârın tespit edilmesine yöneliktir. Ticari kârın tekdüzen muhasebe sistemine göre belirlenmesinin anlamı muhasebeyle ilgili bütün işlemlerin(vergi yasaları karşısındaki durumuna bakılmaksızın) ticari kârın tespit edilmesine ilişkin kurallara göre hesaplara kaydedilmeleridir. Mali kârın tespiti ise farklı olarak, mali kâr beyannamede ticari kâra gerekli ekleme ve çıkarmalar(vergi muafiyet ve istisnalar ile Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler (KKEG)) yapılarak tespit edilir (Güçlü, 2009: 266).

Mali Kâr hesabı uluslararası muhasebe standartları ile birlikte yeni muhasebe düzeninde farklı ele alınmaktadır. Ülkelerin büyük çoğunluğunda vergi yasalarının bulunması nedeni ile UFRS(Uluslararası Finansal Raporlama Standartları) sistemi, muhasebe standartları ile vergi yasalarının örtüşemeyeceği birçok unsurun olabileceğini göz önünde bulundurarak, farklılık yaratan tutarları muhasebe sistemine dahil edecek, Ticari Kâr tutarını Mali Karla eşitleyen TMS(Türkiye Muhasebe Standartları) 12 Gelir Vergileri standardını oluşturmuştur (Balcı, 2012: 166).

1.1.1. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde Kâr

Maliye Bakanlığı 1994 tarihinden itibaren yürürlüğe koyduğu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT) uyarınca tüm işletmeleri tekdüzen muhasebe sistemine uyma zorunluluğu getirmiştir. Bu tebliğin amacı muhasebe kârının belirlenmesidir. Vergiye tabi kâr ise, mükellef tarafından Vergi Usul Kanunu (VUK) dikkate alınarak beyan edilmektedir. Bu tarihten önceki uygulamada amaç, vergiye tabi kârın saptanmasıydı. Tebliğ bu noktada temelde bir farklılık öngörmüştür. Bu farklılık bundan sonra kâr tespitinde tüm dünya tarafından da benimsenmiş “Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri” (GKGMİ) doğrultusunda muhasebe kârının tespit edilmesidir. Bu düzenleme kapsamında bulunan işletmeler, muhasebe sistemlerini bu Tebliğ ve Eki’nde öngörülen kurallara uygun olarak yürüteceklerdir. Ancak vergiye tabi karın tespiti aşamasında vergi kanunlarında yer alan özel hükümleri göz önünde bulundurmamak zorundadırlar. Böylece muhasebe açısından iki ayrı kural seti söz konusudur. Bunlardan biri vergi mevzuatı, diğeri ise GKGMİ’ dir. İşletmenin devlete yapacağı finansal raporlamanın vergi mevzuatına dayandırılması doğaldır. Bunun kadar doğal bir durum da, işletmenin devlet dışındaki diğer çıkar gruplarına yapacağı genel amaçlı finansal raporlamanın, GKGMİ’ ne dayandırılmasıdır (Şen, 2009: 4).

Muhasebe kuramına göre kâr dönem sonunda sermayenin sürekliliği kavramı ile ilişkili olarak açıklanmakta ve dönem sonu sermaye ile dönem başı sermaye arasındaki fark olarak ölçülerek finansal tablolarda gösterilmektedir (Ayluçtarhan, 2010: 130).GKGMİ göre temel kavramlar ve finansal tablo ilkelerine kısaca değinilmiştir.

Mali tablolar, bir işletmenin; belli bir döneme ilişkin faaliyet sonuçlarını ya da işletmenin varlık ve yükümlülüklerini belli bir tarih itibarıyla özetleyen finansal raporlardır. Diğer bir tanıma göre finansal tablolar; muhasebe sistemi içinde kaydedilen ve toplanan bilgilerin, belirli zaman aralıklarıyla bu bilgileri kullanacak olanlara iletilmesini sağlayacak araçlardır.

Temel finansal tablolardan bilanço, Sermaye Piyasası Kurulu' nun 29.01.1989 tarihli ve XI/1 seri no' lu " Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliğ" inde “işletmenin belirli bir tarihteki iktisadi ve mali durumunu yansıtan, varlık ve kaynak yapısını gerçeğe uygun ve doğru bir biçimde gösteren tablo " olarak tanımlanmıştır.

Bilanço aynı zamanda mali tablo okuyucularına işletmenin değerini de ifade eder. Gelir tablosu, belirli bir hesap döneminde elde ettiği tüm hasılat ve gelirler ile katlandığı tüm maliyet ve giderleri sınıflandırılmış olarak gösteren ve dönem faaliyet sonuçlarını kâr veya zarar olarak özetleyen tablodur (MSUGT, 1992: 1).

Bilanço ana gruplar; varlıklar, borçlar ve öz kaynaklar olarak aşağıda ele alınmıştır. Varlıklar; geçmişte olan işlemlerin sonucunda ortaya çıkan, hâlihazırda işletmenin kontrolünde olan ve gelecekte işletmeye ekonomik fayda sağlaması beklenen değerlerdir. Borçlar; geçmiş olaylardan kaynaklanan ve ödenmesi işletmenin ekonomik fayda sağlayabilecek değerlerinde bir çıkışa neden olacak mevcut yükümlülüklerdir. Bir yükümlülüğün doğması için varlıkların işletmeye teslim edilmiş olması ya da işletmenin varlıkların edinimi için geri dönülemez bir sözleşme yapmış olması gerekir. Mevcut yükümlülüklerin sona ermesi ise nakit olarak ödenmesi, diğer varlıkların verilmesi, karşılığında hizmet sağlanması vb. biçimde sona erebilir. Öz kaynaklar; işletmenin varlıklar toplamından yabancı kaynakların indirilmesi suretiyle kalan kısımdır. Bu nedenle bilançoda yer alan öz kaynaklar, varlıkların ve borçların ölçülmesi neticesinde belirlenir. Finansal açıdan yatırılan para veya yatırılan satın alma gücünü ifade eden sermaye, işletmenin net varlıkları veya öz kaynakları ile aynı anlama gelmektedir (Dündar, 27: 2013).

Bilanço İlkelerinin amacı ; sermaye koyan veya sonradan kendilerine ait karı işletmede bırakan sahip ve hissedarlar ile alacaklıların işletmeye sağladıkları kaynaklar ve bunlarla elde edilen varlıkların muhasebe kayıt, hesap ve tablolarında anlamlı bir şekilde tespit edilmesi ve gösterilmesi yoluyla, belli bir tarihte işletmenin mali durumunun açıklıkla ve ilgililer için gerçeğe uygun olarak yansıtılmasıdır (MSGT, 1992: 1).

Gelir Tablosu İlkelerinin amacı; satışların, gelirlerin, satışların maliyetinin, giderlerin, kar ve zararlara ait hesapların ve belli dönemlere ait işletme faaliyeti sonuçlarının sınıflandırılmış ve gerçeğe uygun olarak gösterilmesidir. Gerçekleşmemiş satışlar, gelir ve karlar; gerçekleşmiş gibi veya gerçekleşenler gerçek tutarından fazla veya az gösterilmemelidir. Belli bir dönem veya dönemlerin, gerçeğe uygun faaliyet sonuçlarını göstermek için, dönem veya dönemlerin başında ve sonunda doğru hesap kesimi işlemleri yapılmalıdır (MSGT,1992: 1).

Gelir tablosu, işletmenin belli bir dönemde elde ettiği tüm gelirler ile aynı dönemde katlandığı bütün maliyet ve giderleri ve bunların sonucunda işletmenin elde ettiği dönem net karını veya dönem net zararını kapsar. GKGMİ doğrultusunda hazırlanan Tablo 1'(Akdoğan, Sevilengül,2007: 21) de görüldüğü gibi, sonuç olarak ulaşılan kar ticari kar rakamıdır. Ticari kar rakamına ulaşıldıktan sonra Türk Vergi Sisteminde mali karın belirlenmesi aşamasına geçilir.

Tablo 1: Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne Göre Gelir Tablosu

A.BRÜT SATIŞLAR
1-Yurt içi Satışlar
2-Yurt dışı Satışlar
3-Diğer Gelirler
B.SATIŞ İNDİRİMLERİ(-)
1-Satıştan İadeler
2-Satış İskontaları
3-Diğer İndirimler
C.NET SATIŞLAR
D-SATIŞLARIN MALİYETİ(-)
1-Satılan Mamuller Maliyeti
2-Satılan Ticari Mallar Maliyeti
3-Satılan Hizmet Maliyeti
4-Diğer Satışların Maliyet
BRÜT SATIŞKARI VEYA ZARARI
E-FAALİYET GİDERLERİ(-)
1-Araştırma ve Geliştirme Giderleri
2-Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri
3-Genel Yönetim Giderleri
FAALİYET KARI VEYA ZARARI
F-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR
1-İştiraklerden Temettü Gelirleri
2-Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri
3-Faiz Gelirleri
4-Komisyon Gelirleri
5-Konusu Kalmayan Karşılıklar
6-Menkul Kıymet Satış Kârı
7-Kambiyo Kârları
8-Reeskont Faiz Gelirleri
9-Diğer Olağan Gelir ve Kârlar
G-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR

1-Komisyon Giderleri(-)
2-Karşılık Giderleri(-)
3-Menkul Kıymet Satış Zararı(-)
4-Kambiyo Zararları(-)
5-Reeskont Faiz Giderleri(-)
6-Diğer Olağan Gider ve Zararlar(-)
H-FİNANSMAN GİDERLERİ(-)
1-Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri(-)
2-Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri(-)
OLAĞAN KÂR VEYA ZARAR
I-OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR
1-Önceki Dönem Gelir ve Kârları
2-Diğer Olağan Dışı Gelir ve Kârlar
J-OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLARI (-)
1-Çalışmayan Kısım Gider ve Zararları(-)
2-Önceki Dönem Gider ve Zararları
3-Diğer Olağan Dışı Gider ve Zararlar
DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI
K-DÖNEM KARI VERGİVE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI (-)
DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI

1.1.2. Türk Vergi Sisteminde Mali Kârın Belirlenme Süreci

Çağdaş vergi sistemlerinin en önemli vergilerini, gelirden alınan vergiler oluşturmaktadır. Türk vergi sisteminde geliri vergilendiren iki ayrı vergi türü bulunmaktadır. Bunlar gelir vergisi ve kurumlar vergisidir. Gelir vergisi, gerçek kişilerin kazanç ve iratlarını, kurumlar vergisi ise bir kısım tüzel kişilerin kazançlarını kapsamı içine almaktadır. Bu iki vergi, Gelir Vergisi Kanunları(GVK) ve Kurumlar Vergisi Kanunları (KVK) olmak üzere iki ayrı kanunla düzenlenmektedir (Bozdağ, 2012: 11).

Gelir vergisi ve kurumlar vergisi arasındaki temel fark yükümlü unsuru açısından ortaya çıkmaktadır. Konu, matrah, vergiyi doğuran olay unsurları açısından paralellik taşıyan bu iki vergi, yükümlü grupları itibari ile birbirinden farklılaşmaktadır. Gelir Vergisi Kanunu'nun 'gerçek kişilerin' gelirlerini vergilendirmesine karşılık Kurumlar Vergisi Kanunu 'tüzel kişilerin' kazançlarını vergilendirmektedir.

Gelir, bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların safi tutarıdır. Gelir vergisinin konusunu gelir oluşturmaktadır. Gelir Vergisi Kanunu'nun 1. gelire giren kazanç ve iratlar Gelir Vergisi Kanunu'nun 2.maddesinde yedi ayrı madde olarak belirlenmiştir.

- Ticari kazançlar,
- Zirai kazançlar,
- Ücretler,
- Serbest meslek kazançları,
- Gayrimenkul sermaye iratları,
- Menkul sermaye iratları
- Diğer kazanç ve iratlardır.

Gelir vergisi bakımından vergiyi doğuran olay, gelirin elde edilmesidir. Vergiyi doğuran olayın bilinmesi ve doğru saptanması vergilerin kanunları açısından önem taşımaktadır.

Kurumlar vergisinin konusu kurum kazançlarıdır. Kurumlar Vergisinde vergiyi doğuran olay, gelir vergisine uygun olarak gelirin yani kurum kazancının elde edilmesidir.

Kurumlar Vergisinin Kanunu'nun 2.maddesinde mükellefler aşağıda olan bazı tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan bazı kuruluşlar olarak belirtilmiştir.

- Sermaye şirketleri
- Kooperatifler
- İktisadi kamu kuruluşları
- Dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmeler
- İş ortaklıkları

İşletme sahipleri, ortakları ve işletme ile ilişki bulunan diğer kişi ve kuruluşlar, muhasebe karını dikkate alırlar. Devlet ise, vergi yükümlülüğü ifade eden vergiye tabi karın bulunması ile ilgilenir. Muhasebe karı, ticari faaliyetlerin yapılması sırasında katlanılan tüm gider ve zararları, faaliyetler sonucu elde edilen tüm gelir ve karları, kar kavramı içine alır. Oysa vergiye tabi kar içinde, 'kanunen kabul edilmeyen gider' veya 'vergiden muaf gelir' gibi kavramlar bulunmaktadır.

Her iki Kanunda da indirilebilecek ve indirilemeyecek giderler olarak belirtilen bu kavramların mahsuplaştırması sonucunda mali kar rakamına ulaşılmaktadır. Bu giderler GVK ve KVK' da aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

Gelir Vergisi Kanuna Göre Kabul Edilen Giderler

- Kazancın elde edilmesi ve sürekliliğin sağlanması için yapılan genel giderler,
- Sosyal giderler,
- Tedavi ve ilaç giderleri,
- Sigorta primleri ve emekli aidatı,
- Giyim giderleri,
- İşle ilgili ödene zarar, ziyan ve tazminatlar,
- İşle ilgili seyahat ve konaklama giderleri,
- İşte kullanılan taşıtların giderleri,
- İşletme ile ilgili ödenen vergi, resim ve harçlar,
- Amortismanlar,
- İşverenlerce işverene sendikasına ödenen aidatlar.

Kurum Vergisi Kanuna Göre Kabul Edilen Giderler

- Öz sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faizler,
- Örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkları ve benzeri giderler,
- Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılan kazançlar,
- Ayrılan yedek akçeler,
- Her türlü para cezaları, vergi cezaları, gecikme zamları,
- Menkul kıymetlere ilişkin olarak ödenen komisyonlar ve benzeri her türlü giderler,
- Kiralama yoluyla edinilen veya işletmede kayıtlı olan; yat, kotra, tekne, sürat teknesi gibi motorlu deniz taşıtları ile uçak, helikopter gibi hava taşıtlarından işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili olmayanların giderleri ve amortismanları,
- Her türlü alkol ve alkollü içkiler ile tütün ve tütün mamullerine ait ilan ve reklam giderlerinin % 50'sidir.

1.1.3. Türkiye Muhasebe Standartlarında Kâr

IASC(International Accounting Standards Commitee), Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi 1973 yılında ülkelerin muhasebe meslek örgütleri tarafından kurulmuş ve ilk toplantısını 29 Haziran 1973 tarihinde Londra’da gerçekleştirmiştir. Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi, 2001 yılında IASB(International Accounting Standards Board), Uluslararası Muhasebe Standartları Kuruluna dönüştürülmüştür. IASB 1 Ocak 2004 tarihinden itibaren çıkarılan standartların UMRS/IFRS(Uluslararası Mali Raporlama Standartları- International Financial Reporting Standards) olarak isimlendirilmesini karara bağlamıştır. IASC’ ın gerçek amacı dünyadaki muhasebe standartlarını harmonize etmektir (Tekşen, 2014: 3).

Uygulamadaki farklılıkları kaldırmak, ortak bir dil oluşturulmak ve işletmenin gerçek finansal durumunun gösterilmesi amacıyla yayınlanan muhasebe standartları Türkiye’de Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu(TMSK) tarafından 2005 yılında Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına(UMS ve UFRS) paralel olarak TMS ve TFRS şeklinde hazırlanıp Resmi Gazete’ de yayınlanmıştır.

Sermaye Piyasası Kanunu’na tabi borsada işlem yapan işletmeler UMS/UFRS ile uyumlu olan Sermaye Piyasası Kurulu Seri: XI, No: 25 Tebliğini 1.1.2005- 09.04.2008 tarihleri arasında uygulamışlardır. Daha sonra bu işletmelerin finansal raporlarını (TMSK) tarafından UMS/UFRS’ lerin tercümesi olarak hazırlanan ve Resmi Gazete’ de yayımlanan TMS/TFRS’ lere göre hazırlamaları zorunluluğu getirilmiştir (Gücenme, Özerhan ve Karapınar, 2013: 1) .

UFRS setine uygun biçimde raporlama yapma zorunluluğu, SPK ’na tabi işletmeler bakımından 2005 yılına, TMSK tarafından yayımlanan standartların uygulanma zorunluluğu ise 2006 yılına kadar uzanmaktadır. UFRS setiyle tam uyumlu olacak biçimde, muhasebe ve finansal raporlamaya yönelik düzenlemelerin yalnızca TMSK tarafından belirlenebileceği ve yayımlanabileceği hükmüne yer verilmiştir. TMSK Türkiye Finansal Raporlama Seti’ni yayınladıktan sonra 2011 yılında Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu olarak yeniden yapılandırılmıştır (Alkan ve Doğan, 2012: 89).

Kavramsal Çerçeve, ilgililerin kullanımı için hazırlanan ve sunulan finansal tabloların tabi olacakları usul ve esasları belirlemektedir. Kavramsal Çerçeve bir muhasebe standardı olmayıp, herhangi bir muhasebe standardının yerine geçecek bir düzenleme niteliği taşımaz. Ancak, ilgili Standart ile Kavramsal Çerçeve arasında bir uyumsuzluk olursa, Türkiye Finansal Raporlama Standartları Kavramsal Çerçeveden önce gelmektedir. Yeni ihtiyaçlar ortaya çıktığında mevcut Kavramsal Çerçeve rehber olarak dikkate alınmaktadır.

Çerçevede sermayenin korunması kavramını; sermayenin nominal olarak korunması ve sermayenin üretim gücünün korunması olarak iki kategoride ele almaktadır. Buna göre, sermayenin korunması kavramı, işletmenin devamlılığını sağlamak istediği sermaye tanımına bağlıdır. Bu kavram, sermaye kavramı ile kar kavramı arasında bir bağlantı kurar ve hangi karın ölçüleceğini belirler.

Sermayenin Nominal Olarak Korunması (Finansal Sermayenin Devamlılığı) yaklaşımında, nominal para birimi ile saptanmış olan dönem başı sermayesinin, dönem sonunda da nominal olarak, olduğu gibi korunması hedef alınmaktadır. Buna göre kar, sermaye konması ve çekilmesi ile ilgili düzeltmeler yapıldıktan sonra, nominal olarak belirtilen dönem sonu sermayesi ile dönem başı öz sermayesi arasındaki olumlu farktır.

Sermayenin Üretim Gücünün Korunması (Fiziki Sermayenin Devamlılığı) yaklaşımında, sermaye, işletmenin üretim gücünü belirtmektedir. Döneme ilişkin kar, dönem sonu üretim gücü ile dönem başı üretim gücü arasındaki olumlu farktır. Bu kavrama göre, dönem içinde hissedarlara yapılan ödemeler ve onların işletmeye koyduğu tutarlar hariç olmak kaydıyla, net varlıkların dönem sonundaki fiziki üretim kapasitesi ile dönem basındaki fiziki üretim kapasitesi arasındaki olumlu fark kar olarak tanımlanmıştır. İşletmenin varlıklarını ve borçlarını etkileyen fiyat değişiklikleri fiziki üretim kapasitesinin ölçümündeki değişiklik sayılır. Neticede bu artışlar sermaye koruma düzeltmesi olarak dikkate alınır ve kar olarak değil de, öz kaynakların bir parçası olarak kabul edilir. Sermayenin üretim gücünün korunması kavramı, cari maliyet esasının dikkate alınmasını gerektirir.

TMS/TFRS genel hususlar, büyük ölçüde Tekdüzen Muhasebe Sistemi' ndeki ilke ve esaslarla örtüşmekle birlikte mali tablolarda yer alması gereken bilgiler, bu bilgilerin sınıflandırılması ve tabloların formatı konusunda çeşitli farklılıklar göstermektedir.

Kavramsal Çerçeve' ye göre, bir işletme bir dönemde muhasebeleştirilen tüm gelir ve gider kalemlerini, tek bir kapsamlı gelir tablosunda gösterebilir. Ya da klasik kar veya zarar bileşenlerini gösteren bir tabloya ilaveten dönem net karı ile başlayan ve diğer kapsamlı gelir bileşenlerini gösteren ve kapsamlı gelir tablosu olarak adlandırılan tabloda sunar (Şen, 2009: 26).

Kavramsal Çerçeve' de kâr-zarar için de iki tanım verilmiştir.

- Kapsamlı kâr unsurları dışındaki gelir ve giderlerin farkından bulunan klasik kâr-zarar
- Kapsamlı kâr kalemlerinden dolayı ortaya çıkan öz kaynaklardaki değişimi de içine alan kapsamlı kâr

Kapsamlı kâr = Klasik kâr + Öz sermayedeki gerçekleşmemiş değerlendirme farkları olarak tanımlanır.

Kapsamlı kâr, sermaye artışı ve kâr payı dağıtımını dışında, öz sermayede ortaya çıkan tüm değişimlerini kapsamaktadır. Gerçekleşmemiş kazanç ve kayıpların kapsamlı kar bileşeni olarak dönem net kârına eklenebilmesi için öz kaynak hesaplarına kayıtlanmış olması gerekir. Örneğin kur farkları(kambiyo karı-zararı) da gerçekleşmemiş gelir-giderdir, ancak gelir tablosu hesaplarında kayıtlanır ve bu nedenle kapsamlı kar bileşeni değildir. Geleneksel muhasebede gerçekleşmemiş kayıplar ihtiyatlılık ilkesi gereği dönemin gelir tablosunda raporlanmak üzere tahakkuk ettirilirken, gerçekleşmemiş gelirler tahakkuk ettirilmez. Ancak Standartlar gereği, gerçeğe uygun değer esasına geçilmesi sonucunda ihtiyatlılık ilkesinin sınırı genişlemiştir, gerçekleşmemiş kayıplar ile birlikte gerçekleşmemiş kazançlar da gelir tablosunda raporlanarak kapsamlı kar hesaplanmaktadır (Gücenme Gençoğlu, 2009).

Tablo 2:TMS/TFRS' ye Göre Kapsamlı Kâr (Gelir) Tablosu

BRÜT ESAS FAALİYET GELİRLERİ
Brüt Satışlar
Diğer Esas Faaliyet Gelirleri
ESAS FAALİYET GELİRLERİNDEN İNDİRİMLER (-)
NET ESAS FAALİYET GELİRLERİ
Net Satışlar
Diğer Net Esas Faaliyet Gelirleri
ESAS FAALİYET MALİYETLERİ (-)
Satışların Maliyeti (-)
Diğer Esas Faaliyet Maliyetleri (-)
BRÜT KÂR (ZARAR)
ESAS FAALİYET DÖNEM GİDERLERİ (-)
Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)
Pazarlama Giderleri (-)
Yönetim ve Genel İşletme Giderleri (-)
ESAS FAALİYET KÂRI (ZARARI)
DİĞER FAALİYETLERDEN GELİR VE KÂRLAR (+)
DİĞER FAALİYETLERDEN GİDER VE ZARARLAR (-)
FİNANSAL GELİR GİDER ÖNCESİ FAALİYET KÂRI (ZARARI)
FİNANSAL GELİRLER (+)
FİNANSAL GİDERLER (-)
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLERDEN DÖNEM KÂRI (ZARARI)
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ VE YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI (-)
Dönemin Yasal Vergi Gideri (+)
Ertelenmiş Vergi Gider Etkisi (+)
Ertelenmiş Vergi Gelir Etkisi (-)
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLERDEN DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)
DURDURULAN FAALİYETLER GELİR VE KÂRLARI
DURDURULAN FAALİYETLER GİDER VE ZARARLARI (-)
DURDURULAN FAALİYETLER DÖNEM KÂRI (ZARARI)
DURDURULAN FAALİYETLER VERGİ VE YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI (-)
Dönemin Yasal Vergi Gideri (+)
Ertelenmiş Vergi Gider Etkisi (+)
Ertelenmiş Vergi Gelir Etkisi (-)
DURDURULAN FAALİYETLER DÖNEM NET KÂRI(ZARARI)
I. TOPLAM DÖNEM NET KÂRI (ZARARI) (1+2)
KÂR VEYA ZARARA AKTARILAMAYAN DİĞER KAPSAMLI GELİRLER (GİDERLER)
Maddi Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Artışları (KOBİ TFRS uygulayanlar hariç)
Maddi Olmayan Duran Varlıklar Yeniden Değerleme artışları (KOBİ TFRS uygulayanlar hariç)
Öz kaynağa Dayalı Finansal Araçlar Gerçeğe Uygun Değer Farkları (±)
Yabancı Para Çevrim Farkları (Tam set TMS/TFRS uygulayanlar hariç)
Kâr veya Zarara Aktarılamayan Diğer Kapsamlı Gelirler (Giderler)
Ertelenmiş Vergi Gelir (Gider) Etkisi (±)
B. KÂR VEYA ZARARA AKTARILABİLEN DİĞER KAPSAMLI GELİRLER (GİDERLER)
Yabancı Para Çevrim Farkları (±)(KOBİ TFRS uygulayanlar hariç)
Türev Finansal Araçların Etkin GUD Farkları (±)
Fayda Planlarındaki Aktüeryal Kazanç ve Kayıplar (±)
Kâr veya Zarara Aktarılabilen Diğer Kapsamlı Gelirler (Giderler) (±)
Ertelenmiş Vergi Gelir (Gider) Etkisi (±)
II. TOPLAM DİĞER KAPSAMLI KÂR (ZARAR)
III. TOPLAM KAPSAMLI KAR(ZARAR) (I-II)

1.2. Muhasebe Standartları ve Vergi Usul Kanunu Açısından Karda Ortaya Çıkan Farklılıkların Nedenleri

İşletmenin belli bir dönemde elde ettiği tüm gelirler ile aynı dönemde katlandığı bütün maliyet ve giderleri ve bunların sonucunda işletmenin elde ettiği dönem net karı veya dönem net zararı ile ulaşılan kar rakamı ticari kar rakamıdır. Ticari kardan hareketle mali kara ulaşmakta ve bu mali kar üzerinden ödenecek kurumlar vergisini hesaplamaktadır.

Ticari kâr- mali kâr ayrımının kaynakları ticaret hukuku ve vergi kanunlarının bazı konulara farklı yaklaşımlarından kaynaklanmaktadır. Bu bölümde farklılıklar Türk Ticaret Kanunu(TTK) ve VUK yanında UMS açısından da değerlendirilmesi gerekmektedir. 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmiş olup, muhasebe uygulamalarında Türkiye Muhasebe Standartlarını referans göstermektedir. Raporlama Türkiye Muhasebe Standartlarına göre yapılacak, vergi matrahı hesap edilirken vergi kanunlarındaki hükümlere göre ticari kar 'da düzeltmeler yapılarak mali kar bulunacaktır. Düzeltme yapma ihtiyacı vergi kanunlarındaki hükümler ile standartlardaki hükümlerin farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Standartlara göre tutulan kayıtlardan çıkarılan ticari karda, vergi matrahına(mali kar) ulaşmak için beyan esnasında vergi kanunlarındaki hükümlere göre düzeltmelerin yapılmasını gerektirecektir. Bu yüzden farklılıklar vergi kanunları ve standartlar açısından değerlendirilecektir.

Muhasebe Standartları ve Vergi Usul Kanunu açısından karda farka neden olan konuların bir kısmına aşağıda yer verilmektedir.

1.2.1.Değerleme Farklılıkları

Değerleme konusunda ve değerlendirme ölçülerinde Vergi Usul Kanunu ve Uluslararası Muhasebe Standartları arasında farklılıklar bulunmaktadır. Türk Ticaret Kanunu'nun değerlendirme açısından UMS benimsemiştir. Vergi Usul Kanunu'na göre değerlemedeki amaç, devletin vergi alacağını garanti altına almaktır. Uluslararası Muhasebe Standartları'na göre değerlendirme yapılmasındaki amaç işletme ile ilişkisi bulunan üçüncü şahısların hak ve menfaatlerinin korunması ve kamuya doğru bilgi aktarılmasının sağlanmasıdır.

Değerlemede birbirinden farklı ölçü ve esasların kullanılması bilanço ve gelir tablosunda sunulan bilgilerin farklılaşmasına neden olmakta ve doğrudan dönem karını etkilemektedir. Bu durum ise, değerlemeyle ilgili durumların vergi kanunlarınca daha ayrıntılı bir şekilde ele alınmasına neden olmuştur. Vergi kanunları değerlemeye vergi matrahının belirlenmesi açısından baktığı için değerlemeye ilişkin muhasebe ilkeleriyle arasında pek çok farklılık ortaya çıkmaktadır. Bu durum sonucunda da VUK ile standart arasında farklı uygulamalar ortaya çıkacaktır (Nizam, 2009: 25).

Vergi Usul Kanunun' da Değerleme

Tüzel kişiliği olan işletmeler, işletmenin sürekliliği kavramı gereği faaliyetlerini sahipleri veya ortaklarının yaşam sürelerine bağlı olmadan sürdürmektedirler. Bununla birlikte işletmenin mevcut durumu ve faaliyet sonuçlarını görmek, işletme sahip ve ortaklarını beklentisi karın saptanması kadar devletin alacağı verginin hesaplanabilmesi açısından da önem taşımaktadır. Bu bakımdan Vergi Usul Kanunu ve Muhasebe Standartlarında yer alan değerlendirme ölçülerine aşağıda kısaca yer verilmektedir.

Vergi Usul Kanun'uda Değerleme Ölçüleri

VUK' da değerlendirme, iktisadi kıymetin nevi ve mahiyetine göre, aşağıdaki ölçülerden biri ile yapılır:

1. Maliyet bedeli,
2. Borsa rayici,
3. Tasarruf değeri;
4. Mukayyet değer,
5. İtibari değer,
6. Vergi değeri,
7. Rayiç bedel,
8. Emsal bedeli ve ücreti.(VUK, mad. 261)

Maliyet Bedeli

Maliyet bedeli; iktisadi bir varlığın elde edilmesi veyahut değerinin arttırılmasıyla ilgili olarak yapılan ödemelerle bunların bağlı olduğu her türlü giderin toplamını ifade eder (VUK, mad. 262). Buna göre iktisadi kıymetlerin maliyet bedellerinin tespitinde, fiili maliyetin esas alınması öngörülmüştür.

Türk vergi sisteminde maliyet bedelinin uygulanmasında aşağıdaki giderler satın alınan malın maliyetine girer.

- Satın alınan mala ait nakliye bedeli,
- Malın iş yerine getirilmesine kadar ödenen sigorta giderleri,
- Malın iş yerine getirilmesine kadar ödenen nakliye, yükleme ve boşaltma giderleri,
- İthal edilen mala ait gümrük vergisi, gümrük komisyonu ve gümrük ile ödenen diğer giderler,
- İthalat teminatı ile ilgili ödenen faiz ve komisyon giderleri,
- Malın alımı ile ilgili olarak alınan kredilere ait faiz giderleri (mal ithal edildikten sonra tahakkuk edilen faizlerin malın maliyetine dâhil edilmesi ihtiyaridir).

Borsa Rayici

Borsa rayici gerek menkul kıymetler ve kambiyo borsasına gerekse ticaret borsalarına kayıtlı olan iktisadi kıymetlerin, değerlemeden önceki son muamele gününde borsadaki muamelelerin ortalama değerlerini ifade eder (VUK, mad. 263).

Normal dalgalanmalar dışında fiyatlarda bariz kararsızlık görülen hallerde, son muamele günü yerine değerlemeye takaddüm eden 30 gün içindeki ortalama rayici esas olarak aldirmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir (VUK, mad. 263).

Tasarruf Değeri

Tasarruf değeri; bir iktisadi varlığın ölçüm gününde sahibi için ifade ettiği gerçek değeridir (VUK, mad. 264). Bu değer, alacağın veya borcun ölçüm günündeki peşin değeridir.

Mukayyet Değer

Mukayyet (kayıtlı) değer; bir iktisadi varlığın muhasebe kayıtlarında gösterilen hesap değeridir (VUK, mad. 265). İktisadi varlıklar mukayyet değerle ölçüldüğünde bu varlıkların ticari defterlerde yazılı olan değerleri aynen alınır.

İtibari Değer

İtibari (nominal) değer; her türlü senetlerle hisse senetleri ve tahvillerin üzerinde yazılı olan değerlerdir (VUK, mad. 266).

İtibari değer, üzerinde yazılı olan değerlerle ölçülen paralar, pullar ve senetler gibi bazı iktisadi kıymetler için mukayyet değerle aynı ölçüyü gösterir. Paralar ve pulların üzerinde yazılı olan değer de itibarî değerdir (VUK, mad. 284).

Vergi Değeri

Vergi değeri; maliyet bedeli bilinmeyen bina ve arazinin rayiç bedelidir. (VUK, mad. 268) Arsa, arazi ve binalarda vergi değeri her yıl bir önceki yıl vergi değerinin VUK hükümleri uyarınca tespit edilen yeniden değerlendirme oranının yarısı kadar artırılır.

Rayiç Bedel

Rayiç bedel (cari değer); bir iktisadi varlığın değerlendirme günündeki normal alım-satım değeridir (VUK, mad. 266). VUK' nda rayiç bedel ölçüsünün kullanılacağı iktisadi kıymetler sayılmamıştır. Bu ölçüm yöntemi Türk vergi sisteminde Emlak Vergisi Kanunu ve Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu (VİVK)'nda uygulama alanı bulmaktadır.

Emsal Bedel

Emsal bedeli, gerçek bedeli olmayan veya bilinmeyen veyahut doğru olarak tespit edilemeyen bir malın, değerlendirme gününde satılması halinde emsaline nazaran haiz olacağı değerdir (VUK mad. 267). Bu tanımlamadan anlaşılacağı üzere, emsal bedeli değerlendirme konusu malın emsal satış bedelidir. Emsal bedeli ölçüsünün uygulanabilmesi için, değerlendirme konusu malın gerçek değerinin; - belli olmaması veya - bilinmemesi veya - doğru olarak tespit edilememesi, gerekir.

Başka bir deyişle emsal bedel, bir malın işletmenin faaliyet dönemindeki satış bedeli, alış bedeli ya da maliyet bedeli olarak değil o malın değerlendirilme gününde piyasada bulacağı bedel olarak anlaşılmalıdır.
<http://www.sakaryavdb.gov.tr/document/DE%C4%9EERLEME.pdf>

Değerleme ölçüsü bu kanunda yazılı olmayan veya yazılı olup kendi ölçüleriyle değerlendirilmesine imkân bulunmayan iktisadi kıymetlerden bina ve arazi vergi değeriyle; diğerleri varsa borsa rayici, yoksa mukayyet değerleri, o da yoksa emsal bedelleriyle değerlendirilir.

Muhasebe Standartlarında Değerleme Ölçüleri

TMS' de finansal tablolardaki bilgilerin gerçeğe uygun bilgiler olması için ölçümlerin ilk kayıt tarihinde ve takip eden ölçüm dönemlerinde doğru bir şekilde kullanılması gerekmektedir.

TMS, finansal tablo unsurlarının ölçümünde kullanılan esaslar Kavramsal Çerçeve tarihi maliyet, cari maliyet, gerçekleştirilebilir değer ve bugünkü değer ve gerçeğe uygun değer olmak vermiştir.

Tarihi Maliyet: Varlıklar elde edildiklerinde, bunlara sahip olmak için verilen nakdin tutarı ya da başka varlıkların gerçeğe uygun değeri ile ölçülürler. Borçlar da aynı şekilde ortaya çıkmaları sırasında elde edilen varlığın gerçeğe uygun değeri ya da borcun kapatılması için ödenmesi gerekli tutar ile ölçülürler.

Tarihi Maliyetle Değerlenen Varlıklar;

- Maddi Duran Varlıklar (ilk muhasebeleştirme ve izleyen dönemlerde maliyet modelinin kullanılması durumunda)
- Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller (ilk muhasebeleştirme ve izleyen dönemlerde maliyet yönteminin kullanılması durumunda)
- Maddi Olmayan Duran Varlıklar (ilk muhasebeleştirme ve izleyen dönemlerde maliyet yönteminin kullanılması durumunda)
- Şerefiye (ilk muhasebeleştirmede)
- İştiraklerdeki Yatırımlar (ilk Muhasebeleştirmede)
- Stoklar (ilk muhasebeleştirmede) (www.serberkerymm.com)

Cari Maliyet: Aynı varlığın ya da bu varlıkla eşdeğer bir varlığın edinilmesi için gerekli olan nakit ve nakit benzerlerinin tutarı ile gösterilirler. Borçlar için bu değer gelecekte borcun kapatılması için gerekli iskonto edilmemiş tutardır.

Gerçekleşebilir Değer: Normal faaliyet koşullarında varlıkların elden çıkarılması durumunda elde edilecek nakit ve nakit benzerlerinin tutarıdır. Borçlar için bu değer gelecekte borcun kapatılması için gerekli iskonto edilmemiş tutardır.

Bugünkü Değer: Normal faaliyet koşullarında, varlıkların ileride yaratacakları net nakit girişlerinin iskonto edilmiş bugünkü değeridir. Borçların gelecekte kapatılmaları için ödenmesi gereken nakit ve nakit benzerlerinin iskonto edilmiş bugünkü değeridir.

Gerçeğe uygun değer, karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında bir varlığın el değiştirmesi ya da bir borcun ödenmesi durumunda ortaya çıkması gereken tutardır.

Gerçeğe Uygun Değerle Değerlenen Varlıklar

- Yeniden Değerleme Modeline Göre Değerlenen Maddi Duran varlıklar
- Yeniden Değerleme Modeline Göre Değerlenen Maddi Olmayan Duran Varlıklar
- Gerçeğe Uygun Değerle Değerlenen Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller
- Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar
- Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar veya Zarara Yansıtılan Finansal Varlıklar
- Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar
- Ticari ve Diğer Alacaklar (Bu varlıklar itfa edilmiş maliyetle değerlendirilir. İtfa edilmiş maliyet, bu varlıkların gerçeğe uygun değerini gösterir. (www.serberkerymm.com))

TMS ile tarihi maliyet esası ve gerçeğe uygun değer esası üzerinden finansal tablo kalemlerinin ölçümünde kullanılan ölçüm yöntemleri önem kazanmıştır. TMS' de ölçüm yöntemleri tek bir standartta düzenlenmemiş olup, her bir Standartta ayrıca belirtilmiştir(Gülten,2013). Bu ölçüm esası genellikle diğer ölçüm esasları ile birlikte kullanılır. Örneğin, stoklar genellikle maliyet veya net gerçekleşebilir değerden küçük olanı ile ölçümlenir, menkul kıymetler piyasa değeri ile ölçümlenebilir (Dündar, 2013: 83).

TMS; vergisel hususları göz önünde bulunduran, uygun muhasebe yönteminin seçimi açısından yeterli bir temel teşkil etmeyen ve sırf vergi mevzuatı ve vergisel avantajlar nedeniyle, gerçekte yetersiz olan yöntemlerin uygulanmasına izin vermez. Çünkü finansal tablolardaki varlıklar ve yükümlülüklerin ölçümü, gelirlerin nasıl ölçüldüğünü ve kullanıcıların finansal raporlamaya dayalı bilgilerle karar almalarını etkiler. Bu nedenle TMS düzenlemeleri Türk vergi sistemi ile karşılaştırıldığında, en fazla finansal tablo kalemlerinin ölçülmesinde etkisini göstermektedir. TMS' nin ölçme ile ilgili konuları, Türk vergi sistemine ve MSUGT' ye göre hazırlanan finansal tablolarda raporlanan kalemlerin tutarlarını önemli ölçüde değiştirebilmektedir (Dündar, 2013:100).

Genel olarak VUK ve UFRS değerlendirme farkları Tablo 3'de verilmiştir (Kablan, 2013:154-155).

Tablo 3: VUK ve UFRS Değerleme Farkları

	VUK	UFRS
Çekler	Çekler vadesine bakılmadan tek bir hesapta izlenmektedir.	Çekler vadesine göre ayrılacaktır.
Menkul Kıymetler	Menkul kıymetler "alış bedeli" ile değerlendirilir. (VUK.mad.279)	Finansal varlıklar, Alım-satım amacıyla elde tutulan finansal varlıklar, Vadeye kadar elde tutulacak yatırımlar, Kredi ve alacaklar, Satılmaya hazır finansal varlıklar olarak sınıflandırılır. (TMS 32,39;TFRS 7). Finansal varlıklar ölçülebiliyorsa gerçeğe uygun değerle değerlendirilir.(TMS-39)
Alacaklar ve Borçlar	Alacaklar ve Borçlar kayıtlı değer ile değerlendirilir. Reeskont isteğe bağlı, senetli alacak ve borçlar içindir. İç iskonto yöntemi uygulanır.	Tüm alacaklar ve borçlar reeskonta tabidir. (TMS 39).Reeskont işlemi iç verim oranı metoduna göre yapılır.
Stoklar	Stok değerlemesinde fiili maliyet esaslıdır. Ancak FIFO ve Ağırlıklı Ortalama Maliyet yöntemleri de kullanılır.	Stoklar maliyet ve net gerçekleşebilir değerler düşük olanı ile değerlendirilir. (TMS 2) Stokların değerlemesinde FIFO ve ortalama maliyet yöntemleri temel alınmaktadır. TMS 2 de LIFO yönteminden söz edilmemektedir.
Maddi Duran Varlıklar	Maliyet bedeli ile değerlendirilir. Faydalı ömür tebliğleriyle belirlenmiştir. Kıst uygulaması	MDV' lar maliyet bedeline göre, daha yüksek bir değer olan gerçeğe uygun değer ile yeniden değerlendirilir.(TMS 16)

	sadece binek otomobiller için geçerli olup, diğer sabit kıymetler için uygulanamaz.	
Kıdem Tazminatı	Kıdem tazminatı için ayrılan karşılıklar kanunen kabul edilmeyen gider niteliğindedir, sadece iş akdi son bulunca gider olarak yazılabilmektedir.	Kıdem tazminatı için ayrılan karşılıklar direk gider olarak yazılabilecektir. Bir işletme, bir çalışanın veya bir grup çalışanın işine normal emeklilik tarihlerinden önce son verilmesi veya gönüllü olarak işten ayrılmayı teşvik etmek amacıyla yapmış olduğu teklifte, işten çıkarma tazminatı borç ve gider olarak muhasebeleştirilir.
Finansman Giderleri	Finansman giderleri giderleştirilir veya aktifleştirilebilir.	Finansman giderleri giderleştirilir. Ancak varlığın satılmaya ve kullanılmaya hazır hale gelinceye kadar katlanılan finansman giderleri alternatif yönetime göre belirli şartlarda aktifleştirilir.(TMS 23)
Vergi Karşılığı	Sadece cari dönem vergi karşılığı gösterilir. (Ertelenmiş Vergi hesaplanmaz). Ertelenmiş vergi diye bir kavram yoktur.	Cari dönem vergi karşılığı ile birlikte, zamanlama farklılıklarından kaynaklanan ertelenmiş vergiler de hesaplanmalıdır.(TMS 12)

1.2.2.Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler Açısından Farklılıklar

Kanunen kabul edilmeyen giderler hesap planında bilanço dışı kalemlerde, nazım hesaplarca yer almaktadır. Dolayısıyla, ticari kar açısından her türlü gider, kazancın saptanmasında dikkate alınmak zorundadır. Kanunen kabul edilmeyen giderler sadece mali karın tespitinde söz konusu olan bir durumdur. Tebliğ ile öngörülen muhasebe sistemi mali karın tespitine yönelik olmadığından kanunen kabul edilmeyen giderlere hesap planında doğal olarak nazım hesaplarda yer verilmiştir (Sevinç,2003: 48).

Kurumlar Vergisi Açısından Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler;

- Öz sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faizler,
- Örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faizler,
- Sermaye şirketlerince dağıtılan örtülü kazançlar,
- Her ne şekilde olursa olsun ayrılan ihtiyat akçeleri,
- Dar mükellefiyete tabi kurumlara özgü çeşitli giderler,
- KVK' na göre hesaplanan Kurumlar Vergisi ile her türlü para cezaları, vergi cezaları ve AATUHK hükümlerine göre ödenen cezalar, gecikme zamları ve faizler,
- Kanunlarla ve kanunların verdiği yetkiye dayanılarak tespit edilen hadler saklı kalmak üzere menkul kıymetlerin itibari değerlerinin altında satışından doğan - zararlar ile komisyonlar ve benzeri her türlü giderler
- VUK' a göre ödenen gecikme faizleri,
- Her türlü alkol ve alkollü içkiler ile tütün ve tütün mamullerine ait ilan ve reklam giderlerinin %50'si,
- Yat, kotra, tekne, sürat teknesi gibi motorlu deniz, uçak ve hava taşıtlarından işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili olmayanların giderleri ile ilgili amortismanlardır (KVK, mad. 15).

Gelir Vergisi Mükellefleri Açısından Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler;

- Teşebbüs sahibi ile eşinin ve çocuklarının işletmeden çektikleri paralar ve aynen aldıkları sair,
- Teşebbüs sahibinin kendisine, eşine, küçük çocuklarına işletmeden ödenen aylıklar, ücretler, ikramiyeler komisyonlar ve tazminatlar,
- Teşebbüs sahibinin işletmeye koyduğu sermaye için yürütülecek faizler ile öz sermaye niteliğindeki borçlar için hesaplanan kur farkları,
- Teşebbüs sahibinin, eşinin ve küçük çocuklarının işletmede cari hesap ve diğer şekillerdeki alacakları üzerinden yürütülecek faizler,
- Her türlü para cezaları vergi cezaları ile teşebbüs sahibinin suçlarından doğan tazminatlar,
- Her türlü alkol ve alkollü içkiler ile tütün ve tütün mamullerine ait ilan ve reklam giderlerinin %50'si,

- Yat, kotra, tekne, sürat teknesi gibi motorlu deniz, uçak ve helikopter gibi hava taşıtlarından işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili olmayanların giderleri ile ilgili amortismanları,
- Dönem sonu stoklarını son giren ilk çıkar (LIFO) yöntemine göre değerleyen veya yeniden değerlendirme yapan mükelleflerin, işletmede kullandıkları yabancı kaynaklara ilişkin finansman giderlerine indirim oranının uygulanması suretiyle bulunacak kısmın %25'dir (GVK, mad. 41).

İşletmeler faaliyetleri ilgili yukarıda sayılan giderleri hesap planında öngörülen hesaplara kaydedeceklerdir. Vergi beyannamesi verilirken şayet var ise vergi kanunları tarafından kabul edilmeyen giderlerini tespit ederek ve bu giderleri beyannamelerinde Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler sütununda göstermek yoluyla vergiye tabi kazançlarının hesaplayacaklardır.

Uluslararası muhasebe standartlarında da kanunen kabul edilmeyen giderlere (non-tax-deductible expenses) ilişkin spesifik bir bilgi ya da uygulama bulunmamaktadır. Uluslararası muhasebe standartları raporlaması yapan şirketlerde kanunen kabul edilmeyen giderler, ilgili olduğu gider ya da gelir grubu içerisinde sınıflandırılmaktadır. Uluslararası Muhasebe Standardında vergi amaçlı kar ve finansal amaçlı (ticari) kara etki eden gelir ve gider kalemlerinin ticari ve mali kara dâhil olup olmadıklarının ve buna bağlı olarak ertelenen vergi borcu ya da alacağı yaratıp yaratmadıklarının tespiti ve muhasebeleştirilmesi düzenlenmektedir. TFRS 12 standardının, gelir üzerinden alınan vergiyi, karın bir parçası olarak değil de, bir gider olarak kabul etmek ve verginin ilişkili olduğu gelir-gider kalemleri ile eşleştirmek suretiyle ilgili olduğu dönemlerde muhasebeleştirilmesi hedeflenmektedir (Bozdağ, 2012: 63).

1.2.3. Amortisman Konusunda Farklılıklar

Amortisman tabi tutar; bir varlığın maliyetinden veya maliyet yerine geçen diğer tutarlardan kalıntı değerini düşülmesiyle bulunan tutarı ifade eder. Amortisman da; bir varlığın amortisman tabi tutarının, yararlı ömür süresince sistematik olarak dağıtılmasını ifade eder (TMS 16, mad.6: 2).

Vergi kanunlarında amortisman oranlarının üst sınırı belirlenmiştir. İşletmeler ticari karı saptarken amortisman politikalarına bağlı olarak vergi kanunları ile getirilen üst sınıra bağlı olmaksızın amortisman ayırabileceklerdir. Ticari kardan mali kara geçerken vergi kanunları ile belirlenen üst sınırı aşan amortisman hisselerini gider olarak dikkate alamayacaklardır (Sevinç, 2003: 49).

VUK' a göre, amortisman uygulanacak varlığın duran varlık olması amortisman uygulaması açısından tek başına yeterli değildir. Kanun'a göre amortisman uygulanması için varlığın duran varlık olmasının yanında, işletmede bir yıldan fazla kullanılması, belli bir miktarın üzerinde olması gibi belirli şartları da bir arada taşıması gerekmektedir.

Maddi duran varlıklara ilişkin amortisman uygulaması 16 numaralı Uluslararası Muhasebe Standardında ele alınmıştır.. Bu standart, amortisman miktarlarının hesaplanması konusunda mevzuatımıza göre oldukça önemli değişiklikler getirmektedir. En temel değişiklik amortisman tabii iktisadi kıymetin hurda (kalıntı) değerinin önemsiz kabul edilecek bir tutar olmaması durumunda maliyet bedelinden düşülmesi ve bütün maddi duran varlıkların için kullanıma başlandığı aydan başlamak üzere ay ay amortisman ayrılmasıdır (Şen, 2011:138).

Uygulanan amortisman yönteminde de UFRS ile VUK arasında önemli farklar vardır. Vergi Usul Kanunu'nda, normal amortisman yöntemi ve hızlandırılmış amortisman yöntemleri; azalan bakiyeler üzerinden amortisman ve fevkalade amortisman yöntemleri sayılmıştır. Bunun dışında herhangi bir yöntemin kullanılması söz konusu değildir. Ancak Uluslararası Muhasebe Standartları, doğrusal amortisman yöntemi, azalan bakiyeler yöntemi, ve üretim miktarına göre amortisman yöntemlerini esas yöntemler olarak belirlemiş olsa da, gerekli durumlarda farklı amortisman yöntemlerinin kullanılmasına izin vermektedir (TMS 16, mad.62: 9).

Ülkemizde ki uygulamalardan bir örnek vermek gerekirse, UFRS raporlamasında serbest olan ve birçok şirkette kullanılan kıst amortisman yöntemi, Vergi Usul Kanunu çerçevesinde taşıtlar dışında kullanılmamaktadır. Ancak kıst amortisman yöntemi, okuyucuya daha doğru bilgiler vermekte ve UFRS' nin mantığı ile uyumaktadır.(Alpman, 2008: 20)

Amortisman uygulamasında TMS ve VUK arasında farklılıklar aşağıdaki tablo ortaya konulmuştur (Bozdağ, 2012: 62).

Tablo 4: Amortisman Uygulamasında TMS İle VUK Arasında Farklılıkları

VUK	TMS
1. Amortismanına konu değer varlığın maliyet bedelidir.	1. Amortismanına konu değer varlığın maliyet bedelinden kalıntı değer düşüldükten sonraki tutardır.
2. Varlığı elde ederken ortaya çıkan vade farkları varlığın maliyetine dâhil olduğu için vade farkını içeren toplam tutar üzerinden amortisman ayrılmaktadır.	2. Varlığı elde ederken ortaya çıkan vade farkları varlığın maliyetine dahil edilmediği için vade farksız tutar üzerinden amortisman ayrılmaktadır.
3. MDV' in elde edildiği döneme (sonraki dönemlerde isteğe bağlı) ait finansman giderlerinin maliyete verilmesi gerektiği için amortismanına konu değer her hâlükârda finansman giderlerini içermektedir.	3. Varlığı elde etme ile ilgili finansman giderlerinin maliyete verilmemesi gerektiği için (özellikli varlıklar hariç) finansman giderlerini içermeyen maliyet bedeli üzerinden amortisman ayrılmaktadır.
4. VUK' ta yapılan değişikliklerle "yararlı ömür" amortismanına esas süre olmasına rağmen, yayınlanan listedeki ekonomik ömürlere uyulması gerekmektedir. Üretim miktarı yöntemi öngörülmemiştir.	4. Amortisman süresi yararlı ömür veya üretim miktarına göre belirlenir. Bu ölçüler muhasebe uygulayıcısı tarafından tahmin edilir.
5. Yararlı ömür sadece "yıl" bazında belirlenmektedir.	5. Yararlı ömür "yıl" veya "üretim birimi" bazında belirlenebilmektedir.
6. Yararlı ömür olağanüstü durumlar dışında sabittir.	6. Yararlı ömrü ve kalıntı değer tahmini her yıl gözden geçirilmek ve değişiklikler yansıtılmak zorundadır.
7. Kullanılabilecek yöntemler, normal amortisman yöntemi, azalan bakiyeler yöntemi ve istisnai durumlarda fevkalade amortisman yöntemidir.	7. Kullanılabilecek yöntemler "doğrusal amortisman yöntemi, azalan bakiyeler yöntemi ve üretim miktarı yöntemidir.
8. Satış amaçlı maddi duran varlıklarla gelecekte ekonomik yarar beklenmeyen duran varlıklarda amortisman ayırmaya devam edilebilir.	8. Satış amaçlı maddi duran varlıklarla gelecekte ekonomik yarar beklenmeyen duran varlıklarda amortisman ayırma işlemi durdurulur.

1.2.4.Karşılık Ayırma Konusunda Farklılıklar

Karşılıklar işletmenin sahip olduğu iktisadi kıymetlerde meydana geldiği halde, miktarı kesin olarak saptanamayan değer azalışları ile bir zarar meydana getirmesi olasılığı bulunan riskleri karşılamak üzere ayrılan fonlar olarak tanımlanmaktadır (Şişman, 2009: 89).

VUK' un 288. maddesinde 'Hâsıl olan ve husulü beklenen fakat miktarı katiyetle kestirilemeyen ve teşebbüs için bir borç mahiyetini arz eden ve belli bazı zararları karşılamak maksadıyla hesaben ayrılan meblağlara karşılık denir.' Olarak tanımlanmaktadır ve karşılıklar mukayyet (kayıtlı) değerleriyle pasifleştirilmek suretiyle değerlenir.

Karşılıkların bir kısmına aşağıdaki gibi örnek verilebilir.

1. Menkul kıymetler değer düşüklüğü karşılığı
2. Şüpheli ticari alacak karşılığı
3. Menkul kıymetler değer düşüklüğü karşılığı
4. Stok değer düşüklüğü karşılığı
5. Maddi duran varlıklar değer düşüklüğü karşılığı
6. Kıdem tazminatı karşılığı

Karşılık ayırıp bunu vergisel açıdan gider olarak muhasebeleştirilebilmek için söz konusu karşılığın vergi yasalarında özel olarak düzenlenmiş olması gerekmektedir.

Örneğin; işletmeler muhasebe ilkeleri göre ayıracakları şüpheli alacak karşılıklarından VUK tarafından kabul edilmeyen kısmı kanunen kabul edilmeyen giderler olarak mali karın tespitinde dikkate alınmak zorundadır (Sevinç,2003: 50). Vergi mevzuatına göre kıdem tazminatları için karşılık öngörülmemişken, muhasebe ilkelerine göre kıdem tazminatları için karşılık hesabının kullanılmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir.

Başka bir örnek vermek gerekirse, Muhasebe standartlarına göre, bir işletme muhasebe politikası olarak maddi duran varlıklarını maliyet modeli ya da yeniden değerlendirme modeli ile değerler. Maliyet modelinde, bir maddi duran varlık kalemi varlık olarak muhasebeleştirildikten sonra, finansal tablolarda maliyetinden birikmiş amortisman ve varsa birikmiş değer düşüklüğü zararları indirildikten sonraki değeri ile gösterilir. Yeniden değerlendirme modelinde ise, gerçeğe uygun değeri güvenilir olarak ölçülebilen bir maddi duran varlık kalemi, varlık olarak muhasebeleştirildikten sonra, yeniden değerlendirilmiş tutarı üzerinden gösterilir. Yeniden değerlendirilmiş tutar, yeniden değerlendirme tarihindeki gerçeğe uygun değerinden, müteakip birikmiş amortisman ve müteakip birikmiş değer düşüklüğü zararlarının indirilmesi suretiyle bulunan değerdir. Yeniden değerlendirmeler, raporlama dönemi sonu (*bilanço*) tarihi itibarıyla gerçeğe uygun değer kullanılarak bulunacak tutarın defter değerinden önemli ölçüde farklı olmasına neden olmayacak şekilde düzenli olarak yapılmalıdır (TMS 16: 29-31).

Karşılıklar vergi yasalarıyla kabul edilen, ancak giderin doğuş zamanı ile tanınma zamanının farklılaştığı giderlerdir. Bu giderlerin özelliği; hem vergi yasaları açısından, hem ticari açıdan gider oldukları kabul edilmelerine rağmen, doğuş veya tanınma zamanları açısından vergi yasaları ile muhasebenin temel ilkeleri arasında farklılıklar olmasıdır. Bunların gider olduklarında şüphe yoktur, ancak muhasebeleştirme ve mali kar zarar hesabına alınma zamanları muhasebe anlayışına ve vergi anlayışına göre farklı muhasebe dönemlerine düşer (Sevinç, 2003: 51).

Uluslararası standartlardan 37 karşılıkları ele alarak, zamanı veya tutarı belirsiz olan yükümlülükler olarak tanımlamıştır. Karşılıklar, gelecek bir tarihte yapılacak harcamanın zaman ve tutarının kesin olmaması nedeniyle, diğer yükümlülüklerden ayırt edilebilirler.

TMS 37 göre; bir karşılığın mali tablolara alınabilmesi için geçmiş olaylardan kaynaklanan yükümlülüğü bulunması, bu yükümlülükle ilgili olası bir nakit çıkışının söz konusu olması ve bu nakit çıkışının tutarının güvenilir bir biçimde tahmin ölçülmesi gerekmektedir.

1.2.5.Reeskont İşlemleri Açısından Farklılıklar

Genel olarak reeskont işlemi, vadesi gelmemiş senede bağlı olan alacak ve borçların, değerlendirme gününde gerçek değerlerinin bulunmasıyla işletmenin bilançosunda yapılan bir düzeltme işlemidir.

VUK' a göre alacak ve borç senetleri kayıtlı değerleriyle değerlendirilir. Ancak değerlendirme gününde vadesi dolmadığı için alacak senetlerinde henüz hak kazanılmayan bir gelir ve borç senetlerinde ise henüz bir borç niteliği kazanmayan bir gider vardır. İşte reeskont işlemi henüz hak kazanılmayan gelirin, gelirler hesabından ve henüz bir borç niteliği kazanmayan giderin de giderler hesabından çıkarılması mantığına dayanır. VUK' a göre reeskont işlemi zorunlu değildir. Ancak, alacak senetlerini reeskonta tabi tutan yükümlüler, borç senetlerini de mutlaka aynı işleme tabi tutmak zorundadırlar (Şişman, 2009: 93).

İşletmeler alacak ve borç senetlerinde reeskont işlemlerini kullanmamayı tercih etmeleri durumunda ticari kardan, mali kara geçerken gerekli düzeltmeleri yapmak zorundadır (Sevinç, 2003: 52).

Muhasebe Standartlarında reeskont uygulaması, VUK' dan daha geniş bir şekilde ele alınmıştır. Vergi yasalarına göre reeskont uygulaması yıl sonunda yapılırken muhasebe standartlarına göre yıl içinde yapılabilmektedir. VUK, sadece senetli alacakların ve borçlarının reeskont yapılmasına izin verir. TMS ise kapsamında raporlama yapan şirketlerde ise, şirketin her türlü alacağı bir finansal varlık olduğundan bu alacakların tamamı reeskonta tabidir. TMS, iç iskonto yöntemi yerine etkin faiz yönteminin uygulanmasını zorunlu tutmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARINDA ERTELENMİŞ VERGİ

KAVRAMI

2.1.Ertelenmiş Verginin Tanımı, Amacı, Kapsamı Ve Gelişimi

Birinci bölümde mali kâr ile ticari kâr arasında ortaya çıkan farklara yer verilmiştir. Bu bölümde Uluslararası Muhasebe Standardı 12' nin çerçevesinde Ertelenmiş Vergi Kavramının tanımlanması, amacı, vergi ve muhasebe uygulamamızdaki yeri ortaya konmaya çalışılacaktır.

Gelir vergilerine ilişkin 12 Numaralı Türkiye Muhasebe Standardı, TMSK tarafından hazırlanmış ve 26122 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanarak 31.12.2005 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiştir.

TMS 12 Gelir Vergileri Standardı kurum kazancı üzerinden alınan vergilerin muhasebeleştirilmesini düzenler. İşletmeler bilançosunda yer alan varlık ve borçların defter değerleri kadar ileride varlıklar için fayda elde etme, borçlar için ise ödeme yapılmasını bekler. Standardın amacı, cari dönemde oluşan ve sonuçları işletmenin finansal tablolarına yansıyan işlemler veya diğer olayların vergisel sonuçlarının belirlenmesi ve bunların cari ve iler ki dönemlere ilişkin mali tablolara olan etkilerinin ortaya konması yönünde düzenleme yapmaktır (Selvitopu, 2010: 39).

Gelir vergilerinin muhasebeleştirilmesini düzenleme amacıyla olan bu standart şirketlerin ödeyecekleri cari dönem kurumlar vergisi ve ertelenmiş vergileri kapsamaktadır.

Bu Standart ayrıca kullanılmamış vergi kayıpları, finansal tablolarda gelir vergisi sunumu ve gelir vergisi ile ilgili bilgilerin açıklanması kaynaklanan ertelenmiş vergi varlıklarının tanınması ile ilgilenir (IAS 12, 2012: 1).

Ertelenmiş vergi, bir varlıktan fayda temin edilmesinin veya bir borcun ödenmesinin ileride gerçekleşeceği beklentisi nedeniyle bu varlığın veya borcun (yükümlülüğün) muhasebedeki kayıtlı değeri ile vergi değeri arasında oluşan geçici farklar üzerinden hesaplanan vergidir. Eğer defter değerleri tutarında ileride fayda elde edildiği veya borç ödendiğinde ödenecek vergiler, bu faydanın elde edilmesi veya borcun ödenmesinin vergisel etkisinin olmadığı duruma göre fazla veya az olacaksa; TMS-12 Gelir Vergileri Standardı bazı istisnai durumların dışında, işletmenin ertelenmiş vergi borcu veya ertelenmiş vergi alacağı muhasebeleştirilmesini zorunlu kılmaktadır (Tekşen, 2010: 2).

TMS 12 Gelir Vergileri Standardında tanımlanan ertelenmiş vergi kavramı, ; üzerinden vergi ödenen kar (zarar) ile muhasebe karı (zararı) arasındaki geçici farkın ve kullanılmamış ve gelecekte kullanılacak geçmiş yıl zararları ve vergi avantajlarının vergi oranı ile çarpılması sonucu elde edilen ve muhasebe karına (zararına) eklenerek veya bu kardan (zarardan) düşülerek dönem karının (zararının) belirlenmesinde dikkate alınan vergi giderini veya gelirini ifade etmektedir (Özdemir, 2015: 5).

TMS 12 standardı, Türk muhasebe literatürüne yeni kavramlar ilave etmekte ve yeni uygulamalar getirmektedir. Bunlar;

- **Muhasebe kârı;** TMS 12'ye göre, vergi gideri öncesi dönem karını ifade eder. Bu kavram, ülkemizde kurumlar vergisine tabi işletmelerin kayıtlarında 690 Dönem Karı veya Zararı Hesabının bakiyesi olarak karşımıza çıkar. “ Ticari Kâr” kavramı ile aynıdır.
- **Vergiye tabi kâr;** vergi karı ya da mali kar olarak ta bilinen bu kavram, vergi otoriteleri tarafından konulan kurallara göre, bir hesap dönemi için tespit edilen ve üzerinden vergi ödenen karı ifade eder.
- **Vergi gideri;** dönem net karının belirlenmesinde dönem vergisi açısından dikkate alınan toplam tutarı ifade eder. Vergi karşılıkları olarak bilinen bu kavram, cari dönem için hesaplanan vergilerden ve ertelenmiş vergi açısından dikkate alınan toplam tutarı ifade eder.

- **Geçici farklar;** Türk muhasebe literatürüne yeni giren bir kavram olan geçici farklar, bir varlığın veya borcun mali tablolardaki defter değeri ile bunun vergi açısından taşıdıkları değerleri arasındaki farkları ifade eder. Geçici farklar, “**vergilendirilebilir geçici farklar**” ve “**indirilebilir geçici farklar**” olarak ikiye ayrılmaktadır.

Vergilendirilebilir geçici farklar, gelecek dönemlere ait bir faydalanma veya ödeme yapıldığında, o dönemlerin vergi matrahını artırıcı etki yaparlar.

İndirilebilir geçici farklar ise, gelecek dönemlere ait bir faydalanma veya ödeme yapıldığında, o dönemlerin vergi matrahından indirilebilir tutarlardır.

- **Zamanlama farkları;** bazı geçici farklar gelir ve giderin bir dönemin muhasebe karına dâhil edilmiş olmasına rağmen vergiye tabi karın hesabında farklı bir dönemde dikkate alınmış olmasından kaynaklanması durumunda ortaya çıkan farka zamanlama farkı adı verilir.
- **Ertelenmiş vergi borçları (yükümlülükleri);** vergiye tabi geçici farklar üzerinden gelecek dönemlerde ödenecek gelir vergilerini ifade eder.
- **Ertelenmiş vergi varlıkları (alacakları) ;** İndirilebilir geçici farklar üzerinden hesaplanan ve gelecek dönemlerde geri alınacak olan gelir vergisi tutarını ifade eder (Dinç, 2008: 28).
- **Vergiye esas değer;** Bir varlığın vergiye esas değeri, işletmenin gelecekte söz konusu varlığın defter değeri tutarında sağlayacağı vergiye tabi ekonomik yarardan vergisel açıdan gider olarak indirilebilecek olan tutarı ifade eder. Eğer ilerideki ekonomik faydalar vergiye tabi olmayacaksa, anılan varlığın vergiye esas değeri defter değerine eşittir (TMS12, mad. 7: 4).

Gelir vergilerinin muhasebeleştirilmesinde en önemli konu cari ve gelecek dönemlere ait vergisel sonuçların belirlenmesidir. Bir işletme, mali tabloda gözüken varlıkların, defter değeri kadar fayda sağlayacağını, borçların ise defter değeri kadar ödemeye sebep olacağını bekler. Eğer varlık defter değeri kadar fayda sağlamazsa ve mali tabloda gözüken borç defter değeri kadar ödemeye neden olmazsa, ortaya çıkan ertelenmiş vergi borcu ya da ertelenmiş vergi alacağının muhasebeleştirilmesi gerekir. Bu standardın asıl ilgi alanı, mali kar ile ticari kar arasında ortaya çıkan ve ertelenen vergi etkisi yaratan geçici farklardır (Dinç, 2008: 28).

Bu standart temelinde,

- İşletmelerin yerli ve yabancı vergi mevzuatı çerçevesinde vergilendirilebilir kurum kazançları üzerinden hesaplanan vergiler,
- İştirak, bağlı ortaklık ve müşterek yönetime tabi teşebbüslerin kar dağıtımına bağlı olarak kaynakta kesinti yolu ile ödenen vergiler, hakkında uygulanır.

Buna göre, TMS 12 standardı, yalnızca kurumlar vergisine tabi bulunan anonim şirketler, limited şirketler, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ve ortak dışı işlem yapan kooperatifler ile tüketim ve taşımacılık kooperatifleri için uygulanacaktır. Dolayısı ile tek şahıs işletmeleri ile kollektif ve adi şirketler hakkında, gelirin şahsiliği prensibine göre ödenecek gelir vergisinin şahsı ilgilendirmesi nedeniyle, bu standardın uygulanması söz konusu olmayacaktır (Kavak, 2008: 35).

Bu Standart, aynı zamanda, henüz kullanılmamış olan geçmiş yıl zararları nedeniyle oluşan ertelenmiş vergi varlıklarının veya kullanılmamış vergi avantajlarının muhasebeleştirilmesi, gelir vergilerinin finansal tablolarda sunumunu ve gelir vergileri ile ilgili bilgilerin açıklanması konularını da düzenlemektedir. (TMS 12, mad.1: 1)

Örneğin; Bir makinenin maliyet 100 TL'dir. Vergi açısından içinde bulunulan dönemde ve önceki dönemlerde ayrılan amortisman tutarı 30 TL'dir. Makinenin kalan maliyeti gelecek dönemlerde ya amortisman ayırmak suretiyle ya da satış sırasında kalan maliyet olarak düşülebilecektir. Bu makineyi kullanarak elde edilen gelir vergiye tabidir, satış sonucu oluşan kâr da vergiye tabidir. Satışın zararlı sonuçlanmasında da zarar vergi açısından indirilebilir durumdadır. Hâlihazırda makinenin vergiye esas değeri 70 TL'dir (TMS 12, mad.7: 4)

2.2. Sürekli – Geçici Farklar

Sürekli ve geçici farklar arasındaki temel ayrım gelecek dönemlere vergi etkisi oluşturup oluşturmamasıdır. Sürekli farkların vergi etkisi sadece ait olduğu dönem için geçerlidir. Diğer dönemlere yansımalarının söz konusu olmaması nedeniyle vergi ertelenmesine sebep teşkil etmezler. Geçici farklar gelecek dönemlere vergi etkisi oluşturmaktadır. Bu farklar sonraki finansal raporlama dönemlerinde ortadan kalkmaktadır (Şen, 2009: 73).

2.2.1. Sürekli Farklar

Sürekli farklar, ticari veya mali karın ikisinden birinin hesaplanmasında gelir veya gider olarak kabul edilen, ancak diğerinin hesaplanmasında hiçbir zaman gelir veya gider olarak kabul edilmeyecek olan unsurlardır. Bu farklar, bir dönemin vergilendirilebilir karı ile muhasebe karı arasında belli bir dönemde yürürlükteki vergi mevzuatı sonucunda ortaya çıkar ve sonraki dönemlerde ortadan kalkmaz (Özdemir, 2015: 9).

Muhasebe kârı ile mali kârın farklılaşmasına vergi mevzuatının hiçbir zaman kabul etmediği gelir ve giderler neden oluyorsa, bu farklara sürekli farklar denir.

Muhasebe kârı ile mali kâr arasındaki sürekli farklar, yürürlükteki yasal düzenlemeler neticesinde ortaya çıktığından, ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir.

Sürekli Farklara Neden Olan Giderler

- Vergi cezaları ve zamları
- Trafik cezaları ve zamları
- 6183 Sayılı Kanun'a göre ödenen ceza ve tazminatlar
- Ödenmeyen SGK primleri
- Yasal sınırları aşan bağış ve yardımlar

Sürekli Farklara Neden Olan Gelirler

- İştirakler temettü gelirleri
- Yurtdışı inşaat onarma, montaj ve teknik hizmet karşılıkları
- Uluslararası anlaşmalarda yer alan Kurumlar Vergisi'ne ilişkin istisnalar
- Serbest bölge kazançları
- Risk sermayesi ve gayrimenkul yatırım fonları ve ortaklıkları kazançları (Tekşen, 2010: 300).

2.2.2. Geçici Farklar

Geçici Farklar, bir varlığın veya borcun bilançodaki defter değeri ile bunların vergi açısından taşıdıkları değerler arasındaki farklardır. Aynı anlamda kullanılan zamanlama farkları, dönemin sonucunu etkileyen kalemler hem ticari, hem de mali bilançoda yer alıp da, bunların farklı zamanlara ait olması durumunda ortaya çıkmaktadır. Buna göre, aynı dönem içindeki muhasebe karı ile vergiye tabi kar arasındaki fark, zamanlama farkıdır. Bu farklar bazı gelir ve gider kalemlerinin, vergiye tabi kar ile muhasebe karı açısından dikkate alındıkları dönem arasında fark olmasından kaynaklanır. Belli bir zaman diliminde ortaya çıkan zamanlama farkları, sonraki dönemlerde ortadan kalkar (Bedri,2007: 14).

Geçici farklar hesaplanırken, gelir tablosu hesapları ya da bilanço hesapları esas alınabilir. Ancak, TMS-12 geçici farkların hesabında bilanço kalemlerinin esas alınmasını önermektedir. Bu durumda ilk olarak bilançoda yer alan dönem ayırıcı hesaplar olan karşılık hesapları, birikmiş amortismanlar, vade farkları, yenileme fonu, gelir tahakkukları ve gider tahakkukları gibi hesapların muhasebe değerleri ile vergi değerlerinin belirlenmesine çalışılır. Söz konusu olacak bilanço hesaplarının vergi değeri ile muhasebe değeri arasındaki farka göre, ertelenmiş vergi yükümlülüğü veya alacağı hesaplanmaktadır (Dinç, 2007: 32).

Geçici Farklara Neden Olan Giderler

- Kıdem tazminatı karşılıkları
- Diğer borç ve gider karşılıkları
- Alınan çekler reeskont giderleri
- Vadesiz alacak reeskont giderleri
- Fazla ayrılan veya geçmiş döneme ilişkin ayrılan amortisman giderleri
- Alış bedeli altında değerlendirilen hisse senetleri için yazılan giderler
- Kanunen indirilmesi mümkün olmayan aktif hesap karşılıkları

Geçici Farklara Neden Olan Gelirler

- Hisse senetleri değer artış kazançları
- Verilen çekler reeskont gelirleri
- Vadesiz borçlar reeskont gelirleri
- Varlık değer artış kazançları (gelecek dönemlerde vergilendirilecek)
- Geliştirme giderleri
- Yenileme fonu vb.(Tekşen, 2010: 301).

İşletmeye ait varlık ve borçların bilançodaki kayıtlı değerleri ile vergi değeri arasındaki farkı ifade eden ve ertelenmiş verginin doğmasına yol açan geçici farklar, **“vergilendirilebilir geçici farklar”** ve **“indirilebilir geçici farklar”** olarak ikiye ayrılır. Muhasebe karı üzerinden hesaplanan toplam vergi gideri, ödenecek vergiyi aştığında, ertelenmiş vergi borcu doğar. Ödenecek vergi, toplam vergi giderini aştığında, ise ertelenmiş vergi varlığı doğar.

Toplam vergi gideri (Muhasebe karı x vergi oranı)	>	Dönem karşılığı	vergi →	Vergilendirilebilir Farklar (Ertelenmiş Vergi Borcu)	Geçici
Toplam vergi gideri	<	Dönem karşılığı	vergi →	İndirilebilir Geçici Farklar (Ertelenmiş Vergi Alacağı)	

Şekil 1: Vergilendirilebilir ve İndirilebilir Geçici Farklar

Ertelenmiş vergi yükümlülüğü = vergilendirilebilir geçici fark x vergilendirme döneminde beklenen vergi oranı;

Ertelenmiş vergi varlığı = indirilebilir geçici farklar x indirme döneminde beklenen vergi oranı şeklinde hesaplanabilir.

Vergilendirilebilir Geçici Farklar

Ticari ve mali kar arasında vergiye tabi geçici farklar ticari karın mali kardan fazla olması ve fazlalık kalemlerinin izleyen yıllarda mali kar kapsamında dahil edilmesi neticesinde vergilendirilecek olması durumunda ortaya çıkar.

İzleyen yıllarda vergiye tabi tutulacak olan geçici farklar cari dönemde ertelenen vergi borcu yaratır ve bu borç izleyen yıllarda vergilendirilmek suretiyle ortadan kaldırılır. Vergiye tabi geçici farkların ve buna bağlı olarak ertelenen vergi borcunun doğabilmesi için ticari kara dâhil edilen bazı gelirlerin mali kara izleyen dönemlerde dâhil edilmesi ve/veya mali kardan indirilen bazı giderlerin ticari kardan izleyen yıllarda indirilmesi gerekir (Bozdağ, 2012: 73).

Mali tablolarda “**ertelenmiş vergi borcu**” olarak gösterilen bu farklara yenileme fonu ve menkul kıymet faiz gelir reeskontu örnek verilebilir.

ÖRNEK: 10 000 YTL’ye satın alınmış makine için muhasebe standartları gereğince %25 amortisman ayrılmıştır. Vergi kanunları ise amortisman oranını %33 olarak belirlemiş olsun. Bu durumda, makinenin

Net muhasebe değeri $(10\ 000 - 2\ 500) = 75\ 000$ TL iken,

Net vergi değeri $(10\ 000 - 3\ 300) = 67\ 700$ TL’dir.

Makinenin muhasebe değeri, vergi değerinden yüksek olduğundan aradaki fark 800 TL vergilendirilebilir geçici fark olarak hesaplanıp ve ertelenmiş vergi borcu olarak muhasebeleştirir (Kavak, 2008: 48).

İndirilebilir Geçici Farklar

Muhasebe ilkelerine göre cari dönemde gider olarak kaydedilen, ancak vergi mevzuatı tarafından gelecek dönemler de vergi matrahı hesaplanırken indirilebilen giderler, indirilebilir geçici farkı oluşturur. Örneğin çalışanlar için kıdem tazminatı giderinin muhasebe ilkelerine göre kayda alınması, bu giderin gelirler toplamından indirilmesine ve dönemin muhasebe karının azalmasına neden olur. Hâlbuki vergi mevzuatınca bu gider henüz ödenmediği için (şimdilik) gider olarak kabul edilmeyecek, ancak ödendiği zaman kabul edilecektir. Vergi mevzuatınca kabul edilmeyen bu gider, vergi matrahı hesaplanırken muhasebe karına eklenecek ve mali kar bulunacaktır. Bu

mali kar üzerinden de vergi ödenecektir. Dolayısıyla vergi mevzuatının şimdi kabul etmediği, ileri bir tarihte kabul edeceği giderin vergisi peşin olarak ödenmiş olacaktır (Özkan,2009: 99).

İndirilebilir geçici farklar üzerinden hesaplanacak vergiler '**ertelenmiş vergi alacağı olarak**' bilançoda gösterilir. Örneğin; Araştırma giderleri muhasebeleştirildikleri dönemin muhasebe kârının hesabında gider olarak dikkate alınabilirler; ancak vergiye esas kârın (mali zararın) tespitinde daha sonraki bir dönemde gider olarak indirilmeleri söz konusu olabilir. Araştırma giderlerinin vergi mevzuatının gelecek dönemlerde gider olarak yazılmasına izin verdiği tutar olan vergiye esas değeri ile sıfır olan defter değeri arasındaki fark, ertelenmiş vergi varlığı doğuran bir indirilebilir geçici farktır (TMS12, mad 26: 11).

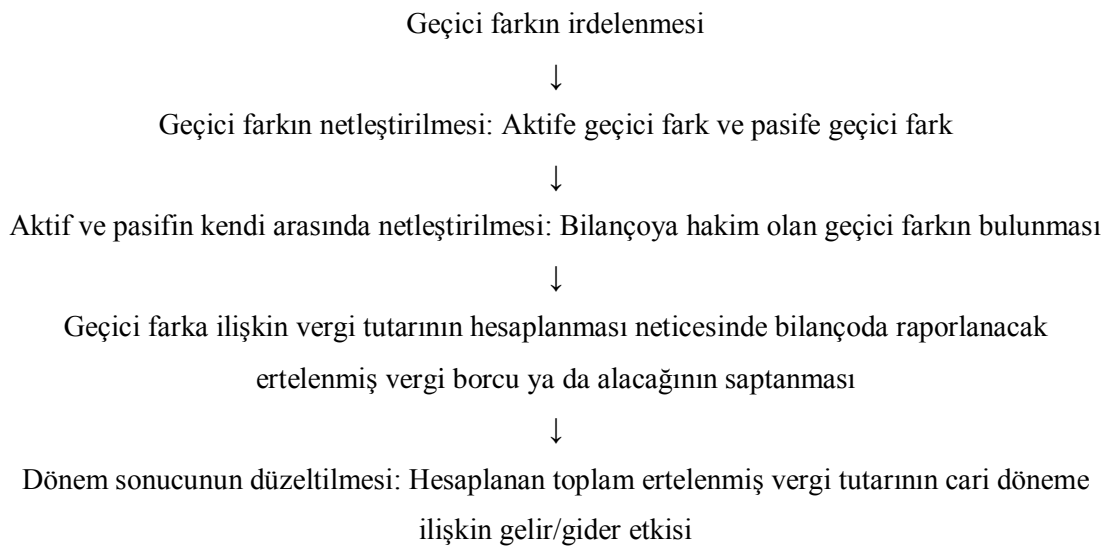
Ayrıca; şüpheli alacak gideri, kıdem tazminatı karşılığı, ödenecek SSK primleri, devreden mali zarar, devreden yatırım indirimi ve menkul kıymet değer düşüklüğü ertelenmiş vergi alacağına örnek verilebilir.

İndirilebilir geçici farklar ilerideki dönemlerde iptal edildiğinde o dönemlerin vergiye tabi kârlarından indirilecek giderler oluşur. Ödenecek vergide meydana gelecek azalmalar şeklinde işletmeye geri dönecek olan ekonomik fayda ancak işletmenin indirimlerin yapılabileceği tutarlarda vergiye tabi gelir elde etmesine bağlıdır. Bu nedenle bir işletmenin ertelenmiş vergi varlığı muhasebeleştirilmesi için indirilebilir geçici farkların düşebileceği kadar vergiye tabi gelir elde edileceğinin muhtemel olması gerekir.(TMS12, mad.27: 12).

ÖRNEK: Bir işletme tahakkuk ettirdiği garanti giderleri için 100 TL tutarında borç muhasebeleştirmiştir. Vergisel açıdan ürün garantisi giderleri garanti talepleri ödenmediği sürece gider yazılamamaktadır. Vergi oranı % 25'tir. Borcun vergiye esas değeri sıfırdır (defter değeri 100 TL – borçla ilgili olarak gelecek yıllarda vergiye tabi kârın tespitinde indirilebilecek tutar 100 TL). İşletme borcun defter değerini kaydederken, ilerideki vergiye esas kârını 100 TL azaltacak ve dolayısıyla ileride ödeyeceği vergi de 25 TL (100 TL'nin % 25'i) azalacaktır. Defter değeri 100 TL ile sıfır olan vergiye esas değer arasındaki fark olan 100 TL indirilebilir bir geçici farktır. Bu durumda, ileriki dönemlerde bu giderlerin indirilmesine yetecek kadar vergiye tabi gelir oluşacağına olası olması koşuluyla, işletme 25 TL (100 TL'nin % 25'i) tutarında ertelenmiş vergi varlığı muhasebeleştirir (TMS12, mad:25: 11).

2.3. Ertelenmiş Vergi Varlıklarının Ve Ertelenmiş Vergi Borçlarının Hesaplanması

Ertelenmiş verginin hesaplanması için öncelikle aktif ve pasifte yer alan her bir bilanço kalemi geçici farklar açısından incelenmelidir. Bunun için bilançoda yer alan kalemlerin muhasebe değeri ile vergi değerleri arasındaki farklar incelenmelidir. Söz konusu incelemelerden sonra bilançonun aktif ve pasifi kendi içinde netleştirilir. Ertelenmiş verginin muhasebeleştirilmeden önce hesaplanmasına ilişkin aşamalar aşağıda şekil ile anlatılmış olup, özetlenen aşamaları kapsayan süreçte vergi oranı sabit olarak kabul edilmiştir. Ertelenmiş verginin hesaplanma aşamaları Şekil 2’ de sunulmuştur (Sümer Göğüs, 2010: 22).

Şekil 2: Ertelenmiş Vergi Hesaplama Aşamaları

Şekil 2’de görüldüğü gibi öncelikle bilançoda yer alan kalemlerin muhasebe değerleri ile vergi değerleri incelenip değerler arasındaki farklar tespit edilmelidir. Daha sonra bilançonun aktif ve pasif tarafı arasındaki farklar çıkartılması sonucunda ortaya çıkan geçici fark tutarı, cari dönem vergi oranı ile çarpılır. İndirilebilir geçici fark tutarı vergi oranı ile çarpıldığında ertelenmiş vergi alacağına ulaşılır. Vergilendirilebilir geçici fark tutarı vergi oranı ile çarpıldığında ise ertelenmiş vergi borcuna ulaşılır. Ancak bulunan bu tutar geçmiş yıllara ait etkiyi de kapsar, bunun için cari dönemde hesaplanan ertelenmiş vergi borcu/alacağı tutarı ile bir önceki döneme ait tutarın farkı alınır. Böylece tamamen döneme ait gerçekçi bir sonuca ulaşılır.

Vergilendirilebilir geçici fark	x	Cari dönem vergi oranı	=	Ertelenmiş vergi borcu
İndirilebilir geçici fark	x	Cari dönem vergi oranı	=	Ertelenmiş vergi varlıkları
Mali zarar				
Sonraki dönemlere taşınan vergi indirim ve istisnaları				

Şekil 3: Ertelenmiş vergi borcu ve Ertelenmiş vergi varlıkları

2.3.1. Ertelenmiş Vergi Varlıklarının Hesaplanması

Ertelenmiş vergi varlıkları; indirilebilir geçici farklar, kullanılmamış mali zararlar ve kullanılmamış vergi avantajlarının sonraki dönemlere taşınması sebebiyle gelecek dönemlerde geri kazanılacak olan gelir vergisi tutarlarını ifade etmektedir.(TMS12, mad.5: 4) Tanımdan da anlaşıldığı gibi işletmeler aşağıda ifade edilen üç unsuru kullanarak ertelenmiş vergi varlığı oluşturabilmektedirler.

1.İndirilebilir geçici farklar

2.Mali zararlar

3.Vergi indirim ve istisnaları

Bir borcun muhasebeleştirilmesi bu borcun defter değeri tutarında bir ekonomik fayda içeren kaynakların gelecek dönemlerde işletmeden çıkacağını ve borcun böylece kapatılacağını göstermektedir. Kaynaklar işletmeden çıkarken bunların tutarlarının tamamı veya bir kısmı borcun muhasebeleştirildiği dönemden sonra gelen, çıkışların olduğu dönemlerin vergiye tabi kârının tespitinde gider olarak indirilebilmektedir. Böyle durumlarda, bir borcun defter değeri ile vergiye esas değeri arasında geçici bir fark doğmaktadır. Buna bağlı olarak da, ileriki dönemlerde bu farka ilişkin borç tutarının vergiye tabi kârın tespitinde gider olarak indirilmesine izin verildiğinde geri kazanılacak vergileri ifade eden bir ertelenmiş vergi varlığı oluşmaktadır.

Benzer şekilde eğer bir varlığın defter değeri vergiye esas değerinden daha az ise, aradaki fark ilerideki dönemlerde geri kazanılacak vergileri belirten ertelenmiş vergi varlığının doğmasına neden olmaktadır (TMS12, mad.25: 11).

Ertelenmiş Vergi Varlığı = İndirilebilir Geçici Farklar x Dönemin Vergi Oranı

Ertelenmiş vergi varlığının işletmelerde hesaplanabilmesi için, işletmenin gelecekte kar elde etmesinin beklenmesi ve işletmenin bu vergi avantajından yararlanma olanağının bulunması gerekir. Örneğin vergi mevzuatımıza göre beş yıla ilişkin mali zararların izleyen dönemlerde vergi matrahından indirilmesi mümkündür. Ancak işletmenin zararın olduğu yılı takip eden beş dönem içinde kurum kazancı beklenmiyor ve herhangi bir vergi mükellefiyeti oluşmayacak ise, söz konusu mali zararlar için ertelenmiş vergi varlığı hesaplanması mümkün olmayacaktır (Kavak, 2008: 52).

Vergi planlama olanaklarının kullanılarak daha sonra oluşacak vergiye tabi gelirin önceki bir döneme çekilmesi suretiyle geçmiş dönemlerden gelen mali zararın veya vergi avantajının söz konusu döneme taşınabilmesi için de ilerideki dönemde oluşacak vergilendirilebilir gelirin o dönemde ortaya çıkacak geçici farkların dışındaki kaynaklardan oluşması gerekir (TMS12, mad.30: 12).

ÖRNEK: İşletme bilançosunda TMS' ye göre 3.200 TL garanti yükümlülüğü nedeniyle karşılık ayırmıştır. Bu tutar ticari kâr/zarar hesabında giderleştirilmiş ise de vergi hesabında kanunen kabul edilmeyen gider (KKEG) olarak dikkate alınmıştır. Garanti gider karşılığı nedeniyle ertelenen vergi varlığı hesaplaması aşağıdaki gibi olacaktır.

Varlığın muhasebe değeri (MD) : 3.200 TL

Varlığın vergi değeri (VD) : 0 TL

Pasif kalemin MD > VD olduğu için fark indirilebilir geçici farktır.

İndirilebilir geçici fark = 3.200 – 0 = 3.200 TL'dir.

Ertelenmiş vergi varlığı = 3.200 x %20 = 640 TL'dir. Şirket bu tutarı ilgili garanti yükümlülüğünü yerine getirdiği dönemin kurumlar vergisinden mahsup edecektir (Akdağ, 2013: 85).

2.3.2. Ertelenmiş Vergi Borçlarının Hesaplanması

Ertelenmiş vergi borçları, vergiye tabi geçici farklar üzerinden gelecek dönemlerde ödenecek gelir vergilerini ifade etmektedir (TMS12, mad.5: 4). Literatürde “ertelenmiş vergi borçları” yerine “ertelenmiş vergi yükümlülükleri” terimi de kullanılmaktadır.

Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü = Vergilendirilebilir Geçici Farklar x Dönemde Geçerli Olacak Vergi Oranı

Bir varlığın muhasebeleştirilmesi işlemi, ilgili varlığın defter değerinin bir ekonomik yarar olarak işletmeye gelecek dönemlerde geri kazanılacağını göstermektedir. Eğer varlığın defter değeri onun vergiye esas değerini aşarsa, bu varlık nedeniyle ileride muhasebe kârının tespitinde gider yazılabilecek tutar vergi mevzuatına göre gider yazılabilecek tutarı aşıyor anlamına gelmektedir. Bu fark, vergiye tabi bir geçici farktır ve sonuçta oluşan gelir vergilerini gelecek dönemlerde ödeme yükümlülüğü ise bir ertelenmiş vergi borcunu oluşturmaktadır. İşletme bu varlığın defter değerini geri kazandıkça vergilendirilebilir geçici fark tersine dönmekte ve vergiye tabi kâr ortaya çıkmaktadır (Süer, 2010: 34).

ÖRNEK: Maliyet bedeli 4.000 TL olan bir kumaş kesme makinesinin net değeri 3.000 TL olup, birikmiş amortismanı 1.500 TL’dir. Vergi oranı %20’dir. Ertelenmiş vergi yükümlülüğü aşağıdaki gibi hesaplanır.

Varlığın muhasebe değeri (MD) : 3.000 TL

Varlığın vergi değeri (VD) : $(4.000 - 1.500) = 2.500$ TL

Aktif kalemin $MD > VD$ olduğu için fark vergilendirilebilir geçici fark (VGF) oluşur.

Vergilendirilebilir geçici fark (VGF) = $3.000 - 2.500 = 500$ TL’dir.

Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü = $500 \times \%20 = 100$ TL’dir. Bu tutar şirketin ilgili makineyi sattığında elde edeceği 500 TL geliri nedeniyle gelecekte ödeyeceği vergi tutarıdır (Akdağ, 2013: 84).

2.3.3. Muhasebeleştirme Esnasında Kullanılacak Vergi Oranı

Ertelenmiş vergi varlıkları ya da yükümlülükleri, geçici farkların ortaya çıktığı dönemde yürürlükte olan vergi oranları kullanılarak hesaplanmaktadır. Ancak, ertelenmiş vergi varlığının mahsup edileceği ya da ertelenmiş vergi yükümlülüğünün ödeneceği dönemde vergi oranında veya vergi mevzuatında bir değişiklik olmuşsa, bu değişiklik ertelenmiş vergi varlık ve yükümlülüklerine yansıtılmaktadır. (Sandıkçioğlu,2009: 30)

Ayrıca, vergi oranlarında veya vergi kanunlarında değişiklikler olması, ertelenmiş vergi varlığının gözden geçirilerek geri kazanılabilecek tutarının yeniden belirlenmesi ve varlığın ne şekilde geri kazanılacağına ilişkin beklentilerin değişmesi nedeniyle ertelenmiş vergilerde meydana gelecek değişiklikler, daha önce kâr ya da zarar dışında muhasebeleştirilmiş kalemlerle ilgili değişiklikler hariç olmak üzere kâr ya da zararda muhasebeleştirilir (TMS12, mad.60: 20)

Vergi gideri (geliri) ve muhasebe kârı arasındaki ilişkiyi açıklarken bir işletme, finansal tablo kullanıcıları için en anlamlı bilgi olan, geçerli olan vergi oranlarını kullanır. Genellikle, en anlamlı bilgi işletmenin yasal merkezinin olduğu ülkenin geneli için uygulanan vergilerle hemen hemen aynı vergiye tabi kâr (mali zarar) üzerinden uygulanan yerel vergilerin toplamından oluşan ulusal vergi oranlarıdır.

2.4. Ertelenmiş Vergi Varlıklarının Ve Ertelenmiş Vergi Borçlarının Muhasebeleştirilmesi

Ertelenmiş vergi varlıkları ile ertelenmiş vergi borçları bulunan bütün işletmelerin söz konusu vergi varlıklarını ve borçlarını bilançoda nerede raporluyor oldukları incelendiğinde; araştırma kapsamındaki ülkelerde ertelenmiş vergi varlıkları ve borçları bulunan bütün işletmelerin ertelenmiş vergi varlıklarını duran varlıklarda, ertelenmiş vergi borçlarını ise uzun vadeli yabancı kaynaklar kapsamında raporladıkları tespit edilmiştir. (Öztürk, 2011: 140)

Geçici farkların doğrudan muhasebeleştirilmesi mümkün olmamaktadır. Bu nedenle söz konusu farklara dair dönem sonlarında vergi karşılıkları hesaplanırken, geçici farklara neden olan varlık ve borçlardan kaynaklanan ertelenmiş vergi varlık ve yükümlülükleri hesaplanır. Ertelenmiş vergi varlık ve yükümlülükleri muhasebe kayıtlarına alınırken kullanılacak hesaplar ile ilgili kesin veriler olmadığı için aşağıdaki hesapların bu çalışmada kullanılması uygun görülmüştür. Söz konusu hesaplar aşağıda yer almaktadır.(Çakmakçı, 2010: 73)

691.Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılıkları

691.10.Yasal Vergi Karşılığı

691.20.Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü Gider Etkisi

691.30.Ertelenmiş Vergi Varlığı Gelir Etkisi

370.Dönem Karı Vergi ve Yasal Yükümlülükler Karşılığı

283.Ertelenmiş Vergi Varlığı

483.Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü

Bu hesapları daha ayrıntılı incelersek;

BİLANÇO		
183 Ertelenmiş Vergi Varlığı	Gelecek dönem ortadan kalkacak olan geçici farklar üzerinden hesaplanan ertelenen vergi varlıkları	Bilançonun aktif tarafı
283 Ertelenmiş Vergi Varlığı	Daha uzun dönemli hesaplanan ertelenen vergiler	Bilançonun aktif tarafı
383 Ertelenmiş Vergi Borcu	Gelecek dönem ortadan kalkacak olan geçici farklar üzerinden hesaplanan ertelenmiş vergi yükümlülükleri	Bilançonun pasif tarafı
483 Ertelenmiş Vergi Borcu	Daha uzun dönemli hesaplanan vergi etkisi	Bilançonun pasif tarafı

GELİR TABLOSU
691 Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılığı Hesabı Cari Dönem Vergi Yükümlülükleri, Dönem Karı Ertelenmiş Vergi Varlıkları Dönem Karı Ertelenmiş Vergi Yükümlülüklerinin

Şekil 4: Ertelenmiş vergi varlık ve borçlarının mali tablo kayıtlarını(Şeklin oluşturulmasında Dinç, 2007: 45 yararlanılmıştır.)

Ertelenmiş vergi borcu ile ertelenmiş vergi varlıkları arasındaki olumlu fark **vergi giderini** oluşturur.

Ertelenmiş vergi borcu ile ertelenmiş vergi varlıkları arasındaki olumsuz fark ise **vergi gelirini** oluşturur.

Muhasebe hesapların kullanılış biçimleri ile ertelenmiş vergi alacakları ve borçlarının hesaplanış şekilleri örneklerle ayrıntılı olarak açıklanmaya çalışılmıştır.

ÖRNEK: Kıdem Tazminatı Karşılıkları(Tekşen, 304: 2010)

31.12.2009 tarihinde XYZ A.Ş.'nin kıdem tazminatı yükü 250.000 TL'dir. Bu tutarın 50.000 TL'si bu yıla ait olup, geri kalan kısmı geçmiş yıllara aittir. İşletme karşılığın tamamını kayda almaya karar vermiştir. Geçmiş yıllara ait olan kıdem tazminatlarının karşılanacağı yeteri kadar serbest yedek bulunmaktadır. (Vergi oranı % 20'dir.)

Muhasebe standartlarına göre yapılan muhasebe kaydı sonucunda ayrılan kıdem tazminatı karşılığının muhasebe değeri 50.000 TL'dir. Ancak vergi kanunlarında, ayrılan kıdem tazminatlarının ödenmesi gerçekleşmedikçe vergiden düşülemeyeceği belirtilmektedir. Bu durumda ödeme gerçekleşmediği için ayrılan karşılığın vergi değeri sıfır olarak kabul edilmektedir. Vergi mevzuatı ve muhasebe standartları arasındaki bu farklı yaklaşım sonucunda, kıdem tazminatı karşılığı nedeniyle 50.000 TL'lik geçici bir fark oluşmakta ve bu geçici fark ertelenmiş vergi varlığına neden olmaktadır. Kıdem tazminatı karşılığı ayrılmasından kaynaklanan ertelenmiş vergi varlığı aşağıdaki şekilde muhasebeleştirilebilir.

31.12.2009			
284 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIKLARI		50.000	
691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI			10.000
542 OLAĞANÜSTÜ YEDEKLER			40.000
/			

Yapılan bu muhasebe kaydında Vergi Mevzuatı ile TMS 19 değerlendirme hükümleri arasındaki fark sonucunda, iskonto edilmiş kıdem tazminatı yükümlülüğü sebebiyle, cari dönemde ertelenmiş vergi alacağı çıkmaktadır.

ÖRNEK: Hisse Senedi Değer Artışı (Özkan, 2009: 103)

ABC işletmesinin 2006 yılı hisse senedi değer artış karı öncesi muhasebe karı 5.000 TL'dir. Ayrıca işletme alış değeri 3.200 TL olan hisse senedini dönem sonunda gerçeğe uygun değeriyle değerlemiş (borsa değeri 4.000 TL) ve 800 TL kar kaydetmiştir. Değer artış karıyla işletmenin 2006 yılı karı 5.800 TL olmuştur.

Burada vergi mevzuatınca 800 TL hisse senedi değer artış karı, gelir olarak kabul edilmeyecek ve 5.000 TL üzerinden vergi hesaplanacaktır. Muhasebe standartlarına göre oluşan kar 5.800 TL olduğuna göre dönemin vergi gideri $5.800 \text{ TL} \times \%20 = 1.160 \text{ TL}$ olacaktır. Vergi mevzuatına göre ödenecek vergi tutarı ise $5.000 \times \%20 = 1.000 \text{ TL}$ 'dir. Dolayısıyla bu geçici farkın vergi etkisi mali tablolara alınmalıdır. Buna göre geçici farkın vergi etkisi $800 \text{ TL} \times \%20 = 160 \text{ TL}$ olup, işletme açısından ertelenmiş vergi yükümlülüğüdür.

Muhasebe ilkelerine göre dönemin vergi gideri $7.000 \text{ TL} \times \%20 = 1.400 \text{ TL}$, vergi mevzuatına göre vergi borcu ise $7.800 \times \%20 = 1.560 \text{ TL}$ olacaktır. Ancak önceki dönemde gider yazılan ertelenmiş vergi yükümlülüğü, bu dönemde gerçekleştiği için gelir yazılacaktır. Bu tutarı gelir yazmak yerine, dönemin vergi giderini azaltacak şekilde aşağıdaki gibi kaydedilebilir.

31/12/2006			
691 DÖNEM KARININ VERGİ GİDERİ		1.400	
484 ERTELENMİŞ VERGİ YÜKÜMLÜLÜĞÜ		160	
370 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KARŞILIĞI			1.560
/			

ÖRNEK: Şüpheli Ticari Alacak Karşılığı

SAHA A.Ş 16.11.2014 tarihinde 5.000 TL'lik senetsiz alacağının şüpheli hale geldiğini tespit edip, bu alacağının tamamı için karşılık ayırmıştır. Dönem sonunda yapılması gereken kayıtlar aşağıdaki gibidir.

31/12/2014			
128 ŞÜPHELİ TİARET ALACAKLAR		5.000	
120 ALICILAR			5.000
(Alacağın Şüpheli Hale Gelmesi)			
/			

31/12/2014			
654 KARŞILIK GİDERLERİ		5.000	
128 ŞÜPHELİ TİARET ALACAKLAR			5.000
(Karşılık Ayrılması)			
/			

Muhasebe kuralları gereğince karşılık ayrılan alacak, mahkeme ya da icra safhasına gelinmediği için vergi kuralları tarafından kabul edilmeyebilir. Bu durumda, envanter gününde, muhasebe değeri ile vergi değeri arasında geçici bir fark oluşur.

31/12/2014	
289 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI	1.000
693 SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER ERTELENMİŞ VERGİ GELİR ETKİSİ	1.000

ÖRNEK: Stok değer düşüklüğü

3GEN METAL' in 31 Aralık 2014 tarihi itibarıyla elinde bulundurduğu stoklarının maliyet değeri 100.400 TL, net gerçekleşebilir değeri ise 90.000 TL' dir. Vergi yasalarına göre gider kabul edilmeyen 10.400 TL değer düşüklüğü için ertelenmiş vergi varlığı hesaplanacaktır. Vergi oranı %20 alınacaktır. Bu durumda;

Ertelenmiş vergi varlığı= 10.400 × %20 =2.080 TL olarak muhasebeleştirilecektir.

31/12/2014	
289 ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI	2.080
691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI	2.080

ÖRNEK: X şirketinin ertelenmiş vergi yükümlülüğü 60.000 TL, yasal vergi karşılığının ise 120.000 TL ise gerekli muhasebe kaydını yapalım.

31/12/2014	
691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KARŞILIKLARI	180.000
370 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KARŞILIKLARI	120.000
483 ERTELENMİŞ VERGİ YÜKÜMLÜLÜĞÜ	60.000

ÖRNEK: Can Gıda A.Ş 2013 yılını 2000 TL mali zararla kapatmıştır. Bu zarar tutarı gelecek yıllarda kurum kazancından nasıl indirileceğini açıklayalım.

Ertelenmiş vergi varlığı = İndirilebilir geçici fark x Vergi oranı olduğuna göre, hesaplanan ertelenen vergi varlığı (2.000 x %20) = 400 TL olacaktır.

Bu tutar kurumlar vergisi mali zararın indirildiği dönemin kurumlar vergisinden mahsup edilecektir.

Muhasebeleştirme sırasında dikkat edilmesi gereken özel durumlar;

1.Cari dönemin ve önceki dönemlerin vergileri, henüz ödenmemiş kısımla sınırlı olmak üzere, borç olarak muhasebeleştirilir. Eğer cari dönem ve önceki dönemler için ödenen vergiler bu dönemlere ait vergiden fazla ise aşan kısım varlık (vergi varlığı) olarak muhasebeleştirilir.(TMS12, mad.12: 6)

2.Bütün vergiye tabi geçici farklar için ertelenmiş vergi borcu muhasebeleştirilir. Ancak aşağıdaki durumlarda meydana gelen geçici farklar için ertelenmiş vergi borcu muhasebeleştirilmez:

a)Şerefiyenin ilk muhasebeleştirilmesi sırasında

b)Aşağıdaki işlemler sonucunda oluşan bir varlık veya borcun ilk muhasebeleştirilmesi sırasında:

*İşletme birleşmesi niteliğinde olmayan işlemler

*Oluşmasının ne muhasebe kârını ne de vergiye tabi kârı (mali zararı) etkilemediği işlemler.(TMS12, mad.15: 6)

3.İşletme birleşmelerinde devralınan belirlenebilir varlıklar ve üstlenilen borçlar, sınırlı istisnai durumlar haricinde, devir tarihindeki gerçeğe uygun değerleri üzerinden muhasebeleştirilir. Eğer devralınan belirlenebilir varlıkların ve üstlenilen borçların vergiye esas değerleri işletme birleşmesinden etkilenmemişse veya farklı bir şekilde etkilenmişse, geçici farklar ortaya çıkar. Örneğin, eğer bir varlığın defter değeri gerçeğe uygun değerine yükseltilmiş ancak vergiye esas değeri önceki sahiplerine olan maliyeti ile kalmışsa ertelenmiş vergi borcu doğuran bir geçici fark ortaya çıkar. Oluşan bu ertelenmiş vergi borcu da şerefiyeyi etkiler.(TMS12, mad.19: 7)

4. Bir varlık veya borcun ilk muhasebeleştirilmesinde geçici bir fark meydana gelebilir; örneğin bir varlığın maliyetinin kısmen veya tamamen vergi mevzuatına göre indirim konusu yapılamayacak olması halinde böyle bir durum söz konusudur. Bu tür geçici farkların muhasebeleştirme yöntemi söz konusu varlığın ilk muhasebeleştirilmesine yol açan işlemin niteliğine bağlıdır. (TMS12, mad.22: 10)

5. Bir işletme ertelenmiş vergi varlığı ile ertelenmiş vergi borcunu ancak ve ancak aşağıdaki durumlarda mahsup edebilir: (TMS12, mad.74: 23)

- Yasal olarak dönem vergi varlıklarını dönem vergi borçlarına mahsup etme hakkının olması ve
- Ertelenmiş vergi varlığı ve ertelenmiş vergi borcu aynı vergi idaresi tarafından konulan aşağıdaki hususlardan herhangi birisi ile ilgilidir:

a) Aynı vergi mükellefi veya

b) Vergiye tabi işletmeler farklı işletmeler olmakla birlikte bu işletmeler, ertelenmiş vergi borçlarının ve varlıklarının önemli bir miktarının ödeneceği veya geri kazanılacağı tahmin edilen gelecek her dönem itibariyle, vergi borçlarını ve vergi alacaklarını ya net esasa göre yerine getirecek ya da tahsilat ve ödemeyi ayrı ayrı ancak aynı zamanda yapacaktır.

ÖRNEK: Dönem Sonu İşlemleri

31/12/2013 tarihinde bilanço hesapları aşağıdaki gibi görünen AY KABLO A.Ş.'nin ertelenmiş vergi hesaplamalarını yapılarak muhasebeleştirilmesi aşağıda verilmiştir. (Örneğin oluşturulmasında (Akdağ, 2013: 131)'den yararlanılmıştır.)

Hesaplar	Muhasebe Değeri	Vergi Değeri	Geçici Farklar	
			İGF	VGF
Hazır Değerler	32.000	32.000	-	-
Menkul Değerler	27.000	27.000		
Hisse Senedi Değer Artışı	(13.000)	-	13.000	-
Ticari Alacaklar	165.000	165.000		
Ticari Alacak Reeskontu	(8.000)	-	8.000	-
Şüpheli Ticari Alacaklar	21.000	21.000		
Şüpheli Ticari Alacaklar Karş.	(12.000)	-	12.000	
Diğer Alacaklar	4.000	-	4.000	
Stoklar	130.000	130.000	-	-
Stok Değer Düşüklüğü Karş.	(9.000)	-	9.000	-
Maddi Duran Varlıklar	170.000	170.000		
Birikmiş Amortismanlar	(75.000)	(100.000)	-	25.000
Maddi Olmayan Duran Varlık	64.000	17.000	-	47.000
AKTİF TOPLAM	500.000	462.000	46.000	72.000
Mali Borçlar	120.000	120.000		
Ticari Borçlar	70.000	70.000		
Ticari Borçlar Reeskontu	(12.000)	-	-	12.000
Ödenecek Vergi ve Fonlar	15.000	-	15.000	
Vergi Karşılığı	17.000	17.000		
Ticari Borçlar	40.000	35.000	5.000	
Kıdem Tazminatı Karşılığı	50.000		50.000	-
Ödenmiş Sermaye	170.000	170.000		
Dönem Net Karı	30.000	50.000		
PASİF TOPLAM	500.000	462.000	70.000	12.000

Aktif ve pasiflerde muhasebe değeri ve vergi değeri arasında ortaya çıkan bu farklar ertelenmiş vergi varlıkları veya ertelenmiş vergi borçlarını oluşturur. Bu durumda dönemin ertelenmiş vergi varlığı veya ertelenmiş vergi yükümlülüğü aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

Aktif Hesaplar İçin

Vergilendirilebilir Geçici Farklar 72.000 TL

İndirilebilir Geçici Farklar 46.000 TL

Fark

26.000 TL VGF

Pasif Hesaplar İçin

İndirilebilir Geçici Farklar 70.000 TL

Vergilendirilebilir Geçici Farklar 12.000 TL

Fark 58.000 TL İGF

İndirilebilir Geçici Farklar 58.000 TL

Vergilendirilebilir Geçici Farklar 26.000 TL

Fark 32.000 TL İGF

İşletmenin ertelenmiş vergi varlığı = 32.000 x 0.20(Dönem vergi oranı)

31/12/2014	
691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KARŞILIKLARI	17.000
283 ERTELENEN VERGİ VARLIĞI	6.400
370 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KARŞILIKLARI	17.000
691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KARŞILIKLARI	6.400
691.01 Ertelenmiş Vergi Geliri	

31/12/2014	
690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI	50.000
691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KARŞILIKLARI	10.600
692 DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	6.400

31/12/2014	
692 DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	39.400
590 DÖNEM NET KARI	39.400

ÖRNEK: Ertelenmiş Vergi Varlığı ve Yükümlülüklerinin Mali Tablolarda Yansıtılması (Çakmakçı, 98: 2009)

%30 vergi oranının olduğu bir ortamda işletme yatırımcılarına 1 milyon TL tutarında ticari kar raporluyorsa, sürekli farkları dikkate almazsak bu işletmenin vergi mevzuatından bağımsız olarak 300.000 TL vergi gideri raporlaması gerekir. Aksi durumda finansal tabloların kullanıcılar tarafından anlaşılabilirliği zedelenir. Bu durumda işletmenin cari dönem vergi yükümlülüğü ile muhasebe standartlarına göre raporladığı vergi gideri arasındaki farkın ertelenmiş vergi olarak bir varlık veya yükümlülük hesabında izlenmesi gerekir.

Aynı işletmenin, geçici farklar nedeniyle mali karının 800.000 TL ve dönemin ödenecek vergi yükümlülüğünün 240.000 TL olarak gerçekleştiği durumda işletmenin finansal tablolarındaki hesaplar aşağıdaki gibi olacaktır.

Bilanço

	Ödenecek Vergi	Yükümlülüğü
	240.000	
Ertelenmiş Vergi		Yükümlülüğü 60.000

Gelir tablosu

Ticari kar	1.000.000
Vergi Gideri	-300.000
Cari Vergi Gideri	-240.000
Ertelenmiş Vergi Gideri	-60.000
Net kar	700.000

Aynı işletmenin, geçici farkla nedeniyle mali karını 1.200.000 TL ve dönemin ödenecek vergi yükümlülüğü 360.000 TL olarak gerçekleştirdiğinde ise işletmenin finansal tablolarındaki ilgili hesaplar aşağıdaki gibi oluşacaktır.

Gelir tablosu

Ticari kar	1.000.000
Vergi Gideri	-300.000
Cari Vergi Gideri	-360.000
Ertelenmiş Vergi Gideri	+60.000
Net kar	700.000

Bilanço

Ertelenmiş Vergi Varlığı 60.000	Ödenecek Vergi Yükümlülüğü 360.000
---------------------------------	------------------------------------

İşletme eğer geleneksel muhasebe uygulamasına devam etseydi, muhasebe standartlarına göre raporladığı ticari kar 1.000.000 TL olmasına karşın, birinci durumda 240.000 TL tutarında ödenecek vergi ve buna bağlı olarak 760.000 TL net kar, ikinci durumda 360.000 TL ödenecek vergi ve buna bağlı olarak (1.000.000 – 360.000) 640.000 TL tutarında net kar raporlayacaktı.

Son olarak; ertelenmiş verginin öneminin net olarak anlaşılması amacıyla, bir işletmenin tekdüzen hesap plana uygun olarak hesaplanan bilançosu ile dönem sonunda standartlara uygun olarak dönüştürülen bilançosu aşağıda karşılaştırılmıştır.

ÖRNEK: Dönem Sonu İşlemleri (Balcı, 2012: 4694)

.....İşletmesinin 31/12/2011 Tarihli Bilançosu			
AKTİF		PASİF	
I. Dönen Varlıklar	520.000	III. Kısa Vadeli Yab. Kayn.	126.000
Hazır Değerler	150.000	Ticari Borçlar	150.000
Kasa	10.000		
Alınan Çekler	100.000		
Bankalar	40.000		
Menkul Kıymetler	40.000	Borç ve Gider Karşılıkları	-24.000
Hisse Senetleri	40.000	Dönem Karı ve Vergi Yük.Karş.	-24.000
Ticari Alacaklar	180.000		
Alıcılar	180.000		
Stoklar	150.000		
Ticari Mallar	150.000	IV. Uzun Vadeli Yab.Kayn.	700.000
II. Duran Varlıklar	825.000	Mali Borçlar	700.000
Maddi Duran Varlıklar	730.000		
Tesis, Makine	850.000		
Birikmiş Amortismanlar(-)	120.000	V. Öz kaynaklar	519.000
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	95.000	Ödenmiş Sermaye	423.000
Araştırma ve Geliştirme Giderleri	120.000	Sermaye	423.000
Birikmiş Amortismanlar(-)	25.000	Dönem Net Karı	96.000
AKTİF TOPLAM	1.345.000	PASİF TOPLAM	1.345.000

Yapılan dönem sonu işlemlerinden sonra işletme 64.000 TL ertelenmiş vergi varlığı bulurken,8.000 TL ertelenmiş vergi bulmuştur.56.000 TL'lik fark dönem karı vergi ve diğer yasal yükümlülükler hesabının alacağına kayıt edilir.

Dönüştürme Sonucu Elde Edilen Bilanço

.....İşletmesinin 31/12/2011 Tarihli TFRS Bilançosu	
VARLIKLAR	
Dönen Varlıklar	390.000
Nakit ve Nakit Benzeri	50.000
Finansal Yatırımlar	20.000
Ticari Alacaklar	210.000
Stoklar	60.000
Diğer Dönen Varlıklar	50.000
Duran Varlıklar	704.000
Finansal Yatırımlar	35.000
Maddi Duran Varlıklar	550.000
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	55.000
Ertelenmiş Vergi Varlığı	64.000
Toplam Varlıklar	1.094.000
Kısa Vadeli Yükümlülükler	96.000
Ticari Borçlar	120.000
Dönem Karı Vergi Yükümlülüğü	-24.000
Uzun Vadeli Yükümlülükler	708.000
Finansal Borçlar	700.000
Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	8.000
Öz kaynaklar	290.000
Ödenmiş Sermaye	423.000
Değer Artış Fonları	5.000
Dönem Net Karı	-138.000
Toplam Kaynaklar	1.094.000

Vergi kuralları ve muhasebe kuralları arasındaki farklılıklar, ancak ertelenmiş vergi raporlanarak finansal tablolara yansıtılabilmektedir. Ertelenmiş vergi hesaplanarak finansal tablolara yansıtılması kâr ve ya kapsamlı kârın yanında bilançoda varlıklar, borçlar ve öz kaynak hesaplarını etkilemektedir. Ertelenmiş verginin hesaplanmasıyla işletmenin elde etmiş olduğu kar finansal tablolara daha gerçekçi aktarılmış olacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ERTELENMİŞ VERGİNİN ORAN ANALİZLERİNE ETKİLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Uluslararası Muhasebe Standartlarının uygulanmaya başlanması sonucunda, zamanlama ve değerlendirme farklılıklarından dolayı, muhasebe standartları ile Vergi Usul Kanunu arasında uyumsuzluklar sonucu ortaya çıkan ertelenmiş vergi kavramı; kâr ve ya kapsamlı kârın yanında bilançoda varlıklar, borçlar, öz kaynak ve gelir tablosu hesaplarını etkilemektedir. Ertelenmiş verginin uygulanmasının finansal oranlar üzerindeki etkilerin araştırması uygulama kısmının konusu oluşturmaktadır.

3.1.Uygulama İle İlgili Literatür Araştırması

3.1.1.Uluslararası Muhasebe Standartlarının Oran Analizine Etkisine İlişkin Literatür Araştırması

Ataman ve Özden (2009) çalışmalarında Tek Düzen Hesap Planı'na (TDHP) göre hazırlanan örnek bir işletmenin bilanço ve gelir tablosunu ele alarak, düzeltme kayıtları yapmışlar ve UFRS' ye uygun hale getirmişlerdir. Her iki düzenlemeye göre hazırlanan bu finansal tablolar rasyo analizi açısından karşılaştırılmış ve ortaya çıkan farklılıklar incelenmişlerdir. Bu çalışma sonucunda; TMS/TFRS' ye geçiş sonrası bazı oranlarda azalış bazılarında ise artış meydana geldiğini ve UFRS' ye uygun sunuluş ilkeleri doğrultusunda işletmeye ait finansal tablo verilerinin işletmenin gerçek finansal performansını yansıtır hale geldiği gözlemlenmiştir. Ayrıca standartların gereklilikleriyle ülkelerin yerel kanunları arasındaki farklılıklar, işletmelere ilave bir vergi yükümlülüğü getirmemekle birlikte, iki farklı tablo hazırlamadaki karmaşıklık olabileceğini belirtmişlerdir.

Stent, Bradbury ve Hooks (2010) Yeni Zelanda Borsası'nda yer alan ve UFRS' yi benimsemiş 56 işletme üzerinde yaptıkları araştırma ile UFRS' ye geçişin finansal tablo ve oranlar üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Araştırma sonuçları, öz sermaye karlılığı, varlıkların karlılığı, kaldıraç ve satışların getirisi oranlarının her birinin medyanının arttığını, aktif devir hızı medyanının ise düştüğünü göstermiştir.

Pazarskis, Alexandrakis, Notopoulos ve Kydros (2011)Atina borsasında yer alan 20 bilişim teknolojisi işletmesine ait UFRS öncesi ve sonrası finansal tablolar üzerinde yaptıkları araştırma ile UFRS uygulamalarının finansal oranlar üzerindeki

etkilerini araştırmışlardır. İlk önce 2002 tarihli finansal tablolar ile UFRS geçiş yılı olan 2005 tarihli finansal tablolar karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre bu dönemler için finansal oranların hiçbiri UFRS' nin benimsenmesinden dolayı istatistiksel olarak anlamlı bir değişime göstermemiştir. Daha sonra UFRS ncesi ve sonrası 3'er yıllık mali tablolar ele alındığında UFRS' ye geçişin sadece FVÖK/Satışlar ve Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar/z sermaye oranlarında istatistiki olarak anlamlı değişime neden olduğu gözlemlenmişlerdir.

Balcı (2012) yaptığı araştırmada Ataman ve zden'in (2009) alışmasında izlenen yöntemin ana hatlarından esinlenerek hazırlanan bilanço ve gelir tablosunu TMS/TFRS' ye uygun hale dnştrmştir. UFRS ncesi ve sonrası elde edilen finansal oranlar karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre standartlara sonrası likidite ve karlılık oranlarının düşmesine rağmen finansal yapı ve faaliyet oranları artmıştır ve dönem karı dönem zararına dnşmştir.

Terzi, Oktem ve Sen (2013) TMS/TFRS' ye geçişin Borsa İstanbul'da imalat sanayinde faaliyet gösteren işletmeler üzerindeki etkisini araştırmışlardır. İmalat sanayinde işlem gören 140 firmanın 2003 ve 2005 seneleri finansal tablo verilerini karşılaştırmıştır. Araştırma bulgularına göre Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerine ve TMS/TFRS' ye göre hazırlanan mali tabloların istatistiksel olarak farklı olduklarını ortaya koymuştur. Farklılıklardan anlamlı olan hesaplar stoklar, duran varlıklar, uzun vadeli yabancı kaynaklar olarak belirtilmiştir. alışmalarında rasyo oranlarından cari oran, alacak devir hızı, varlık devir hızı, toplam yabancı kaynak/maddi duran varlıklar, duran varlık devir hızı, öz sermaye devir oranı, kısa vadeli yabancı kaynak/ toplam yabancı kaynak ve kısa vadeli yabancı kaynak/toplam varlıklar oranları istatistiksel olarak farklılık gösterdiği bulunmuştur.

Yenigün ve Aydemir'in (2015) yaptığı çalışmada UFRS uygulamalarının mali tablolar ve oran analizlerine etkisini ortaya koyma amacıyla; UFRS' ye geçiş sonucu değişiklik gösteren hesaplar ve bunun oran analizine olan etkilerini örnekler yardımıyla açıklamışlardır. İşletmelerin faaliyetlerine bağlı olarak oranların farklılık göstereceğini belirterek, oranların geçmiş yıl verileri ve sektör ortalaması ile karşılaştırılması gerektiğini vurgulamışlardır.

Yapılan çalışmalar ışığında uluslararası standartlar sonrasında finansal tablolarda değişikliği olduğu belirgin olarak gözükmektedir. Ülkemizde ve değişik ülkelerde yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Bunun sebebi genel olarak ülkelere özgü muhasebe sistemlerinde ve işletme faaliyetlerindeki farklılıklar olabilir. Faaliyetleri farklı olan işletmeler UFRS geçişten farklı etkilenebilirler. Bu yüzden yapılacak araştırmaların sektörel baz da yapılması daha kesin sonuçlara ulaşmamıza olanak sağlayacaktır.

Ayrıca örneklem sayısı büyüklüğü ve süreci çalışmaları doğrudan etkileyen diğer faktörlerdir. Örneklem sayısı diğerlerine göre daha fazla olan çalışmalarda anlamlı farklılık çıkan oran sayısı daha fazladır.

3.1.2. Ertelenmiş Verginin Oran Analizine Etkisine İlişkin Literatür Taraması

Ertelenmiş verginin finansal tablolara ve oran analizlere etkisine ilişkin fazla sayıda çalışma bulunmamaktadır. Ergin ve Ayanoğlu (2015) çalışmalarında ertelenmiş verginin finansal tablo kullanıcıları açısından önemi vurgulayarak, ülkemizde bu konu hakkında çalışmaların “yok denecek” kadar az olduğunun tespitinde bulunarak bu durumu eleştirmişlerdir.

Poterba, Rao ve Seidman (2007)’ın yaptıkları çalışmalarında ABD’de “FORTUNE 50” arasında bulunan şirketlerin %40’dan fazlasını kapsayan, 1993-2004 döneminde, dipnot verilerini kullanarak yaptıkları analizde mali kar ve muhasebe karı arasındaki farkın büyük bölümünün geçici farklardan oluştuğunu ve firmalardan yarısından fazlasının ertelenmiş vergi borcu bulunduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, ortalama net ertelenmiş vergi yükümlülüğünün, ortalama net ertelenmiş vergi aktifinden daha büyük olduğu belirtilmiştir. Ertelenmiş vergi şirketlerin gelecek zamanki durumlarına ilişkin bilgi sağlamaktadır.

Yereli, Kayalı ve Yeğinboy (2012)’ un yaptığı çalışmada ertelenmiş vergilerin oran analizine etkisine ilişkin olarak, İMKB’de (Borsa İstanbul) işlem gören, tekstil sektöründe faaliyet gösteren 13 şirketin 2009 yılı finansal tabloları dikkate alınarak ertelenmiş vergilerin hesaplandığı ve hesaplanmadığı durumları ele almışlardır. Dönem kârının satışlar içindeki payı incelendiğinde, ertelenmiş verginin dikkate alınmasıyla, dönem sonunda kâra geçmiş şirketler üzerinde etkisi, az da olsa artış yönünde, dönem sonunda zarar etmiş olan şirketlerin üzerinde etkisi ise azalış yönünde olmuştur.

Faaliyetler Dönem Kârı/Toplam Varlıklar oranı incelendiğinde, ertelenmiş verginin aktif kârlılık üzerinde etkisinin genelde şirketlerde azalma yönünde olduğu tespit edilmiştir. Ertelenmiş verginin öz kaynaklar kârlılık oranı üzerindeki etkisi ise genelde azalış yönünde olduğu belirtilmiştir. Ertelenmiş verginin Öz kaynaklar/Kaynaklar Toplamı üzerindeki etkisi diğer oran değişimlerine göre daha fazla olmuştur. Çalışmada ertelenmiş vergi unsurunun işletmelerin karlılık ve mali yapı oranlarında önemli değişmelere neden olduğu tespit edilmiştir ve ertelenmiş vergi unsurunun mali tablolarda önemi vurgulanmıştır.

Ergin ve Ayanoğlu (2015) yaptıkları çalışmada ertelenmiş vergilerin; oran analizi, muhasebe politikası seçiminde tutuculuk derecesini belirleme, sermaye yapısı, vergi reformlarına olan kurumsal tepkiyi ölçme, gelecekte ödenecek vergileri öngörme, firma değeri ve hisse senedi fiyatları, kârın kalitesi ve kâr yönetimi konularında önemli bilgiler sağladığını tek tek açıklamışlardır. Ertelenmiş vergi konusuna ait çalışmaların ülkemizde çok az sayıda olduğuna dikkat çekerek, ertelenmiş verginin finansal tablolarda önemli bilgiler taşıdığını ve detaylı analiz edilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

3.2. Uygulamanın Amacı ve Kapsamı

Uluslararası muhasebe standartlarına göre hesaplanan muhasebe karı ile vergi kanunlarına göre hesaplanan mali kar arasındaki farklılıklar geçici fark olarak ortaya çıkmaktadır. Ertelenmiş verginin hesaplanması sonucunda fazladan ödenen indirilebilir vergi tutarı ertelenmiş vergi varlığı olarak bilançonun duran varlıklar bölümünde, vergilendirilebilir geçici farklar ise yabancı kaynakların içerisinde yer alacaktır. Bu hesapların bilançoda vergi borcu veya vergi alacağı olarak farkın ise gelir tablosunda ertelenmiş vergi gideri veya vergi geliri olarak kaydedilmesi, oran analizi açısından önemli etkiler doğuracak ve finansal rasyo oranlarında değişimler meydana gelecektir.

Ertelenmiş verginin hesaplanması ve finansal tablolarla yansıtılması sonucunda hangi finansal rasyo oranlarının bundan nasıl ve ne derece etkilendiğinin ortaya konulması amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

Türkiye’de 2005 yılından itibaren Halka Açık Ortaklıkların muhasebe düzeni TFRS’ ye uygun olarak biçimlendirilmeye başlanılmış, bunun için uygulamamızda 2005 yılı uluslararası standartlara geçiş yılı olarak ele alınmış, UFRS öncesi ve sonrası finansal tablolar üzerinde araştırma yapılmıştır.

Finansal tablolar analizi sonucu elde edilecek oranların doğru yorumlanabilmesi için sektör ortalaması ve işletmenin geçmiş yıl oranları ile karşılaştırılması gerekmektedir. İşletmeler arası karşılaştırmaların yapılabilmesi işletmelerin aynı muhasebe sistemini uygulamaları ile, mevcut oranların işletmelerin geçmiş yıl oranları ile karşılaştırılabilmesi ise aynı muhasebe sisteminin uygulanması sonucu elde edilecek finansal tabloların kullanılmalari ile mümkün olacaktır (Yenigün ve Aydemir, 2015: 65).

Borsa İstanbul' da işlem gören, imalat sanayi sektöründe yer alan işletmelerin UFRS öncesi ve UFRS sonrası finansal tabloları üzerinden yapılacak uygulamada ertelenmiş verginin finansal oranlar üzerine etkisi araştırılacaktır. Bu amaçla karlılık, büyüme, likidite ve finansal yapı oranlarından 13 oran ele alınmıştır. Analizde kullanılan finansal oranları aşağıdaki gibidir.

Tablo 5: Analizde Kullanılan Finansal Oranlar

Aktif Büyüme Oranı	$(\text{Aktif} - \text{Önceki Dönem Aktif}) / \text{Önceki Dönem Aktif}$
Net Kar Büyüme Oranı	$(\text{Net Kar} - \text{Önceki Dönem Net Kar}) / \text{Önceki Dönem Net Kar}$
Öz sermaye Büyüme Oranı	$(\text{Özsermaye} - \text{Önceki Dönem Özsermaye}) / \text{Önceki Dönem Özsermaye}$
Aktif Karlılık Oranı	$(\text{Net Kar} / \text{Ortalama Aktif Tutarı})$
Brüt Kar Marjı Oranı	$(\text{Brüt Satış Karı} / \text{Net Satışlar})$
Net Kar Marjı Oranı	$(\text{Net Dönem Karı} / \text{Net Satışlar})$
Esas Faaliyet Kar Marjı Oranı	$(\text{Esas Faaliyet Karı} / \text{Net Satışlar})$
Öz sermaye Karlılık Oranı	$(\text{Net Kar} / \text{Ortalama Özsermaye})$
Borç/ Aktifler Oranı	$\text{Borç} / \text{Aktif}$
Borç /Öz sermaye Oranı	$\text{Borç} / \text{Öz sermaye}$
Öz sermaye / Aktifler Oranı	$\text{Öz sermaye} / \text{Aktif Oranı}$
Cari Oran	$\text{Dönen Varlıklar} / \text{Kısa Vadeli Borçlar}$
Likit Oran	$\text{Likit Aktifler} / \text{Kısa Vadeli Borçlar}$

İmalat sanayi sektörü Türkiye ekonomisi içinde önemli bir yere sahiptir. Son 20-30 yılda önemli bir gelişim gösteren Türkiye'nin dış ticareti ve özellikle ihracatı içinde imalat sanayinin büyük bir ağırlığı olduğu görülmektedir. Türkiye'nin son dönemlerde gerçekleştirdiği yüksek ekonomik büyüme performansında etkin bir rol üstlenen imalat sektörünün ihracattaki payı daha da yüksektir (Ayaş ve Çeştepe, 2010: 264).

Türk imalat sanayine genel olarak bakıldığında imalat sanayinde, istihdam ve katma değer açısından gıda, tekstil, kimyasal maddeler, metal eşya ve makine sanayilerinin önemli yer tuttuğu görülmektedir. Bu sanayilerin bir kısmı –gıda, tekstil gibi- zaten eskiden beri emek yoğun sanayiler olarak bilinmekte, metal eşya gibi sanayiler de artık günümüz teknoloji dünyasında emek yoğun sanayi olarak kabul edilmektedir (Ayaş ve Çeştepe, 2010: 275).

Bu sektörler,

1. Gıda, İçki Ve Tütün
2. Dokuma, Giyim Eşyası Ve Deri
3. Orman Ürünleri Ve Mobilya
4. Kağıt Ve Kağıt Ürünleri, Basım Ve Yayın
5. Kimya, Petrol Kauçuk Ve Plastik Ürünler
6. Taş Ve Toprağa Dayalı
7. Metal Ana Sanayi
8. Metal Eşya, Makine Ve Gereç Yapım
9. Diğer İmalat Sanayidir.

Uygulamada imalat sanayi sektörü seçilmiştir ve uygulamada; UFRS öncesi beş yıllık dönem ve UFRS sonrası beş yıllık dönem olmak üzere on yıllık dönem verilerinden yararlanılmıştır. Bu bağlamda örneklem büyüklüğü 2000-2009 yılları arası Seri XI, No:25 tebliğine göre hazırlanmış finansal tablo verileri üzerinden belirlenmiştir. 2000-2009 yılları arasında faaliyet gösteren ve verilerine ulaşılabilen 83 adet işletme saptanmıştır. İmalat sanayi sektörü kendi içerisinde 9 ana alt sektöre ayrılmaktadır (Kamu Aydınlatma Platformu).

3.3. Uygulama Verilerinin Düzenlenmesi

Uygulamanın temel amacı doğrultusunda öncelikle imalat sanayi sektöründe yer alan 83 işletmenin 2000-2009 yılları arası finansal tablo verilerine ulaşılmıştır. Ulaşılan bilanço ve gelir tablosu verileri ışığında her firma için on üç adet oran analizinin değerleri hesaplanmıştır. 2005 yılı UFRS' ye geçiş dönemi kabul edilerek etkinin daha net görülebilmesi için on dönemlik periyot, UFRS öncesi dönem(2000-2004) ve UFRS sonrası dönem olarak(2005-2009) olarak iki kısma ayrılmıştır.

Hesaplanan oranlar tek başlarına çok fazla anlam ifade etmemektedir, doğru yorumlanması için rasyo oranlarının sektör ortalaması hesaplanmalı ve ilgili oranlar diğer oranlarla ilişkilendirilerek yorumlanmalıdır. Bu bağlamda UFRS öncesi ve sonrası sektör ortalaması finansal oranlar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: UFRS Öncesi ve Sonrası Sektör Ortalaması Finansal Oranlar

ORANLAR	2000-2004 ortalama değer	2005-2009 ortalama değer	Değişim
Aktif Büyüme %	42,137	10,285	Azalış
Net Kar Büyüme %	58,635	36,766	Azalış
Özsermaye Büyüme %	56,277	10,097	Azalış
Aktif Karlılık %	3,856	5,235	Artış
Brüt Kar Marjı %	23,804	20,761	Azalış
Net Kar Marjı %	4,754	6,854	Artış
Esas Faaliyet Kar Marjı %	7,187	5,341	Azalış
Özsermaye Karlılık %	4,315	6,348	Artış
Borç Aktifler %	44,184	36,518	Azalış
Borç Özsermaye %	89,708	71,264	Azalış
Özsermaye / Aktifler %	55,848	62,122	Artış
Cari Oran	1,944	2,055	Artış
Likit Oran	1,249	1,454	Artış

Uzun dönemli veriler incelendiği için enflasyon faktörünü de göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Bilançolar, işletmenin varlık ve kaynak yapısını yansıttıklarından, fiyat hareketlerinden oldukça etkilenmektedirler ve enflasyonist dönemlerde işletmenin gerçek mali yapısını yansıtmamaktadırlar. Bilançonun temel amacı, işletmenin belirli bir andaki mali yapısı hakkında bilgi edinmek isteyen kişi ve kurumlara işletmenin varlık ve kaynak yapısıyla ilgili doğru bilgiler sunmaktır.

Ancak enflasyon ortamında enflasyonun etkisi dikkate alınmadan düzenlenen bilançolar gerçeği yansıtmamaktadır. Bu nedenle varlık ve kaynak kalemleri fiyat değişmelerinden farklı şekillerde etkilenirler (Açık, 2006: 349)

Bu yüzden TÜİK(Türkiye İstatistik Kurumu)' den alınan verilere göre TEFE endeks tablosu kullanılarak, 2000-2004 dönemi ve 2005-2009 dönemi için iki ayrı düzeltme kat sayısı hesaplanmıştır. Finansal verilerden düzeltilmesi gereken oranların enflasyon düzeltilmesi yapılarak oranlar Tablo 7'deki gibi oluşturulmuştur.

Tablo 7:Finansal Oranların Enflasyon Düzeltmesi

ORANLAR	2000-2004 ortalama değer	2005-2009 ortalama değer	Değişim
Aktif Büyüme %	10,500	7,202	Azalış
Net Kar Büyüme %	14,611	25,746	Artış
Özsermaye Büyüme %	14,023	7,070	Azalış
Aktif Karlılık %	3,856	5,235	Artış
Brüt Kar Marjı %	23,804	20,761	Azalış
Net Kar Marjı %	4,754	6,854	Artış
Esas Faaliyet Kar Marjı %	7,187	5,341	Azalış
Özsermaye Karlılık %	4,315	6,348	Artış
Borç/ Aktif %	44,184	36,518	Azalış
Borç/ Özsermaye %	89,708	71,264	Azalış
Özsermaye / Aktif %	55,848	62,122	Artış
Cari Oran	1,944	2,055	Artış
Likit Oran	1,249	1,454	Artış

Uzun dönemli ortalama sonuçlarına bakılarak likidite rasyolarından, cari oran ve nakit oranda bir artış görülmektedir. Finansal yapı oranlarından elde edilen bulgulara göre Borç/Toplam Aktif ve Borç/Özsermaye oranı azalırken, Özsermaye/Toplam Aktif oranı artmıştır. Karlılık rasyoları ortalama arasında farklılıklar söz konusudur, Aktif karlılık, Net kar marjı, Özsermaye karlılık oranlarında ise artış meydana gelirken, Brüt Kar Marjı oranında azalış olmuştur. Büyüme rasyolarından Aktif Büyüme, Özsermaye Büyüme oranlarında azalış meydana gelirken, Net Kar Büyüme oranı azalmıştır.

Sektörün finansal oranlarına bakarak genel yorumlar yapılabilir. Aktif Büyüme hızının azalışını, Net Kar Büyüme hızının artışı ve Aktif Karlılık oranındaki azalışı

karşılaştırarak; Aktiflerde bir azalış meydana geldiğini buna karşın Net Karda da bir artış olduğu söylenebilir.

Borç/ Aktif ve Borç/Özsermaye oranlarındaki azalış; aktiflerle birlikte borçlarında düştüğünü göstermektedir. Buna bağlı olarak cari oran ve likit oran da artış meydana gelmiştir diyebiliriz. Ayrıca Aktif azalışına ek olarak, Dönen Varlıklarda bir artış olmuştur şeklinde yorumlanabilir.

Gelir tablosu hesaplarına bakılacak olursa; Brüt Kar ve Esas Faaliyet Karı azalmış ve Net Kar artmış diyebiliriz.

Oran ortalamalarına bakılarak yapılan yorumların daha netlik kazanması için verilerin istatistiksel değerlerine bakılmalı ve oran farklılıkların anlamlı olup olmadığının test edilmesi gerekmektedir. Çalışmada kullanılan verilerin istatistiksel değerleri Tablo 8’ de verilmiştir.

Tablo 8:Çalışmada Kullanılan Verilerin İstatistiksel Değerleri

ORANLAR	2000-2004					2005-2009				
	Medyan	Min. Değer	Max. Değer	Ortalama	Std. Sapma	Medyan	Min. Değer	Max. Değer	Ortalama	Std. Sapma
Aktif Büyüme	10,05	1,54	24,65	10,50	3,96	6,76	-8,44	28,15	7,20	7,07
Net Kar Büyüme	14,36	-4,57	45,44	14,61	14,20	24,33	-27,68	93,72	25,74	33,54
Özsermaye Büyüme	13,22	6,18	41,41	14,02	10,84	5,25	-10,62	62,66	7,07	10,38
Aktif Karlılık	3,58	-27,56	23,49	3,85	7,25	5,12	-15,69	32,75	5,23	7,97
Brüt Kar Marjı	22,44	5,11	54,17	23,80	10,71	19,91	8,20	53,94	20,76	12,19
Net Kar Marjı	3,88	-25,72	35,89	4,75	9,18	4,76	-13,67	47,85	6,85	12,81
E.F. Kar Marjı	6,39	-8,21	29,30	7,19	8,70	5,90	-10,03	41,59	5,34	13,23
Özsermaye Karlılık	6,99	-31,60	32,22	4,31	21,31	7,95	-35,59	36,63	6,34	13,42
Borç /Aktifler	46,60	9,78	35,86	44,18	17,85	38,17	6,24	87,41	36,51	17,33
Borç/ Özsermaye	88,35	11,03	188,99	89,70	53,25	63,00	8,16	223,21	71,26	60,35
Özsermaye / Aktif	55,22	4,14	90,12	55,84	17,75	61,22	12,58	93,75	62,12	17,41
Cari Oran	1,75	0,70	4,65	1,94	0,85	1,72	0,77	6,38	2,05	1,07
Likit Oran	1,05	0,35	3,19	1,24	0,64	1,10	0,41	7,29	1,45	1,23

Çalışmada kullanılan verilerin medyan, maximum – minimum değerleri ve standart sapması verilmiştir. Veriler Borç/ Özsermaye hariç hepsi normal dağılım göstermektedir.

3.4.Uygulama Verilerinin Analizi ve Yorumlanması

Finansal oranların bu iki dönemde birbirinden farklı olup olmadığını test etmek için istatistiksel bir analiz yapmak gerekmektedir. T testi, hipotez testlerinde en yaygın olarak kullanılan yöntemdir. T testi ile iki grubun ortalamaları karşılaştırılarak, aradaki farkın rastlantısal mı, yoksa istatistiksel olarak anlamlı mı olduğuna karar verilir.

Yapılacak olan analize ve veri setinin özelliğine göre 3 farklı T Testi vardır. Bunlar, tek örneklem için T Testi (One-Sample T Test), bağımsız Örneklem için T Testi (Independent Samples T Test) ve bağımlı örneklem için T Testi (Paired Samples T Test)'dir. Analizdeki veri seti incelendiğinde ve normal dağılım varsayımı sağlanması koşuluyla çalışmada kullanılacak olan analiz türü bağımlı örneklem için T Testidir. (Paired Samples T Test) Bu test ile genel anlamda aynı ya da eşleştirilmiş örneklem grubu üzerinde gerçekleştirilen ilişki iki ölçüme ait ortalama karşılaştırılır.

Sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda bu test, tek gruba iki test uyguladıktan sonra testlere ilişkin ortalamalar arasındaki farkın önemli olup olmadığı belirlenir. Bu test ile aynı zamanda iki ölçüm ya da değişken arasındaki ilişki de belirlenir. Bağımlı örneklem için T Testi, bir grubun veya örneklemin bir değişkene ait iki farklı zamandaki ölçümlerine ilişkin ortalamalarının karşılaştırılarak söz konusu ortalamalar arasındaki farkın belirli bir güven düzeyinde önemli olup olmadığını test etmek için kullanılır (Yenice ve Dölen, 2013: 208).

Uygulamamızın analizinde Eşleştirilmiş Örneklem T testi tercih edilmiştir ve UFRS' nin uzun dönemli etkilerinin ölçülmesi için her şirketin UFRS öncesi beş yıllık dönem ve UFRS sonrası beş yıllık dönem ait ortalamaları karşılaştırılmıştır. İkinci olarak da alt ana sektörlerin doğru yorumlanması ve karşılaştırabilmesi için her bir alt ana sektör için UFRS öncesi beş yıllık dönem ve UFRS sonrası beş yıllık dönem karşılaştırılmıştır ve T istatistik hipotezleri şu şekilde kurulmuştur.

H_0 =Uluslararası Standartlar öncesi ve sonrası ortalamalar arasında fark yoktur.

H_1 = Uluslararası Standartlar öncesi ve sonrası ortalamalar arasında fark vardır.

3.4.1. UFRS öncesi ve UFRS Sektörel Karşılaştırmalı Analizi

İmalat Sanayi Sektöründeki 83 tane firmaya ait ortalama finansal rasyo oranlarına UFRS öncesi ve sonrası dönemde gösterilen farklılıkların anlamlı olup olmadığını kararının verilmesi için yapılan T test analiz sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 8: SPSS T test analiz sonuçları

Oranlar	Ortalama UFRS öncesi (2000-2004)	Ortalama UFRS sonrası (2005-2009)	T İstatistik değeri	P Değeri	Değişim
Aktif Büyüme Oranı	10,50	7,20	3,50	0,000	Azalış
Net Kar Büyüme Oranı	14,61	25,74	-2,64	0,004	Artış
Öz sermaye Büyüme Oranı	14,02	7,07	3,55	0,000	Azalış
Aktif Karlılık Oranı	3,85	5,23	-1,66	0,050	Artış
Brüt Kar Marjı Oranı	23,80	20,76	3,39	0,000	Azalış
Net Kar Marjı Oranı	4,75	6,85	-1,71	0,040	Artış
Esas Faaliyet Kar Marjı	7,18	5,34	1,38	0,084	Azalış
Öz sermaye Karlılık Oranı	4,31	6,34	-0,87	0,190	Artış
Borç/ Aktifler Oranı	44,18	36,51	4,77	0,000	Azalış
Borç /Öz sermaye Oranı	89,70	71,26	3,22	0,000	Azalış
Öz sermaye / Aktifler Oranı	55,84	62,12	-3,70	0,000	Artış
Cari Oran	1,94	2,05	-1,08	0,139	Artış
Likit Oran	1,24	1,45	-1,84	0,034	Artış

Borsa İstanbul'da işlem gören, İmalat Sanayi Sektöründe bulunan 83 işletmenin bilanço ve gelir tablosu verileri kullanılarak yapılan analizler sonucunda 13 adet finansal orandan 10 adetinin p değerleri 0,05 küçük çıkmıştır. Kurulan hipotezler doğrultusunda 10 tane oran için H_0 hipotezi red edilip, H_1 hipotezi kabul edilmiş; Uluslararası Muhasebe Standartların öncesi ve sonrasındaki 5'er yıllık periyot da istatistiksel olarak %95 güven aralığında farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. %95 güven aralığında anlamlı olan oranlar; **Aktif Büyüme Oranı, Net Kar Büyüme Oranı, Öz sermaye Büyüme Oranı, Aktif Karlılık Oranı, Brüt Kar Marjı Oranı, Net Kar Marjı Oranı, Borç/ Aktifler Oranı, Borç /Öz sermaye Oranı, Öz sermaye / Aktifler Oranı, Likit Oranıdır.**

Aktif Büyüme Oranı, Öz sermaye Büyüme Oranı, Brüt Kar Marjı Oranı, Borç/ Aktif Oranı, Borç/Özsermaye oranlarındaki değişim azalış yönünde iken; Aktif Karlılık Oranı, Net Kar Büyüme Oranı, Net Kar Marjı Oranı, Özsermaye/Aktif, Likit Oranıdaki değişim artış yönündedir.

Esas Faaliyet Kar Marjı, Öz sermaye Karlılık Oranı, Cari Oranın p değerleri 0,05 büyük çıkmıştır. H_0 hipotezi kabul edilip, H_1 hipotezi red edilir ve Uluslararası Standartlar öncesi ve sonrası ortalamalar arasında fark yoktur sonucuna ulaşılr.

Uluslararası Muhasebe Standartlarına öncesinde ve sonrasında 10 dönemlik veriler ışığında yapılan analizler sonucunda 10 adet oranda anlamlı farklılıklara rastlanmıştır. Bu oranlardaki değişimler standartların getirdiği değerlendirme ve uygulama farklılıkları ile ilişkilendirilebilir. Ancak standartlara literatüre giren ve farklılıklarının finansal tablolara gösterilmesine olanak sağlayan ertelenmiş vergi kavramı finansal rasyo oranlarının belirli bir kısmı ile doğrudan ilişkilidir.

Ertelenmiş vergiler; bilançoda vergi borcu veya vergi alacağı olarak, duran varlık ve uzun vadeli yabancı kaynaklarda raporlandığından, likidite oranları üzerinde pek etkisi olmayacaktır. Ticari alacak, ticari borç, net satışlar gibi hesaplardaki değişimler de ertelenmiş vergi ile ilişkilendirilmez. Ertelenmiş vergi daha ziyade; duran varlık, toplam aktif, öz kaynak, toplam borç gibi hesaplarda değişimlerle ilişkilendirilebilir. Gelir tablosu hesaplarından da dönem net karını direk etkilemektedir. Bu hesaplarda genellikle mali yapı ve karlılık oranlarını oluşturmaktadır.

Aktif Büyüme hızının azalışını, Net Kar Büyüme hızının artışı ve Aktif Karlılık oranındaki artışı karşılaştırarak; Aktiflerde bir azalış söylenebilir. Aktifteki azalışın sebebi; varlıklar hesaplarında değer düşüklüğü karşılığı ayrılması, şüpheli alacak için karşılık ayrılması, ticari alacakların iskonto edilmesi, amortisman uygulaması olabilir. Ayrıca TMS 16'ya göre duran varlıklara kıst amortisman uygulanması, yine standartlar gereğince stokların net gerçekleşebilir değerine indirgenmesi gibi sebepler aktifteki düşüşün sebepleri arasında gösterilebilir. Aktif taraftaki azalış; muhasebe değeri, vergi değerinden küçük olduğu için indirilebilir geçici fark oluşmuştur ve ertelenmiş vergi varlığı olarak hesaplanmıştır.

Ayrıca değer düşüklüğü karşılık gideri ayrılması, şüpheli ticari alacak karşılık giderleri, faiz giderleri brüt karın düşmesine neden olan etkenlerdendir. UFRS' ye göre düzenlenen finansal tablolarda da Brüt Kar Marjı oranında bir azalma olduğu saptanmıştır.

Borçlar/Toplam Aktif orandaki düşüşten anlaşıldığı gibi aktiflerin yanında yabancı kaynaklarda da bir azalış meydana gelmiştir. Bu azalışın sebebi standartlar gereği ayrılan karşılıklar ve ortaya çıkan geçici farkların yanı sıra borçların iskonto edilememesi gibi yapısal nedenler de olabilir.

Ayrıca kısa vadeli alım satımlarda kullanılan gerçeğe uygun değer farkları, maddi ve maddi olmayan varlıkların değer değişimleri, yatırım amaçlı gayrimenkullerin ve satış amaçlı elde tutulan varlıkların standartlara göre değerlendirilmesi finansal yapı oranlarında artış ya da azalışa sebep olabilecek unsurlardandır. Yabancı kaynaklarda azalma muhasebe değeri, vergi değerinden büyük olduğu için vergilendirilebilir geçici fark oluşturmuştur ve ertelenmiş vergi yükümlülüğü olarak hesaplanmıştır.

Özsermaye Büyüme Oranındaki UFRS 'ye göre düzenlenen finansal tablolarda daha düşük çıkmıştır. Bunun nedeni dönem karındaki meydana gelen artıştır. Öz sermaye / Aktifler Oranı UFRS' ye göre düzenlenen finansal tablolarda daha yüksek çıkmıştır. Bunun nedeni, payı oluşturan aktifteki azalmanın, öz kaynaklardaki azalmaya oranla daha az olmasıdır.

Cari oran ve Likidite oranı UFRS' ye göre düzenlenen finansal tablolarda daha yüksek çıkmıştır. Dönen varlıkları artıran unsurlardan olan menkul kıymet değer artışları bu oranları etkileyecektir. Standartlara göre satış amacıyla elde tutulan duran varlıklar bir

yıl içerisinde satılmaya karar verildiğinde dönen varlıklara içerisine alınır bu durumda cari oranda artışa sebep olacaktır. Dönen varlıkların gerçeğe uygun değerle değerlendirilmesi ve bu değerlerin maliyetten yüksek olması sonucunda da cari ve likit oran bundan olumlu etkilenecektir. Dönen Varlıklardaki artış; muhasebe değeri, vergi değerinden büyük olduğu için vergilendirilebilir geçici fark oluşmuştur ve ertelenmiş vergi yükümlülüğü olarak hesaplanmıştır.

3.4.2. Alt Ana Sektörlerin UFRS Öncesi ve UFRS Sonrası Karşılaştırmalı Analizi

Alt ana sektör bazında yapılan analiz, sonuçların alt sektör bazında değerlendirilmesine, yorumlanmasına ve karşılaştırılması olanak sağlayacaktır. Bu bağlamda imalat sanayi sektörü altında yer alan 9 alt ana sektördeki işletmeler grup olarak analiz tabii tutulmuştur. Alt sektörlerin işletme sayıları ve farklılık gösteren oranlar Tablo 9’ da verilmiştir.

Tablo 9: Sektörel Bazda Yapılan Analizlerin Sonuçları

SEKTÖRLER	İŞLETME SAYISI	FARKLILIK GÖSTEREN ORANLAR
GIDA, İÇKİ VE TÜTÜN	8	Aktif Büyüme Net Kar Büyüme Öz sermaye Büyüme
DOKUMA, GİYİM EŞYASI VE DERİ	9	Öz sermaye Büyüme, Brüt Kar Marjı, Esas Faaliyet Kar Marjı
ORMAN ÜRÜNLERİ VE MOBİLYA	4	-
KAĞIT VE KAĞIT ÜRÜNLERİ, BASIM VE YAYIN	4	Aktif Büyüme, Öz Sermaye Büyüme, Net Kar Büyüme, Brüt Kar Marjı, Borç/Aktif, Borç/Özsermaye
KİMYA, PETROL KAUÇUK VE PLASTİK ÜRÜNLER	12	Aktif Büyüme, Net Kar Büyüme, Brüt Kar Marjı, Borç/Aktif, Borç/Özsermaye
TAŞ VE TOPRAĞA DAYALI	24	Özsermaye Büyüme Aktif Karlılık Net Kar Marjı Borç/Aktif Cari Oran, Likit Oran
METAL ANA SANAYİ	7	Net Kar Büyüme
METAL EŞYA, MAKİNE VE GEREÇ YAPIM	15	Brüt Kar Marjı Borç/ Aktif Oranı

Genel olarak; Aktif Büyüme, Öz sermaye Büyüme, Brüt Kar Marjı, Borç/Aktif oran değişimleri anlamlı çıkarken, sektörel olarak farklılıklar görülmektedir. Aşağıda alt başlıklarda kısaca Alt Sektörlere ait analiz bulguları ayrı ayrı incelenip sektörlere ilişkin yorumlar yapılmıştır.

3.4.2.1. Gıda, İçki ve Tütün Sektörü

Gıda, İçki ve Tütün Sektöründe 8 adet işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerin UFRS öncesi ve sonrası ortalama değerleri, T istatistik değeri, p değeri ve değişimleri Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 10: Gıda, İçki ve Tütün Sektörü T Testi Sonuçları

Oranlar	Ortalama UFRS öncesi (2000-2004)	Ortalama UFRS sonrası (2005-2009)	T İstatistik değeri	P Değeri	Değişim
Aktif Büyüme Oranı	15,24	6,51	2,42	0,023	Azalış
Net Kar Büyüme Oranı	11,71	46,41	-3,45	0,005	Artış
Öz sermaye Büyüme Oranı	24,62	7,18	4,18	0,002	Azalış
Aktif Karlılık Oranı	1,83	2,19	-0,15	0,441	Artış
Brüt Kar Marjı Oranı	23,07	20,99	0,51	0,309	Azalış
Net Kar Marjı Oranı	1,76	0,41	0,41	0,345	Azalış
Esas Faaliyet Kar Marjı	6,47	3,47	0,56	0,294	Azalış
Öz sermaye Karlılık Oranı	1,65	3,04	-0,31	0,379	Artış
Borç/ Aktifler Oranı	51,51	44,58	1,14	0,145	Azalış
Borç /Öz sermaye Oranı	127,01	108,95	0,63	0,272	Azalış
Öz sermaye / Aktifler Oranı	47,78	53,82	-0,94	0,186	Artış
Cari Oran	1,44	1,68	-0,80	0,224	Artış
Likit Oran	0,85	0,82	0,29	0,387	Azalış

Tablo11’deki analiz sonuçlarına göre **Aktif Büyüme Oranı, Net Kar Büyüme Oranı, Öz sermaye Büyüme Oranı** p değerleri 0,05 küçük çıkmıştır. H_0 hipotezi red edilip, H_1 hipotezi kabul edilir ve Uluslararası Standartlar öncesi ve sonrası ortalamalar arasında fark vardır sonucuna ulaşılır.

Genel sektör ortalamalarından farklı olarak; Gıda, İçki ve Tütün Sektörün' de Net Kar Marjı oranında bir azalış meydana gelmiştir. Net Kar hesabı doğrudan ertelenmiş vergi ile ilişkilendirilebilir bir hesaptır. Borç/ Özsermaye oranındaki artış sektör artışından daha fazladır. Borçlardaki artış ertelenmiş vergi yükümlülüğün, ertelenmiş vergi alacağına göre daha fazla olduğunu göstererek, Net Kar Marjındaki azalışın açıklamaktadır.

Likit oran da genel sektör ortalamasından farklı olarak bir azalış göstermiştir, Gıda, İçki ve Tütün Sektörün' de likit varlıklarda bir azalış meydana gelmiştir şeklinde yorumlanabilir.

3.4.2.2. Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri Sektörü Ortalamalar Arası Fark Analizi

Dokuma, Giyim Eşyası Ve Deri Sektöründe 9 adet işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerin UFRS öncesi ve sonrası ortalama değerleri, T istatistik değeri, p değeri ve değişimleri Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 11: Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri Sektörü T Testi Sonuçları

Oranlar	Ortalama UFRS öncesi (2000-2004)	Ortalama UFRS sonrası (2005-2009)	T İstatistik değeri	P Değeri	Değişim
Aktif Büyüme Oranı	10,67	6,06	1,07	0,157	Azalış
Net Kar Büyüme Oranı	12,67	13,73	-0,05	0,479	Artış
Öz sermaye Büyüme Oranı	17,75	2,88	4,53	0,000	Azalış
Aktif Karlılık Oranı	2,14	0,19	1,19	0,132	Azalış
Brüt Kar Marjı Oranı	23,44	17,17	2,99	0,008	Azalış
Net Kar Marjı Oranı	2,16	0,84	1,59	0,074	Azalış
Esas Faaliyet Kar Marjı	6,60	3,75	2,78	0,011	Azalış
Öz sermaye Karlılık Oranı	2,50	1,08	0,76	0,232	Azalış
Borç/ Aktifler Oranı	48,87	44,01	1,58	0,075	Azalış
Borç /Öz sermaye Oranı	124,35	97,402	1,15	0,140	Azalış
Öz sermaye / Aktifler Oranı	53,45	55,40	-0,47	0,323	Artış
Cari Oran	1,92	1,87	0,28	0,391	Azalış
Likit Oran	1,16	1,12	0,36	0,361	Azalış

Tablo12'deki analiz sonuçlarına göre; **Öz sermaye Büyüme Oranı, Brüt Kar Marjı ve Esas Faaliyet Kar Marjı** p değerleri 0,05 küçük çıkmıştır. Bu oranların için Uluslararası Standartlar öncesi ve sonrası ortalamalar arasında farklar anlamlıdır sonucuna ulaşırken, diğer oranların p değerleri 0,05 büyük çıktığından dolayı, Uluslararası Standartlar öncesi ve sonrası ortalamalar arasında fark yoktur denilebilir.

Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri Sektörün' de genel sektör ortalamasında farklı olarak; Aktif Karlılık Oranı, Net Kar Marjı Oranı, Cari Oran, Likit Oranda azalış meydana gelmiştir.

Aktif tutardaki azalış diğer en fazla bu sektörde görülmektedir, buda aktif karlılık oranını ve likidite oranlarını etkilemektedir. Aktif taraftaki azalış; muhasebe değeri, vergi değerinden küçük olduğu için indirilebilir geçici fark oluşmuştur ve ertelenmiş vergi varlığı olarak hesaplanmıştır.

3.4.2.3. Kağıt ve Kağıt Ürünleri, Basım ve Yayın Sektörü Ortalamalar Arası Fark Analizi

Kağıt ve Kağıt Ürünleri, Basım ve Yayın Sektöründe 4 adet işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerin UFRS öncesi ve sonrası ortalama değerleri, T istatistik değeri, p değeri ve değişimleri Tablo 13'de verilmiştir.

Tablo 12: Kağıt ve Kağıt Ürünleri, Basım ve Yayın Sektörü T Testi Sonuçları

Oranlar	Ortalama UFRS öncesi (2000-2004)	Ortalama UFRS sonrası (2005-2009)	T İstatistik değeri	P Değeri	Değişim
Aktif Büyüme Oranı	11,56	3,30	4,92	0,003	Azalış
Net Kar Büyüme Oranı	26,56	35,85	-0,64	0,278	Artış
Öz sermaye Büyüme Oranı	16,62	1,94	5,13	0,001	Azalış
Aktif Karlılık Oranı	5,02	5,32	-0,32	0,381	Artış
Brüt Kar Marjı Oranı	20,33	16,97	1,97	0,059	Azalış
Net Kar Marjı Oranı	5,26	6,13	-0,99	0,187	Artış
Esas Faaliyet Kar Marjı	10,40	10,55	-0,02	0,491	Artış

Öz sermaye Karlılık Oranı	6,47	6,67	-0,12	0,452	Artış
Borç/ Aktifler Oranı	30,70	23,09	0,35	0,727	Azalış
Borç /Öz sermaye Oranı	53,87	32,63	2,36	0,038	Azalış
Öz sermaye / Aktifler Oranı	69,28	76,89	-3,44	0,013	Artış
Cari Oran	2,61	2,52	0,14	0,446	Azalış
Likit Oran	1,56	1,71	-0,48	0,325	Artış

Tablo 13'deki analiz sonuçlarına göre; **Aktif Büyüme Oranı, Öz sermaye Büyüme Oranı, Borç /Öz sermaye Oranı, Öz sermaye / Aktifler Oranı** p değeri 0,05 küçük çıkmıştır. Kurulan hipotezler;

H_0 =Uluslararası Standartlar öncesi ve sonrası ortalamalar arasında fark yoktur.

H_1 = Uluslararası Standartlar öncesi ve sonrası ortalamalar arasında fark vardır.

Aktif Büyüme Oranı, Öz sermaye Büyüme Oranı, Borç /Öz sermaye Oranı, Öz sermaye / Aktifler Oranları için H_0 hipotezi red edilip, H_1 hipotezi kabul edilir ve Uluslararası Standartlar öncesi ve sonrası ortalamalar arasında anlamlı fark vardır sonucuna ulaşılır. Diğer oranların p değerleri 0,05 büyük çıkmıştır. H_0 hipotezi kabul edilip, H_1 hipotezi red edilir ve Uluslararası Standartlar öncesi ve sonrası ortalamalar arasında anlamlı fark yoktur sonucuna ulaşılır.

Kağıt ve Kağıt Ürünleri, Basım ve Yayın sektöründe cari orandaki ve diğer kaldıraç oranlarındaki değerler sektörün borçlarını ödeme sıkıntı çekmediğini; nakit, stok ve alacak yönetiminde etkin olduğu göstermektedir. Buna bağlı olarak da Esas Faaliyet Kar Marjı diğer sektörlerin aksine artış yönündedir.

3.4.2.4. Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Sektörü Ortalamalar Arası Fark Analizi

Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Sektöründe 12 adet işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerin UFRS öncesi ve sonrası ortalama değerleri, T istatistik değeri, p değeri Tablo 14'de verilmiştir.

Tablo 13: Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Sektörü T Testi Sonuçları

Oranlar	Ortalama UFRS öncesi (2000-2004)	Ortalama UFRS sonrası (2005-2009)	T İstatistik değeri	P Değeri	Değişim
Aktif Büyüme Oranı	10,38	6,30	1,71	0,057	Azalış
Net Kar Büyüme Oranı	14,64	27,19	-0,70	0,002	Artış
Öz sermaye Büyüme Oranı	13,91	6,69	1,14	0,138	Azalış
Aktif Karlılık Oranı	4,27	6,33	-0,73	0,239	Artış
Brüt Kar Marjı Oranı	23,02	17,30	2,23	0,023	Azalış
Net Kar Marjı Oranı	4,91	9,10	-0,96	0,178	Artış
Esas Faaliyet Kar Marjı	7,53	4,25	1,25	0,117	Azalış
Öz sermaye Karlılık Oranı	6,23	8,37	-0,46	0,325	Artış
Borç/ Aktifler Oranı	41,13	29,43	1,85	0,045	Azalış
Borç /Öz sermaye Oranı	82,24	48,96	2,51	0,014	Azalış
Öz sermaye / Aktifler Oranı	57,89	68,25	-1,57	0,071	Artış
Cari Oran	1,82	2,85	-1,29	0,111	Artış
Likit Oran	1,20	2,14	-1,18	0,130	Artış

Tablo 14'deki analiz sonuçlarına göre **Net Kar Büyüme Oranı** p değeri 0,05 küçük çıkmıştır ve bu oran için Uluslararası Standartlar öncesi ve sonrası ortalamalar arasında anlamlı fark vardır sonucuna ulaşılır. Diğer oranlar için ise Uluslararası Standartlar öncesi ve sonrası ortalamalar arasında artış ya da azalışlarda anlamlı farklar yoktur denilebilir.

Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Sektörün' de UFRS sonrası dönemde Borç/Aktif ve Borç/ Özsermaye oranında hemen hemen %50 azalış, borç tutarının azalıştan kaynaklanmaktadır. Cari oranda ve likit oranda diğer sektörlere göre etkili bir artışa sebep olurken, net kar oranında bu etki görülmektedir.

3.4.2.5. Taş ve Toprağa Dayalı Sektörü Ortalamalar Arası Fark Analizi

Taş ve Toprağa Dayalı Sektöründe 24 adet işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerin UFRS öncesi ve sonrası ortalama değerleri, T istatistik değeri, p değeri Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 14: Taş ve Toprağa Dayalı Sektörü T Testi Sonuçları

Oranlar	Ortalama UFRS öncesi (2000-2004)	Ortalama UFRS sonrası (2005-2009)	T İstatistik değeri	P Değeri	Değişim
Aktif Büyüme Oranı	9,90	7,97	1,26	0,109	Azalış
Net Kar Büyüme Oranı	18,25	18,13	0,02	0,489	Azalış
Öz sermaye Büyüme Oranı	12,58	6,52	3,70	0,000	Azalış
Aktif Karlılık Oranı	7,49	11,73	-2,82	0,004	Artış
Brüt Kar Marjı Oranı	29,51	31,33	-0,96	0,171	Artış
Net Kar Marjı Oranı	11,26	18,34	-2,81	0,004	Artış
Esas Faaliyet Kar Marjı	8,80	10,90	-1,41	0,086	Artış
Öz sermaye Karlılık Oranı	11,13	14,72	-1,73	0,047	Artış
Borç/ Aktifler Oranı	33,91	27,20	2,91	0,003	Azalış
Borç /Öz sermaye Oranı	54,83	51,58	0,49	0,313	Azalış
Öz sermaye / Aktifler Oranı	66,16	70,94	-2,05	0,025	Artış
Cari Oran	2,39	3,85	-3,56	0,001	Artış
Likit Oran	1,64	2,89	-3,07	0,002	Artış

Tablo15'deki analiz sonuçlarına göre; **Öz sermaye Büyüme Oranı, Cari Oran ve Likit Oranın** UFRS öncesi ve sonrası ortalamalar arasında anlamlı fark vardır.

Taş Ve Toprağa Dayalı Sektörde cari oran ve likit oran değerleri genel sektör ortalamasına göre yüksek görünmektedir. Ayrıca brüt kar marjı oranı ve esas faaliyet kar marjı; genel sektör ortalamasından farklı olarak artış göstermektedir. Brüt kar marjı oranı ve esas faaliyet kar marjı oranlarındaki artış, Net Satışlarla azalışla ilişkilendirilebilir. Ayrıca cari oranın sektöre göre yüksek olması da satışlara bağlı olarak, stokların eritilmediğini ya da stok devir hızının diğer sektörlerle göre daha düşük olduğunu desteklemektedir.

3.4.2.6. Metal Ana Sanayi Sektörü Ortalamalar Arası Fark Analizi

Metal Ana Sanayi Sektöründe 7 adet işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerin UFRS öncesi ve sonrası ortalama değerleri, T istatistik değeri, p değeri ve değişimleri Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 15: Metal Ana Sanayi Sektörü T Testi Sonuçları

Oranlar	Ortalama UFRS Öncesi (2000-2004)	Ortalama UFRS Sonrası (2005-2009)	T İstatistik Değeri	P Değeri	Değişim
Aktif Büyüme Oranı	9,23	7,88	0,57	0,292	Azalış
Net Kar Büyüme Oranı	10,81	43,96	-2,50	0,005	Artış
Öz sermaye Büyüme Oranı	9,72	8,83	0,16	0,438	Azalış
Aktif Karlılık Oranı	0,78	4,32	-1,27	0,125	Artış
Brüt Kar Marjı Oranı	12,62	11,22	0,51	0,313	Azalış
Net Kar Marjı Oranı	-4,20	2,66	-1,39	0,106	Artış
Esas Faaliyet Kar Marjı	5,63	7,62	-0,48	0,323	Artış
Öz sermaye Karlılık Oranı	5,29	5,86	-0,11	0,457	Artış
Borç/ Aktifler Oranı	57,62	45,70	1,49	0,093	Azalış
Borç /Öz sermaye Oranı	116,39	94,73	-1,53	0,087	Azalış
Öz sermaye / Aktifler Oranı	42,37	54,28	-1,49	0,093	Artış

Cari Oran	1,19	1,50	-1,74	0,065	Artış
Likit Oran	0,65	0,77	-1,72	0,067	Artış

Tablo16'daki analiz sonuçlarına göre **Net Kar Büyüme Oranı** p değeri 0,05 küçük çıkmıştır. Buna göre Net Kar Büyüme Oranı için; H_0 hipotezi red edilip, H_1 hipotezi kabul edilir ve Uluslararası Standartlar öncesi ve sonrası ortalamalar arasında fark vardır sonucuna ulaşılmıştır. Diğer oranların p değerleri 0,05 büyük çıkmıştır. H_0 hipotezi kabul edilip, H_1 hipotezi red edilir ve Uluslararası Standartlar öncesi ve sonrası ortalamalar arasında fark yoktur sonucuna ulaşılır.

Metal Ana Sanayi sektörünün de Borç /Öz sermaye Oranı, genel sektörler ortalamaya göre yüksektir. Bu sektörün borçlanma ile finanse edildiğini göstermektedir. Ayrıca, Esas Faaliyet Kar Marjı karlılığı genel sektör ortalamasından farklılık göstererek artış yönünde olmuştur.

3.4.2.7. Metal Eşya, Makine Ve Gereç Yapım Sektörü Ortalamalar Arası Fark Analizi

Metal Eşya, Makine Ve Gereç Yapım Sektöründe 15 adet işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerin UFRS öncesi ve sonrası ortalama değerleri, T istatistik değeri, p değeri Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 16: Metal Eşya, Makine Ve Gereç Yapım Sektörü T Testi Sonuçları

Oranlar	Ortalama UFRS öncesi (2000-2004)	Ortalama UFRS sonrası (2005-2009)	T İstatistik değeri	P Değeri	Değişim
Aktif Büyüme Oranı	10,03	8,56	0,65	0,260	Azalış
Net Kar Büyüme Oranı	16,73	24,02	1,02	0,320	Artış
Öz sermaye Büyüme Oranı	58,33	7,33	-1,31	0,105	Azalış
Aktif Karlılık Oranı	5,33	4,20	0,73	0,236	Azalış
Brüt Kar Marjı Oranı	21,79	15,49	6,40	0,000	Azalış
Net Kar Marjı Oranı	3,81	3,27	0,37	0,356	Azalış
Esas Faaliyet Kar Marjı	4,08	2,81	0,70	0,245	Azalış

Öz sermaye Karlılık Oranı	6,84	5,08	0,39	0,349	Azalış
Borç/ Aktifler Oranı	47,48	40,55	1,67	0,058	Azalış
Borç /Öz sermaye Oranı	106,71	91,73	0,85	0,203	Azalış
Öz sermaye / Aktifler Oranı	52,33	58,11	-1,47	0,080	Artış
Cari Oran	1,82	2,57	-1,28	0,109	Artış
Likit Oran	1,14	1,74	-1,12	0,139	Artış

Tablo17'deki analiz sonuçlarına göre; **Brüt Kar Marjı Oranı, Borç/Aktif Oranı**, UFRS öncesi ve sonrası ortalamaları anlamlı farklılıklar göstermektedir.

Alt sektörel analizde genel olarak; Aktif Büyüme Oranı, Net Kar Büyüme Oranı, Öz Sermaye Büyüme, Brüt Kar Marjı, Net Kar Büyüme Oranları, Borç/Aktif Oranlarında farklılar görülmektedir. Oranların artış ve azalış yönleri genel sektör ortalamasıyla aynı yönde olmakla birlikte, alt sektör bazında küçük farklar olduğu görülmüştür. Bunun farklar sektörlerin yapısal özelliklerinden ya da seçimlerinden kaynaklanmaktadır.(Bazı sektörler borçlanma ile finansman sağlarken, bazı sektörler öz sermayeyi tercih etmişlerdir ya da bazı sektörler ham madde yoğun çalışmaktadır.)

SONUÇ

Günümüzde küreselleşmenin sonucu olarak, ülkeler arası ekonomik ilişkiler gittikçe artmaktadır. Hem ulusal hem de uluslararası bilgi kullanıcılarının ihtiyaçlarını karşılamak için güvenilir, şeffaf ve ihtiyaca uygun finansal raporlama oluşturmak adına tüm dünya da ortak bir standart setine doğru gidilmektedir. Ülkemizde de son yıllarda finansal raporlamanın uluslararası standartlara uyumu konusunda önemli ilerlemeler kaydedilmiştir.2005 yılında itibaren Uluslararası Muhasebe Standartları ülkemize uyarlanıp, Türkiye Muhasebe Standartları olarak uygulanması zorunlu hale getirilmiştir.

Uluslararası Standartların amacı; işletmelerin faaliyetlerinin etkin şekilde muhasebeleştirilmesi, mali tablolarda sunulan bilgilerin tutarlı ve karşılaştırılabilir nitelikte olmasıdır. Ve böylece farklı muhasebe standartlarından kaynaklanan ticari sorunlar giderilerek tek bir payda oluşturulmuş olunacaktır.

UFRS arasında en kapsamlı standartlardan biri olan 12 numaralı ‘Kar Üzerinden Alınan Vergiler (Income Taxes)’ standardında, kurumların kazançları üzerinden hesaplanan vergilerin muhasebeleştirilmesini düzenlenmekte ve ertelenmiş vergilerle ilgili hükümlere yer verilmektedir.

İşletmeler, muhasebe (ticari) karını ulusal ve uluslararası muhasebe standartlarına uygun olarak hazırlarken, vergilendirilebilir (mali) karı vergi kanunlarına uygun olarak hesaplamaktadırlar. Bu nedenle her iki kar rakamı arasında farklılıklar olabilmektedir. Vergi kuralları ve muhasebe kuralları arasındaki farklılıklar, ancak ertelenmiş vergi raporlanarak finansal tablolara yansıtılabilmektedir.

Uluslararası Muhasebe Standartlarına göre hesaplanan muhasebe karı ile vergi matrahı arasında farklılıklar, geçici farklar olarak ortaya çıkacaktır. Uluslararası Muhasebe Standartlarının gider kabul ettiği bir işlem VUK tarafından bu dönem gideri olarak kabul edilmez ise tutar vergi matrahına eklenecek ve işletme daha fazla vergi ödeyecektir. Fazladan ödenen indirilebilir vergi tutarı ertelenmiş vergi varlığı olarak duran varlıklarda yer alacaktır.

Uluslararası Muhasebe Standartlarının gelir olarak kabul ettiği fakat VUK tarafından henüz gelir olarak kabul edilmeyen tutarlar ise vergi matrahının hesaplanmasında indirim olarak yer alacak ve böylece işletmenin ödeyeceği vergi tutarı bu dönem için azalacaktır. Fakat vergilendirebilir geçici fark gerçekleştiği dönemde

bunun vergisi ödeneceği için işletme açısından ertelenmiş vergi borcu doğuracak yabancı kaynaklar içerisinde yer alacaktır.

Bu çalışmanın birinci bölümünde; kar kavramlarından, ticari kar ve mali kar arasındaki farklılıklardan, bu farklılıkların uluslararası standartlar ve vergi kanunları açısından değerlendirilmesine değinilmiştir. İkinci bölümde TMS 12 no' lu Gelir Vergisi Standardının amacı, kapsamı ve bu standartla muhasebe literatürüne kazandırılmış yeni kavramlar yanında, standardın uygulanması ve varlık ve yükümlülüklerin vergi değeri ile muhasebe değeri arasındaki farkların analizi yapılarak ertelenmiş vergi borcu ve ertelenmiş vergi varlığı hesapları ele alınmıştır. Bu hesapların muhasebeleştirilmesi işlemleri ve finansal tablolarda gösterilmesi örnekler yardımıyla açıklanmıştır.

Son uygulama bölümünde ise finansal rasyo oranlarının standartlar sonrasında uzun vadede değişimi araştırılmak istenmiştir. Uluslararası Muhasebe Standartların öncesi ve sonrasındaki 5'er yıllık periyot ele alınarak 2000-2009 yılları arasında BORSA İSTANBUL' da işlem gören, imalat sanayi sektöründe bulunan 83 tane işletmenin bilanço ve gelir tablosu verileri kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda 13 tane finansal orandan 10 tanesinin istatistiksel olarak %95 güven aralığında farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. (Aktif Büyüme Oranı, Net Kar Büyüme Oranı, Öz sermaye Büyüme Oranı, Aktif Karlılık Oranı, Brüt Kar Marjı Oranı, Net Kar Marjı Oranı, Borç/ Aktifler Oranı, Borç /Öz sermaye Oranı, Öz sermaye / Aktifler Oranı, Likit Oran)

Bu oranlardaki değişimler standartların getirdiği değerlendirme ve uygulama farklılıkları ile ilişkilendirilebilir. Ancak standartlara literatüre giren ve farklılıklarının finansal tablolara gösterilmesine olanak sağlayan ertelenmiş vergi kavramı finansal rasyo oranlarının belirli bir kısmı ile doğrudan ilişkilidir.

Ertelenmiş vergiler; bilançoda vergi borcu veya vergi alacağı olarak, duran varlık ve uzun vadeli yabancı kaynaklarda raporlanmaktadır. Ayrıca vergi borcu veya vergi alacağı arasındaki fark dönem net karını doğrudan etkilemektedir. Ertelenmiş vergi kavramını; duran varlık, toplam aktif, öz kaynak, toplam borç, dönem net karı gibi hesaplarda değişimlerle ilişkilendirilerek ve yorumlanmalıdır. Bu hesaplardan hareketle ertelenmiş verginin hesaplanması genellikle mali yapı ve karlılık oranlarını değişimleri etkilemektedir.

Ertelenmiş vergi etkilerinin hesaplanması ve finansal tablolara yansıtılması durumunda dönem net kar veya zarar tutarının daha gerçekçi hesaplanmasına ve ortaklara dağıtılacak karın doğru olarak belirlenmesine olanak sağlayacaktır. Yani ertelenmiş verginin muhasebeleştirilmesi işletmelerin gerçek finansal durumunu yansıtarak, işletmenin karlılığı ya da geleceği konusunda sağlıklı karar vermelerine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

AYAŞ, N., ve ÇEŞTEPE, H., (2012), “Dış Ticaretin İstihdam Üzerindeki Etkileri: Türk İmalat Sanayi Örneği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı 2,s. 259-281.

AKDAĞ, Z., (2013), *TMS 12 Gelir Vergileri Standardı Mali Tablolara Etkileri, Muhasebe İşlemleri Ve Bir Uygulama Örneği*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

AKDOĞAN, N., ve SEVİLENGÜL, O., (2007), “ *Türkiye Muhasebe Standartları İle Uyumlu Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması*”, Gazi Kitabevi, Ankara.

ALPMAN, D., (2008), *Uluslararası Finansal Raporlama Standartları' na Genel Bir Bakış ve Bir Uygulama Örneği*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ATAMAN, B., ve ALTUK ÖZDEN, E.,(2009), “Tek Düzen Hesap Planına Göre Hazırlanan Finansal Tabloların UFRS' ye Uyarlanması ve Rasyo Yöntemi ile Analizi ” , *Marmara Üniversitesi İİBF*, İstanbul, s. 59-73,

AYLUÇTARHAN, A., (2010), “Muhasebe Teorisi Ve Vergi Teorisi Açısından Ticari Karın Kavranması”, *Mali Çözüm Dergisi*, Kasım- Aralık, sayfa129-134.

BALCI, B.R., (2012), “TFRS’ lerin Oran Analizine Etkileri”, *Journal of Yasar University*, 28(7), s. 4687 – 4707.

BALCI, B.R.,(2012), “Yeni Muhasebe Düzeninde Mali Kâr Hesaplamaları”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı 1, s. 159-179.

BAYKARA, B., (1994), “Döner Sermayeli İşletmelerde Kâr Ve Karlılığın Anlamı”, *Mali Hukuk Dergisi*, Temmuz- Ağustos, sayı 52.

BEDRİ, B., (2007), *Ertelenmiş Vergiler ve Ertelenmiş Vergilerin Mali tablolara Yansıtılması*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

BENLİGİRAY, Y., (2009), “*Muhasebe Uygulamaları*”, Açıköğretim Fakültesi Yayını 1.ünite, Anadolu Üniversitesi.

BOZDAĞ, P., (2012), *UFRS 'de Ertelemiş Vergi Uygulamaları Ve Ertelemiş Vergilerin Finansal Tablolara Yansıtılması* , (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.

CİVAN, M., (2009), “Finansal Tablolar Analizi Ve Örnek Uygulamalar”, http://www.ttso.org.tr/dosyalar/finansal_analiz.doc

ÇAKMAKÇI, B., (2009), *TMS 12 Gelir Vergileri Standardına Göre Kurum Kazancı Üzerinden Hesaplanan Vergilerin Muhasebeleştirilmesi ve Finansal Tablolarda Sunuluşu*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

DİNÇ, E., (2008), “Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Kuralları Açısından Ticari Borç Ve Ticari Alacakların Muhasebeleştirilmesi ve Değerlemesi”, *İSMMMÖ Mali Çözüm*, Sayı 90, s.71-102.

DÜNDAR, B., (2013), *Türkiye Muhasebe Standartları İle Vergi Yasalarındaki Ölçüm Farklarının Saptanması ve Vergi İdaresine Raporlanması*, (Basılmamış Doktora Tezi), Anadolu Üniversitesi.

GÜCENME GENÇOĞLU Ü.,(2009), “Türkiye Muhasebe Standartlarında Kapsamlı Karın Raporlanması” , <http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/umitgucenme/001/>

GÜCENME GENÇOĞLU, Ü., ÖZERHAN, Y., ve KARAPINAR, S.,(2013), “Türkiye Finansal Raporlama Standartları”, Sakarya Üniversitesi <http://www.kgk.gov.tr/contents/files/pdf/egitim/sakarya/TFRS.pdf>

GÜÇLÜ, Ç.F.,(2009), “UFRS Mali Tablo Düzenleme İlkelerine Göre Tespit Edilen Kar Rakamı Üzerinden Düzenlenen Kar Dağıtım Tablosu”, <http://www.journals.istanbul.edu.tr/iuifm/article/view/1023000069/1023000076>

GÜLTEN,S., (2013), “TMS/TFRS Veya UMS/UFRS İle Vergi Kanunları Arasındaki Matrah Farkları” , <http://muhasabeden.com/tmstfrs-veya-umsufrs-ile-vergi-kanunlari-arasindaki-matrah-farklari.html>

“*International Accounting Standard 12 Income Taxes*”, (2012), EC staff consolidated version as of 21 June, http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/consolidated/ias12_en.pdf

KABLAN, A.,(2013), “UFRS’nin Ülkemizdeki Muhasebe Uygulamaları ve Finansal Tablolar Üzerine Etkilerine Yönelik Bir Uygulama”, *UFRS’ nin Ülkemizdeki Muhasebe Uygulamaları*, <http://www.izu.edu.tr/Assets/Content/file/20130613-09.pdf> (12.06.2015)

KAVAK, A., (2008), “TMS 12 Gelir Vergileri Standardı Uygulaması ve Vergi Değeri ile Muhasebe Değeri Arasındaki Farklılıkların Analizi”, *Muhasebe Uygulamaları ve Vergi Sempozyumu*, Antalya.

NİZAM, C., (2011), *Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre Amortisman Tabi Varlıkların Vergi Hukuku Açısından İncelenmesi Ve Ertelenmiş Vergi Yönünden Değerlendirilmesi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.

ÖZDEMİR, E.,(2015), *TMS 12 Gelir Vergileri Standardı Kapsamındaki Ertelenmiş Verginin Borsa İstanbul’da İşlem Gören Ve BIST 30 Endeksine Dahil Şirketlerin Dönem Karına Etkisi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ÖZKAN, A., (2009), “TMS-12 Gelir Vergileri Standardına Göre Ertelenmiş Vergiler ve Muhasebe Uygulamaları”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı 32, s. 97-112.

ÖZTÜRK, C., (2011), *Finansal Tabloların Dipnotlarında Sunulan Muhasebe Politikalarının Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Açısından İncelenmesi*, (Basılmamış Doktora Tezi), Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

PAZARSKİS, M., ALEXANDRAKİS, A., NOTOPOULOS, P., and KYDROS, D., (2011), “IFRS Adoption Effects in Greece: Evidence from the IT Sector” , *MIBES Transactions*, Vol 5, Issue 2, page 60-71.

POTERBA, J., RAO N., and SEİDMAN J., “Deferred Tax Positions And Incentives For Corporate Behavior Around Corporate Tax Changes” , *National Bureau Of Economic Research*, February 2007, Cambridge.

SANDIKÇIOĞLU, A., (2009), *Finansal Raporlamada Ertelenmiş Vergi Uygulamaları ve İMKB’de İşlem Gören Şirketler Üzerinde İnceleme*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

SEVİNÇ, F., (2003) , *12 Numaralı Uluslararası Muhasebe Standardı ve Diğer Ülkelerdeki Uygulamaları Çerçevesinde Ertelenmiş Vergi ve Mali Tablolara Yansımaları*, (Basılmamış Uzmanlık Yeterlilik Tezi), Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Muhasebe Genel Müdürlüğü, Ankara.

SELVİTOPU, M., (2010), *TMS 12 Gelir Vergileri Standardı ve Türkiye’deki Mevcut Uygulama İle Karşılaştırılması*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

SÜER, A.Z., (2010), *Ertelenmiş Vergilerin Finansal Raporlamadaki Yeri ve Önemi; Bir Araştırma*, (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

SÜMER GÖĞÜŞ H., (2010), “Ertelenmiş Vergi ve Muhasebeleştirilmesi”, *Mali Çözüm*, Eylül Ekim, Sayı 101,s. 13-30.

STENT W., HOOKS, J., and BRADBURY M., (2012) “New Zealand’s Switch To IFRS :Beyond The Financial Statements - A Qualitative Analysis of Annual Reports” http://apira2010.econ.usyd.edu.au/conference_proceedings/APIRA-2010-146-Stent-New-Zealands-switch-to-IFRS.pdf (28.04.2015)

ŞEN, G.F., (2009), *Uluslararası Muhasebe Standartlarının Vergisel Açından İncelenmesi Ve Ertelenmiş Vergi Uygulaması*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi.

ŞEN,Ç., (2011), “Türkiye Muhasebe Standardı – 16 Açısından Maddi Duran Varlıklarda Amortisman Uygulaması”, *Mali Çözüm Dergisi*, Temmuz- Ağustos, s.133-159.

ŞİN, S., (2007), “Vergi incelemesi sonucu tarh edilecek vergiler”, http://www.muhasabenet.net/mh_1101_vergi%20incelemesi%20sonucu%20tarh%20edilecek%20vergiler.html ,(17.05.2015)

ŞİŞMAN, A.G., (2009), *TMS-12 “Gelir Vergileri” Standardı’ nın Analizi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi.

TEKŞEN, Ö., (2010), “TMS-12 Gelir Vergisi Standardına Göre Ertelemiş Verginin İncelenmesi ve Muhasebeleştirilmesi”, *Süleyman Demirel İktisadi İdari Bilimler Dergisi*, C.15 Sayı 2, s. 297-317.

TEKŞEN, Ö., (2014), “*Ertelemiş Verginin İncelenmesi ve Muhasebeleştirilmesi*”, Delta Yayıncılık, Ankara.

TERZİ, S., ÖKTEM, R., ve ŞEN İ.K., (2013), “Impact of Adopting International Financial Reporting Standards: Empirical Evidence from Turkey”, *International Business Research*, Vol. 6, No. 4, page 55-66.

YARDIMCIOĞLU, M., (2013), “Finansal Tablolarının UFRS’ ye Çevrimi” , *Sosyoekonomi*, July – December, sayfa 28-58.

YENİCE, S., ve DÖLEN, T., (2013) “İMKB ’de İşlem Gören Firmaların Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyumunun Firma Değeri Üzerindeki Etkisi”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, Cilt 9, Sayı 19, s.199-213.

YENİGÜN, T., ve AYDEMİR, O., (2015), “ TMS/TFRS Uygulamalarının Oran Analizine Muhtemel Etkileri”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, sayfa 63-80.

YERELİ, A., KAYALI, N. ve YEĞİNBOY, Y., (2012), “ TMS 12-Gelir Vergileri Standardına Göre, Ertelemiş Vergi Varlığı ile Yükümlülüklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Mali Tablolar Üzerindeki Etkisi”, *Dayanışma Dergisi*, Nisan 2012, Sayı 114, s. 16-26.

YILDIRIM, Y., (2007), *Finansal Raporlamada Ertelemiş Vergi Kavramı*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

YILDIZTEKİN İ., (2013), “TMS-11 ve 12 Standardı Kapsamında Ertelemiş Vergilere İlişkin Muhasebe Kayıtları”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 17,s. 295-320.

Elektronik Kaynaklar

Borsa İstanbul, <http://www.borsaistanbul.com/> (21.06.2015)

IAS 12- Income Taxes, <http://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias12> (17.03.2015)

Sakarya Vergi Dairesi Başkanlığı, <http://www.sakaryavdb.gov.tr/> (22.06.2015)

TMS 12 Gelir Vergisi Standardı,

http://kgk.gov.tr/contents/files/TFRS_2015/TMS/TMS12.pdf (17.03.2015)

Kamu Aydınlatma Platformu, <http://kap.gov.tr/sirketler/islem-goren-sirketler/sektorler.aspx> (21.06.2015)

Kanunlar

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu

6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu

5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu

213 Sayılı Vergi Usul Kanun

EKLER

Ek-1: UFRS öncesi(2000-2004 yılları arası) ortalama finansal oran değerleri

	2000-2004	A.B	N.B	Ö.B	A.K	B.K	N.K	Ö.K	B/A	B/Ö	Ö/A	C.O	L.O
1	ERSU	46,73	-40,38	68,64	-0,33	8,73	-0,37	0,45	49,03	119,46	50,97	1,89	0,91
1	SELGD	41,51	-175,23	85,69	-4,16	20,22	-4,93	-9,10	51,65	110,89	48,34	1,84	1,05
1	AEFES	37,24	92,56	170,20	7,04	49,41	11,22	12,69	46,84	109,78	48,13	1,18	0,78
1	PNSUT	82,50	-44,16	156,08	1,55	20,53	0,95	2,48	54,21	146,27	45,79	1,16	0,91
1	PINSU	63,66	-78,80	77,57	-1,14	26,72	-3,94	-4,71	54,94	141,70	45,06	0,71	0,53
1	ULKER	98,94	132,51	112,02	9,33	19,92	7,14	16,48	44,14	82,25	55,22	1,72	1,13
1	BANVT	38,68	16,60	41,35	0,31	16,66	0,23	-8,28	59,21	187,60	40,77	1,65	0,99
1	TATGD	80,19	41,83	79,06	2,09	22,44	3,81	3,26	52,08	118,08	47,92	1,39	0,56
2	ATEKS	25,87	22,23	24,82	-0,67	11,37	-2,60	-0,74	37,25	61,12	71,57	2,04	1,31
2	ESEMS	16,76	-56,98	30,57	-1,18	26,65	-1,26	-3,18	56,36	132,83	45,55	1,57	0,83
2	DERIM	45,22	-40,91	56,80	0,47	17,91	0,39	-1,12	64,03	189,00	40,31	1,57	0,78
2	BRMEN	39,94	160,07	62,13	6,72	26,67	6,94	13,74	37,25	67,46	65,41	1,96	1,20
2	LUKSK	57,35	182,38	78,46	2,26	16,24	2,69	6,32	46,65	96,50	53,35	1,41	0,71
2	BISAS	61,70	39,20	89,60	2,80	24,50	2,74	7,70	45,59	93,79	57,68	2,06	1,13
2	SKTAS	58,60	105,13	92,13	6,05	23,44	6,97	12,61	41,63	87,15	58,37	2,44	1,62
2	SNPAM	48,14	90,63	97,61	0,61	24,01	1,75	-2,54	52,22	143,98	47,78	1,84	0,95
2	YUNSA	31,95	-43,82	108,95	2,21	40,20	1,85	-10,28	58,93	247,34	41,07	2,40	1,93
3	DGKLB	27,23	136,91	49,87	4,29	33,15	4,37	9,60	50,91	118,01	49,09	1,45	0,88
3	GENTS	26,22	29,60	-160,63	-27,51	21,71	-17,31	-154,95	114,93	-51,96	-14,93	0,88	0,56
3	IDAS	40,12	40,20	39,66	12,98	34,64	16,21	16,49	19,37	24,72	80,42	3,47	2,54
3	YATAS	18,51	22,45	27,99	-0,23	28,53	0,25	-19,63	62,93	235,54	37,07	1,52	1,11
4	BAKAB	39,68	60,25	50,99	3,77	16,56	5,67	5,38	25,69	35,79	74,31	2,49	1,21
4	İPEKE	46,12	165,58	73,61	2,86	20,18	1,87	5,56	48,13	96,97	51,87	1,32	0,88
4	KARTN	48,22	120,00	84,40	-1,12	15,96	-1,29	-3,82	41,94	88,35	58,06	1,12	0,76
4	OLMIP	37,14	78,85	40,96	13,33	26,23	15,35	16,45	17,24	21,23	82,74	4,35	2,34
4	TİRE	60,86	108,42	83,55	6,30	22,75	4,72	8,81	20,55	27,05	79,45	3,79	2,62
5	ALKİM	52,13	44,64	66,69	10,86	20,92	9,67	21,46	31,35	54,19	61,26	2,41	1,80
5	AYGAZ	34,80	126,73	48,24	15,87	54,18	29,53	19,23	15,83	20,03	80,93	3,08	2,23
5	BAGFS	58,57	70,35	50,85	10,42	11,60	4,20	19,91	43,48	81,73	55,74	1,50	1,20
5	DEVA	40,68	19,64	36,89	5,34	21,27	3,88	11,79	53,09	115,86	46,91	1,45	0,66
5	EGGUB	44,15	95,75	71,44	1,46	38,77	1,98	-1,82	52,01	130,75	47,76	1,22	0,91
5	GUBRF	85,38	33,44	218,87	3,30	15,65	3,31	7,25	52,70	186,65	47,30	0,95	0,42
5	MRSHL	41,95	70,65	53,09	7,75	24,43	7,89	11,59	30,68	45,25	69,32	2,17	0,99
5	PETKM	19,72	5,38	28,35	5,88	40,71	4,39	9,45	30,27	44,75	69,73	2,28	1,75
5	SASA	40,26	29,07	41,19	-2,34	6,03	-3,46	-3,43	22,35	29,45	77,65	2,75	1,72
5	SODA	44,75	75,33	84,74	-4,86	16,96	-5,24	-6,53	44,15	87,35	55,85	1,21	0,67
5	TRCAS	31,48	47,33	35,70	5,41	20,65	4,41	9,52	36,37	60,24	63,63	1,89	1,39
5	TUPRS	6,21	86,83	-66,04	-7,78	5,12	-1,54	-23,63	81,36	130,71	18,64	0,94	0,74

7	BURCE	42,88	95,57	46,72	8,85	16,52	5,73	19,83	51,56	115,61	48,43	1,36	0,78
7	CEMTS	29,07	59,70	32,56	3,43	21,19	2,41	6,99	60,03	177,79	39,96	1,53	1,04
7	DMSAS	39,11	38,65	74,99	0,09	14,39	-0,14	-2,51	48,52	108,00	51,48	1,12	0,68
7	ERBOS	43,73	30,60	78,29	-8,13	16,08	-14,29	-31,61	52,16	131,80	47,84	0,74	0,40
7	EREGL	40,07	57,66	36,26	8,50	14,31	5,17	18,92	55,87	138,56	44,13	1,54	0,67
7	KRDMA	27,23	39,90	33,98	-0,88	-1,17	-2,52	-2,61	39,35	66,70	60,63	1,39	0,68
7	MAKTK	37,20	-18,34	-29,74	-17,33	7,03	-25,77	28,03	95,86	76,32	4,14	0,70	0,35
8	ALCAR	37,23	55,69	29,77	6,60	10,67	2,93	12,96	47,10	90,74	52,89	1,52	0,98
8	ARCLK	41,61	9,53	51,70	9,50	30,32	8,16	17,20	33,25	52,65	66,75	2,62	1,91
8	BFREN	30,72	135,39	59,57	1,12	25,59	-0,50	-2,75	47,30	98,42	52,70	1,56	0,75
8	DITAS	40,97	33,98	49,75	12,23	31,34	11,04	18,27	23,88	132,55	76,12	3,59	2,39
8	EGEEN	48,22	53,10	67,67	4,45	21,92	3,75	3,31	46,96	97,78	53,04	2,14	1,35
8	EMKEL	23,55	77,29	34,94	10,86	25,91	7,96	16,32	34,01	52,94	65,99	2,67	1,71
8	FROTO	40,35	71,74	59,22	19,17	18,37	11,19	30,11	35,10	60,14	64,90	2,30	1,47
8	IHEVA	49,64	67,45	91,95	-2,24	15,09	-0,98	-20,14	59,33	167,57	40,67	1,19	0,68
8	KARSN	32,93	102,15	68,80	1,69	17,60	1,29	2,51	68,89	117,95	31,25	2,06	1,11
8	KLMSN	44,13	39,13	78,24	0,99	11,36	-0,73	-0,62	46,61	94,86	53,39	0,96	0,42
8	OTKAR	31,72	66,12	33,71	7,24	29,37	8,53	13,74	42,72	82,26	56,51	1,75	0,89
8	PARSN	44,55	124,28	66,27	7,30	24,90	6,13	18,67	58,13	146,84	41,87	1,04	0,74
8	PRKAB	41,26	47,74	31,98	-2,37	33,77	-3,90	-14,87	59,14	182,90	38,01	1,22	0,63
8	TOASO	36,56	33,47	59,69	1,78	19,16	1,21	4,00	48,79	108,05	51,21	1,52	1,08
8	TUDDF	60,92	90,60	60,99	1,65	11,53	1,13	3,98	60,99	115,03	39,81	1,28	1,01
6	ADANA	26,07	34,76	33,16	10,87	6,90	4,37	25,44	56,59	100,41	43,34	1,48	0,75
6	AFYON	22,91	44,43	27,81	2,41	34,56	18,64	3,14	21,74	29,18	78,26	2,72	1,91
6	AKCNS	70,55	129,31	90,90	8,11	26,01	5,97	14,08	42,25	88,93	57,75	2,78	1,54
6	ANACM	24,61	76,86	28,96	5,50	17,14	8,61	6,99	20,33	26,14	79,25	2,74	1,89
6	ASLAN	55,67	92,50	59,98	6,64	32,11	10,23	10,82	35,78	58,60	61,76	1,85	1,21
6	BOLUC	25,35	35,23	33,73	-2,54	32,14	-2,18	-12,39	54,41	56,70	45,14	1,32	0,96
6	BSOKE	44,82	109,32	46,12	10,89	31,40	16,53	15,79	23,34	31,65	76,66	3,13	2,49
6	BTCIM	46,79	50,81	49,58	3,40	15,17	7,01	3,85	9,87	11,03	90,13	4,65	3,09
6	BUCIM	29,27	90,42	38,27	10,43	21,19	8,52	14,28	24,37	33,46	73,37	2,90	2,23
6	CMBTN	56,20	104,04	71,31	9,65	31,36	15,08	12,18	19,76	25,87	80,24	3,39	2,31
6	CMENT	59,13	42,06	78,93	1,41	11,09	0,98	1,30	39,80	77,60	60,20	1,76	1,57
6	DENCM	18,02	109,05	26,48	3,58	30,45	4,32	4,61	31,22	53,50	68,15	2,09	1,40
6	DOGUB	39,81	111,60	39,86	4,19	29,78	3,71	10,97	48,63	115,99	51,37	2,64	1,46
6	HZNDR	31,09	158,59	32,00	11,13	35,63	14,34	15,31	25,92	36,25	72,32	1,69	0,96
6	INTEM	47,97	72,68	66,00	2,30	22,45	1,26	10,57	54,40	132,22	45,60	1,38	0,59
6	KONYA	52,91	51,01	66,57	7,80	34,16	7,19	10,12	36,25	59,05	63,75	2,40	1,96
6	KUTPO	37,70	65,18	44,63	11,68	44,63	15,34	14,37	20,11	26,81	79,88	3,06	1,79
6	NUHCM	48,18	44,57	53,48	23,50	46,82	35,89	32,22	16,90	21,04	83,10	4,15	3,19
6	PIMAS	29,81	35,47	34,38	9,91	36,09	15,64	13,97	29,50	42,17	70,49	1,93	1,36
6	SISE	18,73	68,85	69,22	-12,83	25,09	-7,39	-9,14	81,62	102,04	18,38	1,15	0,84
6	TRKCM	52,61	17,22	49,45	3,63	42,93	34,79	6,26	29,72	49,13	63,40	0,85	0,55
6	UNYEC	39,47	83,91	38,02	11,39	40,75	18,44	18,24	35,27	55,29	64,73	2,29	1,71
6	USAK	36,94	57,20	82,79	2,56	20,98	7,03	0,94	46,60	79,42	70,30	2,12	1,48

Ek-2: UFRS sonrası (2005-2009 yılları arası) ortalama finansal oran değerleri

	2005-2009	A.B	N.B	Ö.B	A.K	B.K	N.K	Ö.K	B/A	B/Ö	Ö/A	C.O	L.O
1	ERSU	-6,54	93,58	-3,54	-1,42	12,54	-1,83	-1,82	21,71	28,84	78,29	2,11	1,07
1	SELGD	-12,06	70,40	-9,42	-15,31	-8,21	-40,26	-29,21	45,39	85,21	54,54	1,39	0,42
1	AEFES	24,75	14,85	16,47	8,15	50,24	12,04	17,88	47,37	105,74	45,18	1,24	0,85
1	PNSUT	5,50	92,06	11,57	8,84	20,30	8,56	12,89	32,03	47,66	67,97	1,63	1,15
1	PINSU	9,71	10,44	17,77	8,30	34,79	11,36	11,23	26,62	37,63	73,38	1,19	0,83
1	ULKER	21,40	90,70	19,03	5,34	22,22	5,14	11,23	52,37	122,23	44,66	1,33	1,10
1	BANVT	21,81	68,08	14,94	4,13	19,46	2,28	5,82	62,41	197,87	37,54	1,45	0,70
1	TATGD	9,85	90,12	15,20	-0,50	16,63	-0,51	-3,69	68,77	246,48	29,05	1,16	0,49
2	ATEKS	-6,07	-39,53	-15,17	-7,36	-3,39	-13,01	-14,79	44,63	90,24	52,00	1,11	0,63
2	ESEMS	34,02	133,84	19,01	6,00	17,56	3,04	13,83	63,12	188,58	36,88	1,43	0,98
2	DERIM	1,23	62,22	-0,34	-5,85	10,60	-9,14	-21,15	67,68	226,24	30,56	1,23	0,72
2	BRMEN	1,99	38,67	-0,26	4,30	22,72	5,61	5,55	24,12	31,99	75,88	2,40	1,43
2	LUKSK	2,66	77,29	1,85	-1,69	9,74	-2,35	-2,73	38,17	62,00	61,83	1,82	1,14
2	BISAS	-7,07	-144,11	-6,91	-2,81	15,18	-3,58	-4,82	39,43	65,39	60,52	1,66	0,95
2	SKTAS	6,56	0,63	3,23	1,42	11,33	1,63	1,91	33,76	52,59	66,16	2,12	1,34
2	SNPAM	14,91	40,23	3,73	2,33	27,84	4,28	4,47	46,25	94,74	53,75	2,22	1,03
2	YUNSA	29,78	7,29	31,98	5,43	43,00	5,93	7,95	38,97	64,86	61,03	2,87	1,90
3	DGKLB	3,86	-177,41	-6,14	-0,83	25,42	-0,15	-5,55	56,37	140,51	43,05	1,24	0,67
3	GENTS	9,41	-1,12	89,48	-9,35	27,75	-7,65	-5,02	87,41	-156,78	12,59	1,15	0,45
3	IDAS	11,87	5,72	12,27	10,91	27,70	15,47	12,22	9,82	11,02	89,89	6,38	1,29
3	YATAS	20,22	-8,07	29,08	-6,31	23,30	-9,53	-35,60	60,06	205,71	39,94	1,16	0,84
4	BAKAB	3,28	116,36	3,26	3,03	11,47	3,66	3,68	22,24	28,80	77,76	2,96	1,82
4	IPEKE	13,54	58,04	8,98	5,54	21,28	5,13	9,01	39,37	65,97	60,63	1,63	1,12
4	KARTN	2,21	25,00	-1,05	0,10	14,58	0,10	0,03	26,29	36,15	73,71	1,65	1,02
4	OLMIP	-2,87	17,17	-3,13	10,70	17,35	15,47	12,05	11,21	12,64	88,74	1,71	1,31
4	TIRE	7,45	39,41	5,82	7,25	20,21	6,33	8,61	16,36	19,60	83,64	4,65	3,29
5	ALKIM	-1,75	79,83	1,82	2,77	8,37	3,47	5,11	33,42	63,60	54,21	2,28	1,73
5	AYGAZ	2,84	21,57	5,00	9,33	26,95	11,79	13,27	19,28	27,73	69,89	3,04	1,94
5	BAGFS	18,27	61,93	18,52	9,91	12,38	7,27	17,15	38,22	65,53	59,09	1,45	1,19
5	DEVA	10,15	86,62	18,58	11,13	21,58	8,90	18,97	41,26	71,13	58,74	1,82	0,96
5	EGGUB	25,03	49,17	34,56	8,36	30,94	19,42	10,35	20,49	27,08	78,57	2,61	2,17
5	GUBRF	14,13	84,52	-1,38	0,81	13,32	0,74	-1,04	44,87	99,12	55,13	1,01	0,28
5	MRSHL	9,32	17,85	9,05	7,94	30,81	11,49	10,41	23,46	30,80	76,54	3,45	1,93
5	PETKM	6,63	85,66	5,28	8,31	33,99	6,10	11,19	26,08	35,48	73,92	2,95	2,37
5	SASA	4,44	48,09	0,01	-0,48	5,33	-0,53	-0,43	23,12	30,40	76,88	1,91	1,08
5	SODA	-11,35	11,16	-14,01	-8,93	3,14	-9,69	-15,66	41,63	73,05	58,37	1,52	0,75
5	TRCAS	15,50	85,95	8,98	5,12	19,29	7,52	8,06	34,74	55,55	64,29	1,67	1,10
5	TUPRS	14,87	87,61	28,30	21,73	1,56	42,82	23,13	6,62	8,11	93,38	1,54	1,21

7	BURCE	28,02	-14,61	43,82	4,48	21,68	3,30	12,34	59,38	48,49	40,62	1,49	1,05
7	CEMTS	12,52	-34,04	7,51	2,69	29,45	4,57	5,77	38,94	84,52	46,63	2,05	1,29
7	DMSAS	10,18	-0,66	10,07	7,26	32,54	14,78	10,91	31,53	47,07	67,11	2,43	1,65
7	ERBOS	8,53	58,68	13,55	23,22	50,21	40,13	28,67	18,56	22,95	81,44	5,41	1,45
7	EREGL	20,50	49,28	23,54	3,40	11,15	2,57	6,04	54,97	138,45	45,00	1,11	0,56
7	KRDMA	12,97	108,27	5,92	2,84	12,20	1,67	4,81	46,90	91,92	53,07	1,64	1,20
7	MAKTK	2,60	119,47	2,10	5,57	17,63	3,82	8,63	39,09	64,34	60,91	1,59	0,94
8	ALCAR	2,98	35,00	2,45	-5,50	10,51	-8,33	-17,83	57,83	149,93	42,17	0,77	0,46
8	ARCLK	4,52	44,48	11,73	5,53	6,32	4,62	9,79	50,32	106,39	49,68	1,76	0,99
8	BFREN	16,74	60,08	18,39	9,95	5,33	4,94	15,55	32,35	48,88	67,65	1,74	0,75
8	DITAS	18,47	22,84	24,20	8,49	15,40	9,38	14,04	38,48	63,24	61,52	1,95	0,51
8	EGEEN	13,40	26,45	8,13	2,75	4,08	1,15	6,83	59,03	148,25	40,95	1,24	0,79
8	EMKEL	6,66	21,00	8,10	7,72	24,81	7,33	10,16	23,65	31,22	76,35	1,84	1,69
8	FROTO	1,56	-22,80	-0,58	4,27	16,63	2,36	6,18	38,15	63,32	61,84	2,20	1,19
8	IHEVA	7,11	2,44	0,99	7,84	22,40	6,53	10,79	28,91	43,31	71,09	2,43	1,26
8	KARSN	0,23	34,75	-1,39	-1,13	16,29	-1,45	-2,20	33,39	50,73	66,61	2,56	1,85
8	KLMSN	2,18	56,91	-1,73	4,86	16,70	3,35	8,61	44,75	81,90	55,25	1,77	1,06
8	OTKAR	2,15	75,80	5,55	22,46	13,95	19,84	23,87	6,89	72,50	93,11	1,93	1,34
8	PARSN	-0,35	22,57	1,68	2,04	9,45	1,15	3,43	41,72	72,49	58,28	1,72	1,00
8	PRKAB	40,21	33,84	55,46	0,87	13,69	-0,49	1,00	36,01	63,00	59,79	2,50	1,70
8	TOASO	17,28	39,28	22,61	-15,69	2,48	-13,67	-51,49	64,47	223,21	35,91	1,36	0,61
8	TUDDF	29,01	16,51	19,14	3,36	15,65	3,98	6,61	38,92	73,82	53,31	1,74	0,88
6	ADANA	22,79	53,70	10,31	9,31	26,45	7,67	21,84	57,58	150,30	42,42	1,35	0,70
6	AFYON	13,37	26,11	22,31	4,71	24,57	4,63	7,61	24,91	38,85	66,70	2,05	0,90
6	AKCNS	6,34	28,34	3,10	3,76	14,02	1,95	7,51	49,15	98,45	50,85	1,71	1,15
6	ANACM	21,46	99,68	9,25	5,89	11,25	4,76	15,58	60,75	164,67	39,25	1,28	1,02
6	ASLAN	14,56	20,58	4,03	10,24	7,01	3,97	22,04	53,99	60,13	45,64	1,32	0,74
6	BOLUC	12,36	31,77	13,85	3,96	45,27	42,47	4,22	6,25	56,67	93,75	1,57	7,29
6	BSOKE	13,53	-2,17	15,97	13,69	25,68	16,54	17,01	17,37	21,32	82,63	4,50	3,45
6	BTCIM	10,17	12,64	5,94	12,12	28,62	20,59	15,83	23,03	31,87	75,86	2,47	1,94
6	BUCIM	15,34	1,17	3,98	3,05	25,98	5,21	5,93	47,10	53,73	47,69	1,22	0,74
6	CMBTN	2,87	13,23	-6,53	5,86	29,45	5,65	7,34	36,41	64,10	61,06	1,48	1,23
6	CMEN	3,89	7,66	4,67	19,65	38,33	28,87	21,11	6,97	57,50	93,03	1,94	7,21
6	DENCM	2,18	73,76	1,91	7,01	30,68	16,70	8,09	11,50	13,11	88,50	5,68	1,51
6	DOGUB	5,83	32,33	4,92	8,66	26,01	13,82	12,29	19,71	27,95	70,62	3,52	2,40
6	HZNDR	17,11	34,08	13,93	13,29	34,51	26,90	17,56	25,84	35,40	74,16	1,46	0,88
6	INTEM	3,61	42,13	-2,67	-2,02	4,36	-1,31	-4,20	38,39	63,95	61,61	1,36	1,30
6	KONYA	35,11	88,46	23,60	3,71	28,65	9,71	6,32	41,55	77,61	55,23	1,28	0,80
6	KUTPO	5,85	0,71	-2,87	-1,62	19,91	-2,16	-3,13	38,78	67,94	61,22	3,17	1,06
6	NUHCM	2,04	62,61	1,85	5,50	34,35	12,14	7,38	17,16	23,05	74,62	2,71	1,81
6	PIMAS	10,89	29,18	2,99	-0,60	19,86	-0,56	-1,63	65,82	197,69	34,18	1,23	0,40
6	SISE	9,67	41,41	12,60	21,93	33,87	18,04	27,08	19,40	24,43	80,60	4,59	3,69
6	TRKCM	9,53	11,77	9,45	12,96	37,99	22,92	15,09	13,68	15,95	86,31	1,15	4,55
6	UNYEC	15,62	32,74	15,76	32,76	53,95	47,86	36,63	10,63	45,90	89,37	1,81	4,70
6	USAK	12,62	52,27	16,09	17,05	34,51	23,65	22,37	25,72	34,88	74,28	2,36	1,74

ÖZGEÇMİŞ

Hatice CAN ÖZİÇ, 18 Ekim 1988 tarihinde Denizli’de doğmuştur. İlk ve orta öğretimini Denizli’de tamamladıktan sonra, 2012 yılında Muğla Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümünde lisans eğitimini derece ile tamamlamıştır.2013 senesinde Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe ve Finansman Programı yüksek lisans eğitimine başlamıştır. 2015 Aralık ÖYP atamaları ile Adanan Menderes Üniversitesi Söke İşletme Fakültesi Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Bölümüne Araştırma Görevlisi olarak atanmıştır ve halen bu kurumda çalışmalarına devam etmektedir.